

**TÜRKİYE’DE NARKO TERÖRİZM VE ULUSLARARASI DÜZEYDE
UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE**

(Yüksek Lisans Tezi)

Canan ALTINTAŞ

Kütahya – 2018

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYE’DE NARKO TERÖRİZM VE ULUSLARARASI
DÜZEYDE UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE**

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Cantürk CANER

Hazırlayan:
Canan ALTINTAŞ

Kütahya – 2018

Kabul ve Onay

Canan ALTINTAŞ'ın hazırladığı “Türkiye’de Narko Terörizm ve Uluslararası Düzeyde Uyuşturucu ile Mücadele” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2018

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Doç. Dr. Yavuz BOZKURT		
Dr. Öğr. Üyesi Altan Fahri GÜLERCİ		
Dr. Öğr. Üyesi Cantürk CANER (Danışman)		

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum Türkiye’de Narko Terörizm ve Uluslararası Düzeyde Uyuşturucu ile Mücadele” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2018

Canan ALTINTAŞ

Özgeçmiş

24.09.1987 tarihinde Ankara’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara’da tamamladı. Üniversite öğrenimine 2006 yılında Selçuk Üniversitesi Taşucu MYO Bahçe Ziraatı bölümünde başlayarak 2008 yılında mezun oldu. Lisans öğrenimine 2008 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme bölümünde başlayarak 2011 yılında mezun oldu. 2015 yılında Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü’ne Yüksek Lisans öğrencisi kabul edildi. 01.07.2015 tarihinde Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü’nde danışman çalışanı olmaya hak kazandı. Halen aynı görevi sürdürmektedir.

ÖZET

TÜRKİYE’DE NARKO TERÖRİZM VE ULUSLARARASI DÜZEYDE UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE

ALTINTAŞ, Canan

Yüksek Lisans Tezi, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Cantürk CANER

Nisan, 2018, 83 sayfa

Terörizm ve terör olayları ülkeler açısından farklılıklar gösterse de birçok ülke için tehlike ve tehdit unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör olayları ilk olarak insanoğlunun var oluşu ile birlikte Habil ve Kabil kardeşlerinin birbirleri ile olan mücadeleleri ilk örnek olarak sunulabilir. Toplumlar oluşukça devlet yapıları ortaya çıktıkça terör olguları bağımsızlık mücadeleleri bir takım iç savaş ve yıkımlara neden olmuştur.

Bu çalışmada terörizm, terör örgütleri ve ülkemizde faaliyette bulunan narko terör yapısı incelenmeye çalışılmıştır. Dünya’da ve ülkemizde üretimi bir şekilde gerçekleşen veya transit güzergâh üzerinde olan ülkemiz coğrafyası kullanılarak geçişi sağlanan uyuşturucu maddelerine karşılık nasıl ve ne şekilde önlem alınacağı üzerine durulmaya çalışılmıştır. Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele kapsamında adli kolluk görevi bulunan Emniyet teşkilatı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı’nın yapmış olduğu hem kendi birimlerince hem de ortaklaşa koordineli bir şekilde bu mücadelede ele geçirilen ürünlerin yakalamaları incelenmiş olup; eksik yanları ele alınarak daha hızlı ve etkin yakalama önerileriyle sonuçlandırılmıştır. Uyuşturucu ile mücadele noktasında sadece ülkemiz kendi organları ile değil uluslararası düzeyde Avrupa devletleri ve diğer Dünya devletleri ile koordineli bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Ülkeler arası oluşturulan anlaşmalar ile uyuşturucu ile mücadele noktasında hızlı ve etkili müdahaleleri ile etkinlikleri artırmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Narkotik, Uyuşturucu Madde, Adli Kolluk, Avrupa Birliği.

ABSTRACT**TURKEY AND INTERNATIONAL LEVEL IN COMBATING DRUGS
NARCOTERRORISM****ALTINTAŞ, Canan****M. Sc. Thesis, International Relations Department****Supervisor: Assistant of Professor Cantürk CANER****April, 2018, 83 pages**

Although terrorism and terrorism differ from country to country, it is a danger and threat to many countries. The events of terror can be presented as the first example of the struggle of the Babylonian and Kabul brothers with each other, along with the existence of the human being. As societies emerged, the emergence of state structures led to a number of civil wars and devastation in the struggle for independence of terrorist events.

In this study, we tried to investigate the terrorist organization, terrorist organization and the structure of narco terror which has activity in our country. It has been tried to focus on how and how measures will be taken against the drug substances that have been produced in the world and in our country through the production of the country or on the transit route using the geography of our country. The capture of the products captured in this struggle both in their own units and jointly coordinated with the police, the Ministry of Customs and Trade and the General Command of Gendarmerie have been examined in the fight against drugs in our country. it was concluded with suggestions for catching faster and more effectively by considering the missing aspects. At the point of struggle against drugs, not only our country continues to work in coordination with European states and other world states at international level, not with their own bodies. Through agreements formed between countries, efforts are being made to increase activities with fast and effective interventions at the point of fighting against drugs.

Keywords: Terrorism, Terrorism, Narcotics, Drug Substance, Forensic Law Enforcement, European Union.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
RESİMLER LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM TERÖRİZM VE TÜRKİYE’DE NARKO TERÖR

1.1. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI.....	4
1.2. TERÖRİZMİN UNSURLARI.....	5
1.3. TERÖRİZMİN HEDEFLERİ.....	8
1.4. TÜRKİYE’DE TERÖRİZM VE NARKO TERÖR.....	11

İKİNCİ BÖLÜM UYUŞTURUCU MADDELERİN TANIMI, TARİHÇESİ, SINIFLANDIRILMASI VE KAÇAKÇILIK ROTALARI

2.1. UYUŞTURUCU MADDELERİN TANIMI VE TARİHÇESİ.....	17
2.1.1. Uyuşturucu Maddelerin Tanımı.....	17
2.1.2. Uyuşturucunun Tarihsel Gelişimi.....	18
2.2. UYUŞTURUCU MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI VE KAÇAKÇILIK ROTASI.....	21
2.2.1. Uyuşturucular (Depresanlar)	22
2.2.1.1. Doğal Uyuşturucular.....	22
2.2.1.2. Sentetik Uyuşturucular	31
2.2.2. Uyarıcıları (Sitimulanlar).....	33
2.2.2.1. Doğal Uyuşturucular.....	33
2.2.2.2. Sentetik Uyuşturucular	39
2.2.3. Hayal Gösterenler (Halüsinojenler).....	47
2.2.3.1. Doğal Uyuşturucular.....	47
2.2.3.2. Sentetik Uyuşturucular	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TÜRKİYE’DE VE DÜNYA’DA UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE POLİTİKALARI

3.1. UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞIYLA İLGİLİ MEVZUAT.....	54
3.1.1. Türkiye’de Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile ilgili Mevzuat.....	54
3.1.2. Dünya’da Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile ilgili Mevzuat	59
3.2. TÜRKİYE’DE VE DÜNYA’DA UYUŞTURUCU MADDE VE KAÇAKÇILIĞI İLE İLGİLİ UYGULANAN POLİTİKALAR	62
3.2.1. Türkiye’de Uyuşturucu Madde ve Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları ...	62
3.2.2. Dünya’da Uyuşturucu Madde ve Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları	63
3.3. TÜRKİYE’DE UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE İLGİLİ GÖREV YAPAN KURUMLAR	66
3.3.1. Sağlık Bakanlığı.....	66
3.3.2. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	66
3.3.3. Adalet Bakanlığı	68
3.3.4. İçişleri Bakanlığı.....	68
3.4. DÜNYA’DA UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE İLGİLİ GÖREV YAPAN KURUMLAR	71
3.4.1. Birleşmiş Milletler	71
3.4.2. Avrupa Birliği	72
3.4.3. Dünya Gümrük Örgütü	73
3.4.4. INTERPOL (Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı).....	73
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	75
KAYNAKÇA	80
DİZİN	83

TABLÖLAR LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 2.1: Uyuşturucu Maddeler	22
Tablo 3.1: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın Yıllar İtibari ile Uyuşturucu Madde Yakalamaları	67
Tablo 3.2: Emniyet Genel Müdürlüğü Yıllar İtibari ile Uyuşturucu Madde Yakalamaları	69
Tablo 3.3: Jandarma Genel Komutanlığı Yıllar İtibari ile Uyuşturucu Madde Yakalamaları	70

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 2.1: Günümüzde Afyon Türevlerinin Yasadışı Üretim Bölgeleri	25
Resim 2.2: Dünya Geneline Afyon Türevleri Kaçakçılık Rotaları	26
Resim 2.3: Avrupa’da Afyon Türevleri Kaçakçılık Rotaları	27
Resim 2.4: Türkiye’yi Geçtikten Sonra Balkan Rotası	28
Resim 2.5: Kokain Üretim Bölgeleri.....	37
Resim 2.6: Dünya Geneline Kokain Kaçakçılık Rotaları.....	38
Resim 2.7: Avrupa’da Kokain Kaçakçılık Rotaları.....	39
Resim 2.8: Avrupa’da En Sık Yakalanan Uyarıcıların Ülke Bazlı Dağılımı, 2015	40
Resim 2.9: Avrupa’da Amfetamin Tipi Uyarıcıların Üretim Merkezleri.....	41
Resim 2.10: Dünya Geneline Metamfetamin Kaçakçılık Güzergâhları.....	43
Resim 2.11: Dünya Geneline Ecstasy Kaçakçılık Rotaları	45
Resim 2.12: Günümüz Captagonu Kaçakçılık Güzergâhları	46

GRAFİKLER LİSTESİ**Sayfa**

Grafik 2.1: 2012-2017 Yılları Arasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Afyon Türevi Yakalama Olay Sayıları	24
Grafik 2.2: 2012-2017 Yılları Arasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Kokain Yakalama Olay Sayıları ve Miktarları (kg).....	36
Grafik 2.3: 2012-2017 Yılları Arasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Sentetik Uyuşturucu Yakalama Miktarları (kg).....	46

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CND	BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi Uyuşturucu Maddeler Komisyonu
EMCDDA	Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
GHb	Gama Hidroksibütrik Asit
HONLEA	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Madde Kaçaklığıyla Mücadele Eden Ulusal Kuruluş Bölüm Başkanları
INCB	Uluslararası Narkotik Maddeler Kontrol Kurulu
JGK	Jandarma Genel Komutanlığı
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi
LSD	Liserjik asit dietilamit
MDMA	Metilendioksimetamfetamin
OFDT	Madde ve Madde Bağımlılığı İzleme Merkezi
OYUTAK	Yakın ve Orta Doğu Yasadışı Uyuşturucu Ticareti Alt Komisyonu
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
SECI	Güney Doğu Avrupa İş birliği
SELEC	Güney Doğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi (Southeast European Law Enforcement Center)
TADOC	Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi Şube Müdürlüğü
TCK	Türk Ceza Kanunu
THC	Tetrahidrokannabinol
TUBİM	Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

TEZ METNİ

GİRİŞ

Terörizm, Fransız ihtilali ile ilk olarak gündeme gelmiştir. Terör ve Terörizm kavramları arasındaki fark ise; terörizm siyasal amaçlar için örgütlü ve sistemli devamlı olarak terörü bir amaç olarak kullanmayı yöntem olarak kullanmayı benimseyen bir anlayıştır. Bu sebeptendir ki herhangi bir linç durumunda ya da kaza da terör bulunmak ile birlikte terörizm yoktur.

Terör kavramsal olarak, insanı, toplumdaki bireyleri ve ülkeleri dehşete düşüren, çaresizlik içerisinde bırakan, güvenlik hususunda tehlike ve tehdit eden bazı faaliyetler olarak değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle insanlar ilk olarak bir güvenlik sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Güvenlik kavramı sadece bireylerin fizyolojik olarak psikolojik olarak da güvende olması gerekliliği konusunda önem arz etmektedir.

Narko terörizm kavramı ise uyuşturucu ticareti ile kendilerine kazanç sağlamaya çalışan tacirleri tarafından yasa dışı işlerini korumak maksadıyla kullanılan terör uygulamalarıdır. Uyuşturucu baronları ile silahlı örgütler arasında anlaşmayı ifade etmektedir. Her iki unsurda devletlerin büyümelerini, gelişimlerini, belli başlı uygulanacak olan istikrar politikalarının bozulmasından ve kurulu olan toplumsal düzenin zedelenmesinden veya yıkılmasından bir takım çıkar elde edilmektedir.

Narko terörizm de uyuşturucu maddelerinin üretimi, pazar alanı ve kaçakçılığı ile ilişkilendirilen ve ekonomik alanda kendine has yöntemleri ile yıkıcı, yıpratıcı ve korku ortamı yaratan bir yapı olarak değerlendirilir. Bu yapı çeşitli uyuşturucu maddeleri ile sağlanmaktadır.

Tam olarak bu durumları ele aldığımız bu çalışmada terörizmin, terör örgütleri tarafından nasıl kullanıldığını, bu yolu izlerken uyuşturucu maddelerini sınıflandırarak açıklanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla üç ana bölümde oluşmaktadır.

İlk bölümde terörizm ve Türkiye’de narko-terör kavramları tanımları, tarihçesi ve işleyişi ele alınmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde ise uyuşturucu maddelerin tanımı, tarihçesi, sınıflandırılması ve kaçakçılık rotaları istatistiki veriler ve kaçakçılık güzergahlarını grafikler üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise Türkiye’de ve Dünya’da uyuşturucu ile mücadele ve kaçakçılığın önlenmesi konuları incelenmiştir. Uyuşturucu ile mücadelede sorunlara ilişkin çözüm önerileri ele alınmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı uyuşturucu ile mücadele kapsamında, Türkiye’de yıllardır mücadelesi verilen narko terör yapıları ile ilgili genel bilgiler verilmiş olup; uyuşturucu madde çeşitliliği, üretimi ve kaçakçılığı üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Ülkemizin coğrafi konumu nedeni ile transit güzergâh üzerinde bulunması sebebiyle nasıl önlem alınacağı üzerinde çalışılmıştır

Çalışmanın Önemi

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında Türkiye’de mevcut adli kolluk birimlerince etkin bir şekilde il ve ilçe merkezlerinde, sınır kapılarında, deniz yolları ve hava sınır kapılarında ne tür kaçakçılığa önlem alınması üzerine yapılan bu çalışma Türkiye’de düzenlenen yasalar ve Dünya ülkeleri ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde etkinliğin artırılması konusunda elde ettiği sonuçlarla literatüre önemli katkı sunmaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak çeşitli yazarların kitaplarından faydalanmıştır. Çalışmada çeşitli akademisyenlerin ve yazarların makalelerinden, tez çalışmalarından ve yayınlarından yararlanılmıştır. Ayrıca çalışma içerisinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Narkotik Şube istatistiki verileri ele alınarak incelemeler ve yorumlamalara da yer verilmiştir. Sağlık Bakanlığından ve Emniyet Genel Müdürlüğünden elde edilen veriler çerçevesinde sayısal veriler yıllar itibari ile tablo şeklinde düzenlenerek daha açıklayıcı şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır. Çalışma içerisinde yayınlanmış olan çeşitli kitaplardan alıntı yapılarak geçmişten ve günümüzden veriler analiz neticesinde sonuçlar ortaya çıkarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZM VE TÜRKİYE'DE NARKO TERÖR

1.1. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI

Terörizm, Fransız ihtilali esnasında ve Jakobenlerin eylemleri ile ortaya çıkmıştır. Terörizm, daha önceleri siyasal baskı ve sosyal kontrol aracı olarak kullanılan ülke eylemi ile eş anlamlıydı. İlk olarak Jakobenler kendi içlerinde konuştuklarında teröristi olumlu manada kullanmıştır. Thermidor’dan sonra ise terörist kelimesi cani anlamı taşımıştır. Terör kavramı ise Latince kökenli olup Türkçe’deki karşılığı “korku” olarak tanımlanmıştır. Terör ve Terörizm kavramları arasındaki fark ise; terörizm siyasal amaçlar için örgütlü ve sistemli devamlı olarak terörü bir amaç olarak kullanmayı yöntem olarak kullanmayı benimseyen bir anlayıştır. Bu sebeptendir ki herhangi bir linç durumunda ya da kaza da terör bulunmak ile birlikte terörizm yoktur (Denker, 1999: 3).

Terör olayları çoğu zaman gayri iradi olarak meydana gelebilmektedir. Çoğu savaş, terör ve kitle terörünün ya da ihtilal amacıyla ayaklanmaların kontrol edilemeyecek olduğu bilinmektedir. Diğer bir bakış açısıyla terörizm siyasal maksatlar ile iradi olarak terör oluşturmaktır. Ayrıca terör olaylarını hesaplı ve sistematik olarak kullanmadır. Ne kadar basit, gelişmemiş olursa olsun bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanmaktadır. Terör insanlar için bir umutsuzluktur.

Terör tarihsel süreç içerisinde bakıldığında, insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. İnsanoğlunun varoluşu ile birlikte terör ve terörizm dinsel açıdan bakıldığında Habil ve Kabil kardeşlerinin mücadelesine kadar uzanmaktadır. Terör çeşitli sınıflar, gruplar, siyasi veya oluş şekilleriyle ele alınabilir. Siyasi terör bağlamında bakıldığında M.Ö. 44 yılında Roma İmparatoru Julius Ceasar’ın öldürülmesi örnek olay olarak verilebilir. Terör olaylarında M.S. 66-73 yılları arasında Roma idaresine karşı olarak faaliyet gösteren ve belirlemiş oldukları kurbanlarını ılımlı Yahudiler arasından seçen sapkın bir Yahudi fraksiyonuna kadar devam edebilecek bir tarihsel durum söz konusudur (Arıboğan, 1998: 449) İslam tarihinde de karşımıza terör olaylarına rastlanılmaktadır. Terör olayları İslamiyet’te Hz. Ali’nin öldürülmesi ile mezhep ayrılıklarına yol açmıştır.

Terör tarihi süreçte incelendiğinde belirli akımlar ve olaylar ile görülmüştür. İlk olarak 19. Yüzyılda terörün sanayileşme ve şehirleşmesini devam ettiren Batı devletlerindeki işçilerin ayaklanmaları olarak görülmüştür. Daha sonraki dönemde ise 20. Yüzyıl içerisinde bağımsızlık mücadelesi ile ön plana çıkan olaylar terörü

şekillendirirken, son dönemde ise soğuk savaşın galibi Amerika'nın dünyanın tek lideri olmasının vermiş olduğu güç ve özgüven ile uluslararası sözleşmelere daha az tabi olan, hangi ülkelerin haydut ülke olacağını ve hangilerini cezalandırılacağını belirleyen bir yere yükselmesi durumu oluşturmaktadır. Bu durumun sonucu ile birlikte alttan gelen terör örgütleri ön planda ortaya çıkmıştır.

Terörizm kavramı, uluslararası düzeyde genel kabul görmüş bir tanıma sahip değildir. Aynı ülkenin farklı kurum ve organlarının bile terörizm hususunda yapmış oldukları tanımların değişiklik gösterdiği ortadır (Taşdemir, 2006:9). Uluslararası hukukta terörizm kavramının tanımları bağlamında yazarlar tarafından tek bir tanım yapılmasını farklı iki ayrı görüşte sunmaktadırlar. Belirli bir tanıma sahip olmasını kabul eden yazar, terörizmle mücadele esnasında etkin bir strateji oluşumuna yardımcı olacak iken tanımı noktasında zaman kaybına yol açacağı yazarların ise bu süre içerisinde rehin alınma, çocuk ölümleri gibi suçların engellenmesinin üzerine gidilmesi gerektiğini söylemektedirler. Bu tanımlamaların arasındaki sorun, ülkeler arasındaki siyasal, güç, çıkar ve önceliğin farklı düzeylerde olmasından kaynaklanmaktadır.

1.2. TERÖRİZMİN UNSURLARI

Terör örgütü kavramı ve terör örgütü suçu tanımlarının ortaya çıkarılmasında önem arz eden terörizm unsurlarının belirli bir niteliği olmalıdır. Terörizmin dört unsuru bulunmaktadır. Bunlar; yöntem, mağdur, kast ve motiftir. Yöntem şiddet içerir. Mağdur, terörden etkilenenlerdir. Kast, işlemiş olduğu suçu bilerek ya da isteyerek gerçekleştirmektir. Bular dışında kalan fiiller ve suçu işleyenler dahil edilmemiştir.

Terör örgütü kavramı ve terör örgütü suçu tanımlarının ortaya çıkarılmasında önem arz eden terörizm unsurlarının belirli bir niteliği olmalıdır (Kaya, 2005: 22).

Terörizmin unsurları; belirli duygu ve durumları insanlara empoze etmek ve siyasi eylemler için sürekli zor kullanma, tehdit etme ve terör kullanma olarak ifade edilmiştir (Zafer:1999: 81). Terörizmin unsurlarını tehdit, korkutma, siyasi amaç ve eylemler, şiddet, suçsuz insanlara zarar verme olarak ayırabiliriz (Zafer, 1999: 8).

Ülkeler arası üstünlük sağlama çabası, sınır geçişlerinin serbestliği, teknolojinin her yerde yaygınlaşarak anında haberleşmenin artması gibi durumlar terörizmin yayılmasına ortam oluşturmaktadır.

Terörün milletler arası olma durumunu ortaya koyan belge 1972 yılında ABD'nin BM'ye sunduğu, "Belirli Bazı Milletlerarası Terör Eylemlerinin Cezalandırılması ve Önlenmesine Dair Sözleşme Taslağı'dır" (Zafer, 1999: 71)

Terörizmin unsurlarını şiddet unsuru, örgüt unsuru, Uluslararası Olma Unsuru, ideoloji Unsuru, olarak ele almak mümkündür.

- **Şiddet Unsuru**

İnsanlık tarihinde şiddet hep var olmuştur. Şiddetle üstünlük kurma, korkutma, eziyet, ceza, ölüm ilk uygarlıklardan günümüze kadar kademeli bir şekilde artarak ya da yöntem değişikliği yaparak süre gelmiştir. Şiddet yaralama, öldürme, yakma, yıkma gibi fiziksel olabileceği gibi endişe, korku, panik gibi psikolojikte olabilmektedir. Toplumda yaşayan insanların şiddetten uzak, rahat ve refah bir şekilde yaşayabilmesi için devlete sorumluluklar düşmektedir. Devlet ülkesi içerisinde yaşayan bireyleri şiddetten korumak ve kaos ortamından temizleyebilmek için stratejiler geliştirmelidir. Genellikle geliştirilen stratejiler başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Şiddet ve anarşizmin olduğu ülkelerdeki üstünlük yüzyıllardır egemen olmaktadır.

Şiddeti ortaya çıkaran durumlar; iktidar çatışmaları, terör grupları, savaşlar, ekonomik durumlar, üstünlük kurma çabasındaki küçük gruplar sebepler olmaktadır (Denker, 1999: 18).

Terör eylemleri insanlara belirli bir amacı benimsetmek, kabul ettirmek için yapılan sonu ne şekilde olursa olsun ulaşmak için masum insanlara dahi zarar verebilecek eylemlerdir. Terörizm ve savaş aynı gibi görünseler de terörizm kuralı ve belirli bir hedefi olmayan durumdur. Kuralsız ve taktiksiz bir savaş yoktur. Terörizmin ülkenin ekonomik, siyasi, politik fikirleri değişmeye yönelik eylemlerinde silah ve benzeri şiddet unsurları hep olmuştur.

Terörizm şiddetinin özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Kural tanımadan genç, yaşlı, kadın, çocuk demeden amaçları uğruna feda edebilir.
- Herkes risk grubunda olabilir, rastgele bir durum sergilenebilir.
- Nasıl davranacakları konusunda önceden kestirmek zor olabilmektedir (Wilkinson, 2002: 148).

Terörizm kural tanımaz, dayatmacı, zalim ve ahlak kurallarına uymayan bir eylemdir. Başarılı olmak için zulüm, işkence, öldürme durumlarını yoğun bir şekilde kullanmaktadır.

- **İdeoloji Unsuru**

İdeoloji; bir toplumdaki bireylerin duygu ve düşüncelerine yön veren sistemdir. İdeolojinin toplumda önemli bir yeri vardır. İnsanların yaşadığı toplum içindeki hayat tarzını, hedef ve amaçlarına yön verir. Zor şartlar altından başarıyla kalkmayı, umutla hayata bakabilmeyi sağlar. Böylelikle toplumlar her türlü şartlar altında sıkı bir ideolojiye sahip olmalı ve ideolojik düşüncelerinin arkasında olmalıdır (Alkan, 2000: 29)

İdeoloji, terörist yapılanmaların amacı ve yönü olduğu için önem arz etmektedir. İdeoloji kılavuzdur. Uygulanacak olan şiddet ve terör olaylarının konusu, amacı ideolojiye göre belirlenmektedir. İdeolojiye mahkûm olanlar her şeyi ona göre yaparlar. Tüm çabaları inandıkları olgu ya da olaylara itaat etmektir. Bu örgüt mensuplarının özel ve sosyal hayatı bitirilerek hayatı sadece örgütün düzeni üzerine kuruludur. Böylelikle örgüt mensubu olan kişilerin yaşamının tam ortasında ideoloji bulunmaktadır (Korkusuz, 1999: 23)

Ülkemizde ve Dünya’da teröre kaynak oluşturan ideolojiler; Dini kaynaklı ideoloji, Marksist-Leninist ideoloji ve etnik ideolojilerdir (Dilmaç, 2004: 360)

- **Uluslararası Olma Unsuru**

Terörizm ülke içi terör, uluslar ötesi terör ve uluslararası terör olarak sıralanmaktadır. Bir örgütün terör eyleminde bulunabilmesi için yabancı unsurlu bir irtibat hali olmasıyla mümkündür. Terör unsurları içerden ve dışardan yardım ve kuvvet olarak gerçekleşmektedir (Öztürk, 2000: 140)

Gelişen haberleşme ağı, teknoloji, sosyal medya, ulaşım ve ticaret hacminin gelişmesiyle ülke içerisinde olan sorun bir anda uluslararası bir sorun haline alabilmektedir ve dünyayı ilgilendiren bir problem haline dönüşebilmektedir. Terörizmin başarılı olabilmesi için dış desteğe ihtiyacı olduğu kesindir. Desteği olmayan terörün başarı şansı oldukça düşüktür. Ülkeler terörü önlemek için kendi içlerinde birtakım önlemler almaya çalışırken ulusal anlamada yapılan çalışma ve görüşmelere de destek

olmak durumundadırlar. Ancak kimi ülkeler için terör olarak ifade edilen eylemler bir başka için terör eylemi olarak görülmemektedirler.

- **Örgüt Unsuru**

Örgüt belirli bir amaca ulaşmak için bir araya gelmiş birimlerden oluşan teşkilat, birlik anlamında kullanılmaktadır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanuna göre iki ya da daha fazla kişinin aynı amaç altında toplanması olarak ifade edilmektedir. Bu örgüt tanımı yasal olmayan örgütleri baz almaktadır (Terörle Mücadele Kanunu, (1991) Md.1.). Terör örgütleri belirli amaç etrafında toplananların organize olarak eylem ve şiddet durumlarını ortaya koyması ve eylem sonuçlanana kadar her aşamasında etkin bir şekilde görev bilinciyle vazifelerini yerine getirmeleri, beklenmektedir. Herkesin görevine sadık, hiyerarşik bir düzen içinde verilen talimatlara uyum sağlanması koşuldur. Lider en tepedir. Destek birimleri de bulunmaktadır. Disiplini sağlamak için zor kullanma ve şiddette işin içerisindedir. Belirli bir yapı oluştuktan sonra örgütler seslerini duyurmak için eylemler yapmaya ve savundukları mücadeleye dikkat çekmeye başlamaktadırlar.

1.3. TERÖRİZMİN HEDEFLERİ

Terörizmin hedeflerini iki ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar; Terörizmin birincil hedefi ve terörizmin ikincil hedefidir

- **Terörizmin Birincil Hedefi**

Terörizmin birincil hedefi; ilgili toplum ya da toplumları yönetmek, bezdirmek ve yönlendirmektir. Bir sorunu ya da problemi bir bölge ya da ülkede gündeme getirmek ve çözmektir. Zarar, korku, şiddet, baskı yaratarak pes ettirmeye çalışmak amaçtır (Aydın, 2004: 12). Silahlı eylemler ve propagandalar örgütün amaçları arasındadır.

Siyasi terörün hedefleri: Devrimci tip, bastırıcı tip, devrimci denilebilecek tip, ikincil tip olarak sıralanabilir. Devrimci tip; bazı yöntemlerle devrimci amaca ulaşmaktır. Bastırıcı tip; insanları baskı altına alarak içlerinden seçtiklerini serbest bırakmaktır. Devrimci denilebilecek tip; devletleri değişikliğe zorlamak, devlet adamlarını görevinden almaktır. İkincil tip; hedefi olmayan öfke, kin, nefret ve şiddetten beslenendir (Wilkinson, 2002: 152).

Terör örgütleri eylemlerinde şiddete başvurmak için zorunlu olduğunu başka bir çareleri olmadığını öne sürerler. Devletle birlikte olan topluma şiddete son vermek için çaba gösterdiğini ancak karşı tarafın bu durumu kabul etmediğini belirtilerek halkın gözünde kendini haklı göstermek amaçlanır (Özsoy, 1998: 6).

- **Terörizmin İkincil Hedefi**

- *Halkın moralini bozmak*

Halkı yaşamında olumsuz etkilemek için yapılan eylemlerdir. Toplu taşıma araçlarına yönelik saldırılar, kafe, alışveriş merkezi, stadyum gibi toplulukların olduğu ortamlara bomba koymak, silahlı eylemlerde bulunmak, devletin ilgili kurum ve kuruluşlarında yangın, silahlı eylemler, canlı bomba eylemlerinde bulunmak halkın moralini bozmak için yapılan eylemlerdir (Kuyaksil, 2000: 607). Toplumun taraf olması amaçlanır. İnsanların tepkisiz kalarak sadece kendini düşünmeleri amaçlanır.

- *Propaganda*

Propaganda, bir durum ya da düşünceyi toplumun aklını etkilemek için devamlı olarak aşılama durumudur. İlk amaç halka korku yaymak ve hükümete güven duygusunun yitirilmesini sağlamaktır. Teröristler belli bir eylemi hareketi geçirirmeden önce hazırlık yaparak o eylem üzerinde nasıl etkili olacaklarını belirlerler. Eylemin ardından yaşanacak ölüm ve diğer durumların suçlamalarını üstlerinden atabilmek için bu eylemleri örgüt amaçlarına uygun olarak yaptığını belirterek durumdan sıyrılmaktadırlar (Hafizoğlu, 2000: 30).

Dünyada bulunan bütün terör örgütleri ilk kez kendilerini tanıtırken şiddete başvurma eğilimi sergilemektedirler. Terör örgütleri kendilerini tanıtırken radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarından da yararlanmaktadırlar.

Silahlı propaganda yapan örgütlerin amacı; bir yerde eylem yapılırken o eylemin daha öncesinde başka yerlerde de yapıldığını hissettirmek, propagandanın politik etkinliğine değinmek, halkın örgüte olan sevgisini arttırmak, örgütle başa çıkmanın zor olduğunu yansıtmak, örgüte karşı olan kurumları etkisiz hale getirmek olarak sıralanabilmektedir.

Propaganda da medya önemli bir araçtır. Medya aracılığıyla bildiri yayınlamak, faaliyetlerini tanıtmak amaçlanır.

- *Yıldırma ve sindirme*

Terör örgütleri halkı etkisine alarak yıldırma ve sindirme politikası kurarlar. Böylece halk yapılan eylem ve olaylara tepkisiz sadece kendi can güvenliğini düşünen yaşanan olaylardaki kayıplarda herhangi bir savunmaya geçemeyen yapı halini almaktadır. Terörist yapıların sesleri ne kadar yüksek çıkarsa ve korku ne kadar çok salınırsa halkın hükümete olan güveni zayıflayacak ve hükümete desteği azalacaktır (Hazır, 2001: 59).

- *Otoriteyi sarsmak*

Örgüt devleti temsil eden kişi ve kurumlara yönelik güvensizlik, görevlerini yerine getirmeme gibi duygularını insanlara kabullendirmeyi amaç edinmektedir. Özellikle polis, asker gibi kolluk kuvvetlerine yönelik yapılan eylemlerde güvensizlik oluşturarak otoriteyi baştan sarsma planları içerisinde dirler. Terör örgütleri halkın siyasi olarak yıprandığını ve otoritesinin sarsıldığını devletin başında bulunan yöneticilerin işlerini yapamadığı düşüncesine hâkim olmasını ve böylece halkın devlete karşı isyan etmesini amaçlamaktadır.

- *Örgüt mensuplarının moralini yükseltme*

Terör örgütleri kendilerini iyi hissetmek ve güçlü olduklarını göstermek için eylem yapmayı önemli bulurlar. Bunun içinde sürekli olarak eylem planı hazırlığı içindedirler. Örgüt içerisinde eylem azalmışsa başarı oranı da azalmış demektir. Bu durumda yapılan eylemler neticesinde vurulan darbe ve ölümler örgüt için moral olarak ifade etmektedir. Ne kadar çok eylem yapılsa örgütteki başarı ve ödüller o kadar artacak örgüt mensuplarının morali yükselecek bir sonraki eylem için daha da hırs ve azimle çalışacaklardır.

- *Otoriteyi şiddete yöneltmek*

Terör olaylarını durdurmak için geliştirilen faaliyetlere halkın da katılımı tedirginliğe yol açmaktadır. Bu durumda halkın arasında memnuniyetsizler çoğalacak örgütlere propaganda olarak yansıyacaktır. Büyük terör eylemleri halkı tedirgin eder, böylece halk devletten güçlü bir güvenlik stratejisi bekler (Aydın, 2004: 311) Teröristlerin amacı, devleti şiddete zorlamaktır. Devletin zor kullanarak suçsuz

vatandaşları ezmelerine ve devlete düşmanlık kazanmalarını sağlamaktır. Böylece devletin yanında olan kitlenin azalarak birtakım değişikliklere gitmesi amaçlanır.

1.4. TÜRKİYE’DE TERÖRİZM VE NARKO TERÖR

Terör kavramsal olarak, insanı, toplumdaki bireyleri ve ülkeleri dehşete düşüren, çaresizlik içerisinde bırakan, güvenlik hususunda tehlike ve tehdit eden bazı faaliyetler olarak değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle insanlar ilk olarak bir güvenlik sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Güvenlik kavramı sadece bireylerin fizyolojik ve psikolojik olarak güvende olması gerekliliği konusunda önem arz etmektedir.

İnsan yaşamını güvenliğini tehlike altına alan olaylar sıralamalarını terör olarak nitelendirebiliriz. Uyuşturucu noktasında ise bu kapsamda değerlendirildiğinde insan sağlığını etkisi altına alan bir faktör olarak terör kapsamına alabiliriz. Bazı ülkeler uyuşturucuyu bir politika aracı olarak kullanmak ile birlikte demografik unsurları yeniden şekillendirmenin bir başka yöntemi olarak görmektedirler. Küresel yaşamda ortaya çıkan uyuşturucu pazarlarının, ekonomik faaliyetlerin belirli bir kural çerçevesinde düzenlendiği görülmektedir.

Terörizm, uluslararası düzeyde sadece belirli bir coğrafi bölgelerde görülen bir sorun olarak karşımıza çıkmamaktadır. Terörizm tüm dünyada ülkeleri etkisi altına alan birer insanlık problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum ile birlikte terörizm kapsam bakımından tüm dünya ülkeleri için ortaya çıkmış tehlikeli bir yapıdır.

Terör örgütleri ortaya çıktıkları yerde sadece ekonomik açıdan kâr amaçlı bir yapı olmamak ile birlikte, siyasi, ideolojik, dini amaçlar ile faaliyetlerini sürdüren ve gerekirse bunun için korkutma, şiddet ve yıldırma politikaları gibi yöntemlere başvuran yapılardır. Bu yapılara dünyada birçok ayrı sınıf ve çeşitlilikle karşımıza çıkmaktadırlar. Terör yapıları ellerinde mevcut bulunan kara paralarının aklanması, uyuşturucu kaçakçılıklarının uygulanması ve bu yollar ile elde ettikleri kazanımlardan azami derecede faydalanmaktadırlar.

Terör örgütleri en başta finansman amacıyla uyuşturucu kaçakçılığını kullanmaya çalışmaktadırlar. Birleşmiş Milletler verilerine bakıldığında yıllık olarak uyuşturucu kaçakçılığından terör örgütleri 500 milyar dolar civarında kazanç elde ettikleri bu alan bu gruplara için çok cazip görülmektedir.

Terör örgütleri bazı dünya ülkeleri tarafından dönemsel olarak maddi ve silahlı olarak desteklenmiştir. Fakat ABD yaşanan 11 Eylül saldırısı ile birlikte tüm dünya ülkeleri tarafından ortak bir şekilde terörist gruplara karşı desteklerin sağlanmaması hususunda ortak anlaşmalar ve yaptırımlar ile birlikte önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bu yaptırımlar neticesinde mevcut örgütler zamanla finansman konusunda sıkıntıları yaşanamamak adına illegal olarak faaliyetlerini uyuşturucu ticaretinde ve imalatında bulunarak çıkarmaya çalışmaktadır.

Terör ve terörizm kavramlar karşılaştırıldığında konunun anlaşılması hususunda önem arz etmektedir. Terör, “belirli bir amaca ulaşmak için hukuk dışı yollar ile yapılan eylemdir” (Çakmak, 2008: 28). Terörizm, yapılan eylemleri savunan, stratejik açıdan anlatan veya aktaran ve geliştiren bir sistem olarak tanımlanabilir (Bal, 2006: 8).

Terör simgesel anlamda bir eylem, siyasal davranışı etkilemeyi amaçlayan bir hareket olarak kavramsallaştırabilmektedir. Fakat terörizmde ise en önemli işlevinden biriside reklam olduğu belirtilebilir. Teröristler çoğu zaman eylemlerinde insanların ölmesinden çok insanların kendilerini izlemesini tercih etmektedirler. Bu kapsamda değerlendirildiğinde terörizm için sadece şiddet kapsamında değil propaganda çerçevesinde önem arz etmektedir (Lagueur, 2002: 138).

Narko terörizm kavramı ise uyuşturucu ticareti ile kendilerine kazanç sağlamaya çalışan tacirleri tarafından yasa dışı işlerini korumak maksadıyla kullanılan terör uygulamalarıdır. Uyuşturucu baronları ile silahlı örgütler arasında anlaşmayı ifade etmektedir. Her iki unsurda devletlerin büyümelerini, gelişimlerini, belli başlı uygulanacak olan istikrar politikalarının bozulmasından ve kurulu olan toplumsal düzenin zedelenmesinden veya yıkılmasından bir takım çıkar elde edilmektedir.

Terörist grupların uyuşturucu kaçakçıları arasında daimî bir şekilde ilişkileri bulunmaktadır. Bu ilişkiler terör örgütleri tarafından, uyuşturucu kaçakçıları için gerekli olan tüm ekipmanları sağlama noktasında etkin rol oynamaktadır. Fakat toplum gözünde terör grupları, uyuşturucu baronları ile faaliyetlerini gizli tutmaktadırlar. Çünkü bu tür işlere karışmış olan gruplar toplum tarafından imajı zedelenmiş ve propaganda yapılması noktasında birtakım sıkıntıları olabileceğini bilmektedirler.

Küresel literatüründe yaygın bir yapı olarak ortaya çıkan narko-gerilla gruplar ise uyuşturucu suç örgütleri içerisinde ayrı bir parça olarak kabul edilmektedir. Narko

gerilla ekipleri, narko-terörist grupların haricinde daimî olarak uyuşturucu kaçakçılığına ortak olmuş politik motivasyonlu gruplardır. Bu gruplar suç örgütlerinin kurulum aşamasında uyuşturucu konulu suçlara pek ortak olamamak ile birlikte, örgütün büyüme ve yayılma aşamalarında fazla kaynak ihtiyacı olma sebebiyle uyuşturucu öncelikli kaynak olarak önlerine çıkmaktadır.

Devletlerin bütünlüğünü parçalamaya çalışan terör örgütleri için ilk öncelik silahlanma olarak kabul edilmektedir. İkinci öncelik ise maddi kaynakların sağlanması olarak karşılaşılmaktadır. Bu tür kaynaklar gasp, soygun vb. yollar ile kazanç elde etmek olsa da kaynakların yetersiz kaldığı noktada uyuşturucu madde kaçakçılığına yönelmesi, bu tür elde edilecek kazançlar ile örgüte silah temini ve örgütün amaçlarına uygulanması yolu tercih edilmektedir (Somer, 1984: 21). Bu nedenledir ki hemen hemen tüm terör örgütleri ortaya çıkan masraflarının karşılığını yerine getirebilmek adına uyuşturucu ticaretine girmektedirler. Bu durumun en başlıca sebepleri ise geliri ve yüksek kar oranlı, ulaşımı daha güvenli, kullanıcısının fazla olması ve hemen nakde çevrilebilmesinden olarak görülmektedir.

Bu değerlendirmeler kapsamında, ülkemizde narko-terör, jeopolitik konumu itibari ile doğu batı bağlamında geçiş güzergahında olması sebebiyle hem ticari hem de siyasi olarak etki altındadır. Ülkemizde faaliyetlerini ortaya sunan uyuşturucu gruplarına baktığımızda, bu tür grupların artık genel kabul görmüş hiyerarşik yapılanmalarından uzaklaştığını ve şartlara ve zamana bağlı olarak esnek bir yapı içerisinde kaldığını söylemek mümkündür.

Terörist gruplar, bu yapının uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini toplumdan gizli yürütme gereksinimi içerisine girerler. Çünkü bu kaçakçılık toplum tarafından insanlık suçu olarak kabul edilmektedir. Bu da oluşturulan yapının toplum içerisindeki itibarını kaybettirmekte, imajını zedelemekte ve propaganda faaliyetlerinin etkin olmaması gibi sonuçlara yol açmaktadır. Ayrıca terör örgütlerine dış destek olarak yabancı ülkelere destek sağlamak amaçlı olumsuz bir imaj sergilemektedir. Uyuşturucu faaliyetleri kapsamında iş yapmaya çalışan terör grupları bu bağlamda uluslararası kamuoyundan desteğini alamamaktadır.

Ülkemizde bu değerlendirmeler çerçevesinde baktığımızda PKK/KONGRA-GEL terör örgütü, uyuşturucu kaçakçılığı, üretimi ve pazarlanması gibi faaliyetlerini uzun

yıllar boyunca Türkiye ve diğer Dünya ülkelerine karşı kısmen gizlemeyi başarmıştır. Ancak bu uyuşturucu faaliyetini ulaştırılması zor olan yönetici kadro tarafından idaresinin sağlandığı, asıl faaliyet organlarının haricinde uyuşturucu ile ilgili faaliyetleri yürütmek üzere özel bir yapının sağlandığı ve bunun içinde örgüt içerisinde uyuşturucu faaliyetlerinde ortaya çıkmamış ve PKK tarafından bilinmeyen kişilerin görevli olduğu ve örgütün özellikle Avrupa ülkelerinde faaliyet içerisine girmeleri için bazı dernekler kurulduğu görülmektedir. Ülkemizde terör örgütü ele başının yakalanması ile önemli itiraflarda bulunması ve ülkemiz ve diğer devletlerde gerçekleştirilen PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün uyuşturucu bağlamında yapılmış olan operasyonlar neticesinde durumun ciddiyeti meydana çıkmaktadır.

1984 yılında fiili olarak eylemlerine başlayan terör örgütü PKK/KONGRA-GEL, ülkemiz doğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerinde zayıflamış olan devlet otoritesi, terör ile mücadele senasında tecrübesizlik, personel ve donanım yetersizliği gibi bazı sebepler ile çok bir başarı sağlanamamıştır. Fakat daha sonraki dönemlerde tecrübe ile birlikte yeterli donanıma sahip olan personel ve potansiyele ulaştırılmasıyla örgüt çökertilmiştir. Bu bağlamda uyuşturucu üretimi, pazarlanması ve kaçakçılığı hususunda narkotik polisinin, jandarma kuvvetlerinin etkinliğinin ve sınır kapılarında gümrük teşkilatının etkin ve verimli çalışmaları ile transit güzergâhı içerisinde olan ülke sınırlarımızda güvenlik sağlanmaya çalışılmıştır.

Terör örgütleri ile uyuşturucu kaçakçılığı işleri ile arasında, her zaman farklı boyutları ile güncelliğini korumaktadır. Farklı boyutlarda var olan bu düzen terör örgütleri için finans uyuşturucu kaçakçıları açısından ise korunma gibi ilişki boyutu ortaya çıkarmıştır. Bu yapının oluşturulması ile de her iki kesimde ciddi manada olumlu faydalar elde etmişlerdir. Ülkemizde PKK/KONGRA-GEL terör örgütü, faaliyetlerinin yoğunlaştırıldığı 1990-1995 yılları arasında, silah ve uyuşturucu kaçakçıları İran, Kuzey Irak ve Türkiye'nin doğu ve güneydoğu sınırları içerisinde bu örgüt yapısına gerekli vergi/komisyon ödeyerek bu kapsamda oluşturmak istedikleri faaliyetleri daha rahat ve güvelli bir şekilde yerine getirme fırsatını bulmuşlardır.

Avrupa konseyi tarafından, 04.02.1994 tarihli Strazburg'da gerçekleştirilen POMPIDOU Grubunun 2. Pan- Avrupa Bakanlar Konferansında Sonuç Deklarasyonunun 9. Maddesinde uyuşturucu madde kaçakçılığının sürekli olarak artması ve yayılmasını

dikkate alarak, ekonomik güç ve şiddet kullanan organize olan örgütlerin bu faaliyetlere karışmasındaki artış, toplum içerisinde ciddi bir tehdit unsuru olarak belirtilmektedir.

30.01.1995 ve 03.02.1995 tarihleri arasında Viyana’da gerçekleştirilmiş olan 3.Ulusal Kanun Uygulayıcı Birim Başkanları Kurulu (HONLEA) toplantısı çalışma grubunda, uyuşturucu madde kaçaklığı şebekeleriyle terörist ve organize suç örgütlerinin ilişkilerinin olduğu kabul edilmiş olup; ülkelerin kendi toprakları üzerinde bu bağlamda suç örgütlerinin faaliyetlerine izin vermemesi doğrultusunda kararlar alınmıştır.

Ülkemizde Antalya’da 01-03.1994 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olan Avrupa’da Terör-Uyuşturucu Bağlantılı Interpol Çalışma Grubu Toplantısında; terörizm ve uyuşturucu madde kaçaklığı arasında muhtemel bir bağ bulunduğu belirtilmiştir.

15-17.10.1992 tarihinde İstanbul’da 23 ülkenin katılımı ile gerçekleştirilen Interpol toplantısında PKK terör örgütünün İtalya’da uyuşturucu madde kaçakçılığını organize ettiğini İtalya heyeti tarafından dile getirilmiştir. Bu kapsamda birçok kez ülkeler arasında bu tür toplantılarda, mevcut yasal düzenin şiddet unsurlarına başvurularını sergileyerek beslenen terör gruplarının en önemli gelir kaynaklarından birisi de uyuşturucu maddelerin gelir kaynağı olarak beslendikleri vurgulanmıştır.

Ülkemizde PKK terör örgütü uyuşturucu organizasyonlarının faaliyetlerinde belirli bir komisyon almak suretiyle iştirak etmekte ve uyuşturucu maddelerinin Avrupa devletlerine ulaştırılmasında iş birliği içerisinde olduğu birçok kez kanıtlanmıştır. PKK terör örgütü Avrupa devletlerine yasal ya da yasal olmayan yollarla iş bulma vaadiyle kandırdıkları kişileri, sınır dışı edilme tehdit unsuruyla sokak satıcısı olarak halen kullanmaktadır. Bazı rapor kaynaklarında örgüt elemanı olup Avrupa ülkelerinde mülteci olarak yerleşik bulunan kişilerin bu işleri yapmak üzere görevlendirildiği belirtilmektedir. Bu durumun tespitinde ise verilen bilgiler doğrultusunda uyuşturucu madde kaçakçılığında yakalanan kişilerin ifadelerinden yola çıkılarak terör örgütleri ile bağlantılı kriminal kayıtlarında, örgüt ve hücre evlerinde ele geçen maddelerden, para alış-verişlerinden uyuşturucu kaçakçılığına bulaştığı ispat için yeterli olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU MADDELERİN TANIMI, TARİHÇESİ, SINIFLANDIRILMASI VE KAÇAKÇILIK ROTALARI

2.1. UYUŞTURUCU MADDELERİN TANIMI VE TARİHÇESİ

2.1.1. Uyuşturucu Maddelerin Tanımı

Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, kullanıldığında kişide uyuşturucu veya uyarıcı etkiler doğuran psikolojik, fiziksel alışkanlık ve tutkunluk yaratan maddelerdir. Uyuşturucu, organizmaya karışması merkezi sinir sisteminde dikkatin dağılması, düşünsel etkinliğin azalması, bilinç bulanıklığı ve uyku ile kendini belli eden işlevsel bir değişikliğe, duyarlılığın azalmasına, kasların gevşemesine yol açan bir maddeyi uyarıcı ise bir organı ya da işlevi uyaran bir maddeyi tanımlamaktadır.

Uyuşturucu, dar anlamda morfin, kokain, eroin, afyon, esrar gibi maddeler için geniş anlamda ise duygusuzluk, ilgisizlik ya da uyku veren tüm maddeler ve ilaçlar için kullanılmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>, 2017) Uyuşturucu sözcüğü ile sarhoş edici, keyif, tutku ve uyanıklık verici, tahrik edici etkileri bulunan doğal ve yapay tüm maddeler anlaşılmaktadır. Bu bakımdan uyuşturucu madde, alışkanlık ve bağımlılık yapan maddeleri, bu anlamda uyarıcı maddeleri de kapsar şeklinde kullanıla gelmiştir. Aslında uyuşturmaktan çok keyif veren, tahrik eden, uyanıklık veren maddelerin uyuşturucu madde kapsamı içinde ele alınması, maddenin etkisi olan uyuşturmanın aksine uyarıcı etki taşıması karşısında “uyuşturucu” kelimesinin bazı maddeler için ismi ile uyumsuz kaldığı söylenebilir Bu nedenle bazı maddelerin “uyarıcı” etkisini ortaya koymak ve genellikle yapay olan bu maddeleri, doğal uyuşturucu maddelerden ayırmak için “uyarıcı madde” kavramının kullanılmasının gerekliliğinden söz edilebilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda bu husus göz önünde tutularak “uyuşturucu veya uyarıcı madde” kavramı tercih edilmiştir.

Dünya Sağlık Örgütüne göre; bitkisel veya sentetik kökenli olup, merkezi sinir sistemini etkileyerek fiziksel ve/veya ruhsal bağımlılık hallerine yol açan, bazı hallerde kullanmanın devamı üzerine dozajı artırma ihtiyacının duyulmasına, bazı hallerde ise aynı kişinin değişik uyuşturucu madde kullanmasına neden olan tutku yaratan bütün maddeler uyuşturucu sayılır.

Milattan Önce 4000 yıllarında Mezopotamya’da yaşayan Sümerler’in haşhaş ve kenevir yetiştirdikleri ve bu bitkileri şurup, hap ve toz olarak kullandıklarını bildiren çivi yazıtları bulunmuştur. Milattan Önce 2000 yıllarında Mısır’da haşhaş ekimi ve afyon

üretimi ve yapılan ilaçlarla ilgili ayrıntılı bilgiler mevcuttur. İngiltere, sömürgesi olan bölgelere yapılan seyahatlerle, Almanya, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikan askerleri tarafından getirilen uyuşturucularla, Fransa, Napolyon'un Mısır seferi sırasında Mısır'dan getirilen uyuşturucularla, uyuşturucu sorunu ile tanıştıklarını iddia etmektedirler. 1950'li yıllardan sonra uyuşturucu kullanımı hızla yayılmaya başladı. 1970'li yıllardan itibaren genel olarak gençlik akımlarından etkilenen tüm dünya gençleri arasında uyuşturucu kullanımı artmaya başlamıştır. 1980 ve 1990'lı yıllarda Ortadoğu ülkelerinde artan politik düzensizlikler ve terörizmin ekonomik kaynağının büyük oranda uyuşturucu ve silah ticareti oluşturmaya başlamıştır. Böylece, Uluslararası uyuşturucu kontrol sistemlerinden önce önemli bir ticaret maddesi olan uyuşturucu 21 yy'de yasadışı örgütler için önemli gelir kaynaklarından birini oluşturmuştur.

2.1.2. Uyuşturucunun Tarihsel Gelişimi

Uyuşturucu maddeler dünya tarihinde gerek tıbbi amaç için gerekse de keyif verici özelliğinden dolayı kutlama törenlerinde kullanılmıştır. Bu sebeptendir ki uyuşturucu madde kullanımı milattan önce 4000 yıllarına kadar dayanmaktadır. Tarihte en eski olarak Sümerlilerde rastlanılmaktadır. Mezopotamya bölgesinde arkeologlar tarafından yapılan kazılar neticesinde ortaya çıkartılan tabletlerde, haşhaş ve kenevir ekildiğine dair motiflere yer verilen tarihi eserlere ulaşılmıştır. Bu tarzda olan bitkileri Sümer Uygarlığının hastalıkları tedavi etmek amacıyla kullandığına dair belgeler mevcuttur (Köknel, 1976: 19).

Milattan 1500 yıl önce yazılmış Papirüsler'de afyon, ağrı, sızı, dindirici, uyuşturucu özellikleri olan bir ilaç olarak tanımlanmıştır. Esrar ve afyonun uyuşturucu etkisini ilk keşfedenlerin Sümerler olduğu bilinmektedir. Ayrıca afyon ile hazırlanmış olan ilaç, hastalara acı çektirmeden ameliyat esnasında kullanıldığı bilgileri de mevcuttur. Sümerlerden sonra ise İranlılar ve Mısırlılar afyon maddesini kullanmaya başlamışlardır. Afyonun Avrupa ülkelerine Mısırlı tüccarlar aracılığı ile gittiği ve ilk olarak Yunanlılar bu maddeyi öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Hatta sembol olarak afyonu eski Yunan rüya tanrısı olan Murpheus'un sembolü olarak kullanılmıştır. Ayrıca Yunanlar afyon maddesini savaşta askerlerine cesaret vermesi amacıyla kullanmıştır (Kağıtçı, 1960: 12). Uyuşturucu maddelerden afyon, hastalıklarda ilaç olarak tavsiye edildiğini Hipokrat belirtmiştir.

Uyuşturucu maddelerinin geçmiş tarihte afyon ile birlikte en eski çeşitlerinden biride Haşhaş olarak görülmektedir. Haşhaş milattan sonra 7.Yüzyılda Çin'e ve Uzakdoğu ülkelerinde gitmiş olsa da, kültürü ancak 17. Yüzyılda yapılmıştır. 18. Yüzyıla kadar afyon ağrı kesici ve uyku verici olarak kullanmış olan Çinliler, İngiltere tarafından Hindistan'da kurulan şirket aracılığı ile Çin Devletine bol miktarda afyon ihracatını gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda Çin halkının %25'ten fazlası kullanmış ve binlerce kişinin ölümüne sebep olmuştur. Bu olaylardan sonra Çin yönetimi afyon ithalatını yasaklamıştır. İngiltere ise kazanç getirisi yüksek olan bu maddenin hızlı bir pazarı olan Çin'e karşı sahillerini bombalayarak savaş çıkmasına neden olmuştur. Tarihte bu olaya "Afyon Savaşı" adı verilmektedir. Savaşı kaybeden Çin afyon ithalatını yasaklayıcı olan maddelerini kaldırmak zorunda kalmıştır. Ayrıca Çin'e yapılan ithalat daha çok artmıştır. Afyon sadece Çin'de değil bu olayla birlikte Vietnam, Laos, Tayland, Kore, Burma, Filipinler, Kamboçya ve Endonezya ülkelere kadar yaygınlaşmıştır (Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, 1994: 5).

Uyuşturucu maddesi afyonun sağlık ve neşe verici özelliği ile kullanımının suiistimali ilk kez 1091-1276 yılları arasında Haşhaşın Devleti'nde olduğu görülmüştür. Hassan Sabbah'ın kurmuş olduğu bu devletin "Fida" adı verilmiş olan fedailerine devamlı olarak bu madde kullandırılmış ve bazı ülkelere karşı suikast amaçlı eğilimlere yönelmişlerdir.

Farklı zamanlar içerisinde deneme amaçlı kullanılan afyon tıp alanında kullanımı artmıştır. 1806 yılında Friedric Wilhelm Adam Sertürner adlı bir eczacı asistanı morfini bulmuştur. Morfin adını vermesindeki nedeni ise Morpheus'dan gelmektedir. 1898 yılında kimyacı Heinrich DRESER'in morfinin yapmış olduğu bağımlılığı araştırması esnasında eroini bulmuştur. Bu buluş ile birlikte uyuşturucu madde kullanımı farklı boyutlara taşınmıştır (Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, 1994: 2).

Ülkemizde ise uyuşturucu tarihsel olarak, özellikle eroinin 1936 yılından sonra bir süre yaygın olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu durumun nedeni ise o dönemde Japon bir firma tarafından devletten alınan izin ile Fransız firma ortaklığıyla birlikte kurdukları imalathanelerde ürettikleri eroin maddesini sözde neşe ve güç verdiği propagandasıyla ucuz bir fiyat ile tütüncülere satış yapmasıyla başlamıştır. Fakat kısa sürede bağımlılık

yapması ve zararlı etkilerinin ortaya çıkmasıyla Bakanlar Kurulu kararı ile ülke içerisinde satışı yasaklanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 18.07.1932 tarihinde Milletler Cemiyetine üyeliğinin gerçekleşmesinden sonra, 03.04.1933 tarihinde haşhaş tarımının sınırlandırılması ve afyon satışındaki işlemlerinde, İktisat Vekaletine bağlı olan “Uyuşturucu Maddeler İhisarı”na verilmesi yönünde ve 1931 Cenevre Afyon Sözleşmesi kabul edilmiş, 1938 yılında da Toprak Mahsulleri Ofisine devri sağlanmıştır.

Türkiye 1938-1971 yılları arasında ise dünyada yasal afyon pazarının %50-55 oranına sahip olmuştur. 1970 yılına gelindiğinde tüm Dünyada Türkiye yasal olmayan afyon trafiğinden sorumlu tutulmuş ve suçlanmıştır. Bu çerçevede alınan kararlar doğrultusunda 1970 yılında afyon üretimi tamamen yasaklanmıştır. Türkiye’de sadece afyon üretimi ile geçimini sağlayan 1,5 milyon insan yoksulluğa maruz kalmış ve 1974 yılında tekrardan bu yasak kaldırılmıştır. Bakanlar Kurulunca haşhaş ekimi kontrol altına alınmıştır.

Türkiye’de 1970’li yılların sonundan itibaren terör örgütleri uyuşturucuyu finansman aracı olarak kullanmaya başlamışlardır. Avrupa’da hızlıca büyüyen eroin pazarı o yıllarda Türkiye’de faaliyetlerini gösteren kaçakçılar içinde cazip olarak görülmüştür (Erdinç, 2004:12).

Ülkemiz transit geçiş güzergahı üzerinde bulunması sebebiyle, Afganistan ve İran’dan baz morfin ve eroini alarak Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine sevkini sağlayan büyük çaplı organize suç ve terör örgütleri ortaya çıkmıştır. Türkiye’de 1970’li yılların sonu itibari ile meydana gelen iç çatışma sürecinde fazlaca silaha gereksinim duyulmuştur. Bu çatışmalar esnasında hem halk hem de terör örgütleri hızlıca silahlanmışlardır.

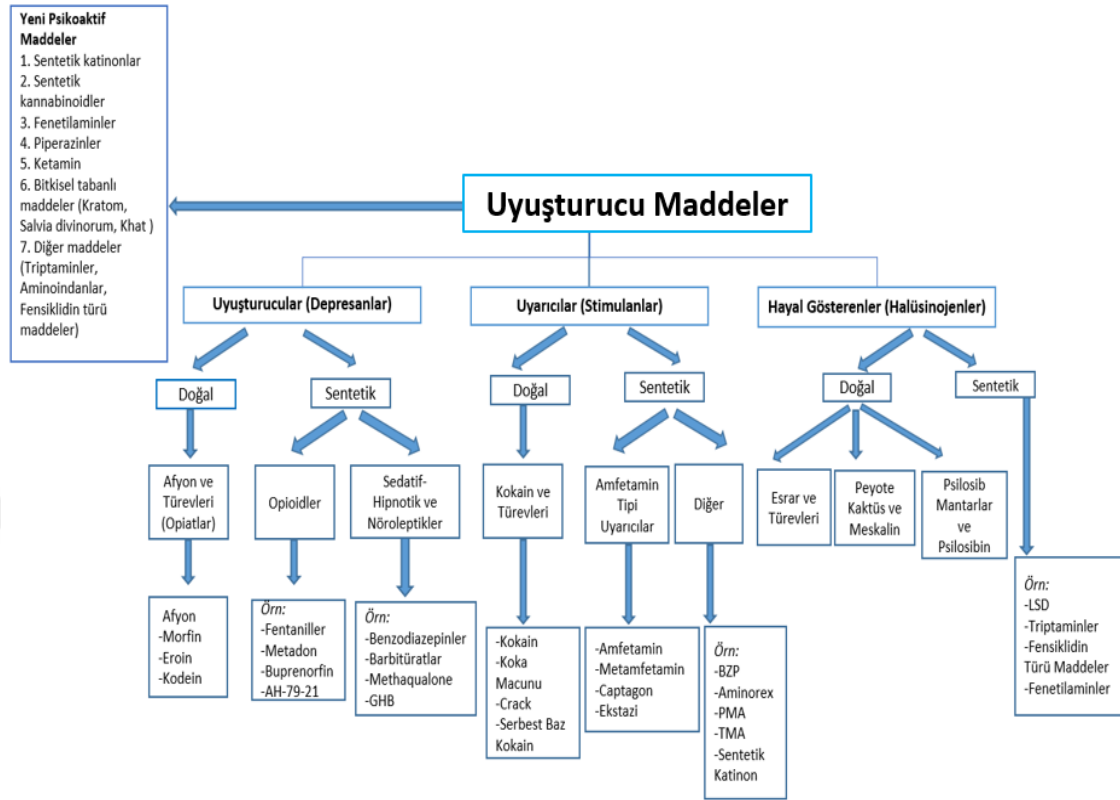
Ülkemizde 12 Eylül 1980 Askeri Darbe sonrasında terör gruplarının yapı ve faaliyet çalışmalarında önemli değişimler olmuştur. Bu süreç içerisinde bölgesel olarak PKK önemli bir yer edinmeye çalışmıştır. Fakat ülkemizin uluslararası eroin geçişinde önemli olan yeri değişmemiştir. Süreç içerisinde uyuşturucuya olan Avrupa’daki talep artışı Türkiye’de uyuşturucu kaçakçılığına maruz kalmasında giderek artış sergilenmiştir (Erdinç, 2004:13). Türkiye bu süreçte etkinliğini sağlayamamak ile birlikte PKK terör örgütü uyuşturucu ticareti ile finansman ağını artırarak mali açıdan güçlenmiştir. Bu gelir

kaynakları PKK terör örgütünün silah temini açısından önem arz etmektedir. PKK bir dönem Lübnan içerisinde meydana gelen iç savaştan da faydalanarak esrar üretimini bu ülkeden temin ederek hem üretim hem de kaçakçılığında etkin rol oynamıştır. Lübnan'da iç savaşın sona ermesiyle birlikte PKK terör örgütü uyuşturucu faaliyetlerini İran ve Kuzey Irak'a kaydırmıştır.

Türkiye'de 1990'lı yıllar itibari ile PKK terör örgütüne finans sağladığı gerekçesi ile polis tarafından üzerine gidilen terör grupları devlet tarafından öldürüleceği gerekçeleri ile Avrupa ülkelerinden sığınma talebinde bulunmuşlardır. İlk zamanlarında iltica alan bu gruplar sonraki zamanlarda vatandaşlık hakkı kazanmışlardır. Bu terör grupları belli zaman sonra Avrupa ülkelerinde önemli bir pazar ağı oluşturup eroin pazarını yönetmişlerdir.

2.2. UYUŞTURUCU MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI VE KAÇAKÇILIK ROTASI

Uyuşturucu maddeler, belirli dozda alındığı zaman; kullanan kişilerin sinir sistemleri üzerinde etkide bulunur. Uyuşturucu madde kullanımında kişilerde akli, fiziki ve psikolojik yönden dengelerinde bozukluklar oluşur. Fert ve toplum içerisinde iktisadi ve sosyal çöküntü meydana getirir. Bunun yanı sıra alışkanlık ve bağımlılık yapar. Bu kapsamda değerlendirildiğinde uyuşturucu madde, kanunların kullanılmasını, bulundurulmasını ve satışlarını engelleyip yasakladığı narkotik ve psikotrop kelimeleri ile tanımlanan maddelere denilmektedir. Uyuşturucu maddelerini Tablo 2.1. de olduğu gibi sınıflandırabiliriz.

Tablo 2.1: Uyuşturucu Maddeler

Kaynak: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 2017.

2.2.1. Uyuşturucular (Depresanlar)

Uyuşturucu maddelerinin sınıflandırılmasında depresanlar korku ve endişe benzeri duyguları bastırmaktadır. Depresanları Doğal Uyuşturucular ve Sentetik Uyuşturucular kapsamında iki ana başlık içerisinde inceleyeceğiz.

Türkiye’de bir maddenin uyuşturucu madde kapsamında değerlendirilebilmesi için; 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ile bu kanunun ekli listelerinde bulunması gereklidir.

2.2.1.1. Doğal Uyuşturucular

Doğal uyuşturucular, merkezi sinir sistemlerini yavaşlatan haşhaş bitkisinden elde edilmektedir. Haşhaş bitkisi toprak şartları ve iklim olanakları açısından

değerlendirildiğinde coğrafi olarak birçok bölgede yetiştirilebilmektedir. Haşhaş bitkisi yılda bir kez yetiştirilebilen ve kazık köklü olan bir bitki türüdür. Haşhaş bitkisi dallarında normal olarak aşağı sarkık durumda eğilen tomurcuklar çiçeklerinin açmadan bir gün öncesinde dikleşmektedir. Çiçek açıldıktan sonra ise çiçeğin yaprakları gövde bölümünde bir gün kalır ve daha sonrasında düşmektedir. Haşhaş bitkisinde oluşan çiçek kokusuz, mor, kırmızı, beyaz ve pembe renklidir.

Doğal uyuşturucular alt sınıfında; Afyon, Morfin, Eroin ve Kodein uyuşturucu maddeleri sınıflandırılarak alt başlık halinde tanımları ile birlikte kaçakçılık rotaları incelenecektir.

- **Afyon**

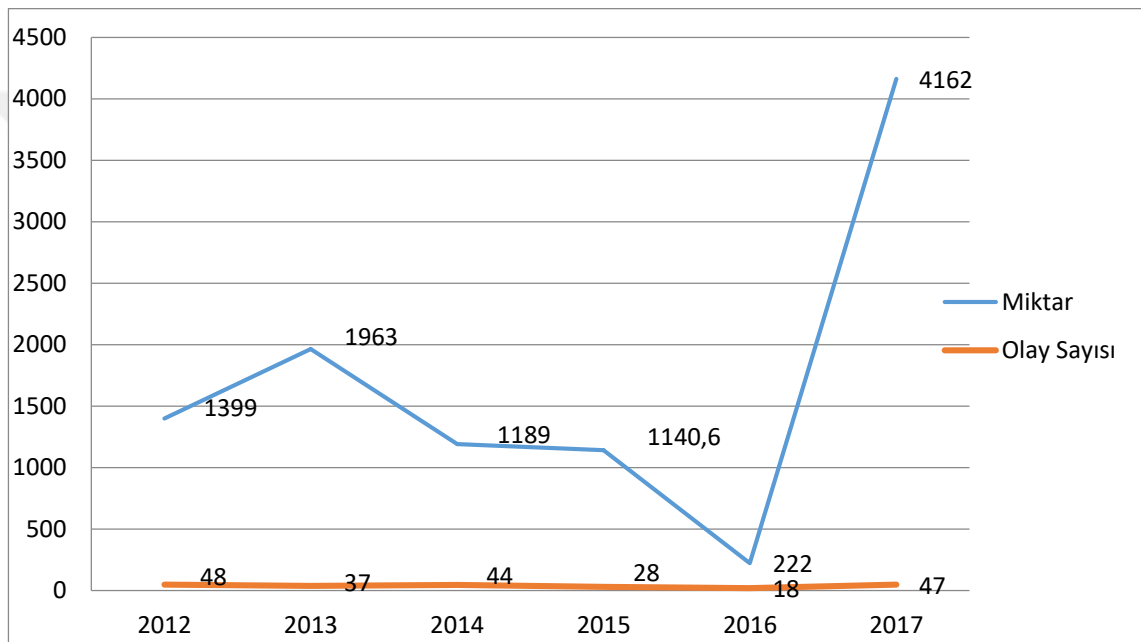
Afyon opioidler sınıfındadır. Haşhaş kapsülünden elde edilmekte olup bıçakla çizilerek süt gibi beyaz özsudan elde edilir. Bu özsu hava ile temas edince koyu bir hal alır. Rengi kahverengi ve siyah olmaya başlar. Yaklaşık 12-15 saat sonrasında bu süt kapsülün dışından sıyrılarak çıkartılır. Oluşan maddeye afyon sakızı adı verilir.

Afyon maddesine Uluslararası sözleşmelerde tıbbi afyon, hazırlanmış afyon, ham afyon şeklinde tanımlar verilmiştir. Tıp alanında kullanılmak için bazı işlemlerden geçen afyona Tıbbi afyon, kullanıma hazır hale getirilmek için kullanılan afyona hazırlanmış afyon, nakliye ve paketleme için gereken işlem haricinde başka bir işe gerek olmadan kendi kendine koyulaşan afyona ham afyon denilmektedir.

Afyon çiğnenerek ya da yutarak alınabileceği gibi çay, şurup gibi su içerisinde eritilerek sıvıyı deri altında enjekte ederek kullanılabilir. Aynı zamanda sigara gibi de kullanılmakta olup ne şekilde kullanılırsa kullanılsın aynı etkiyi hissettirir. Afyon vücuda girdikten sonra merkezi sinir sistemi başta olmak üzere tüm vücudu etkisi altına alır. İlk kullanım zamanlarında nabız çok hızlı artar, üzüntüler, sıkıntılar yok olur, ağrılar diner ve anlık bir haz durumu yaşanır. Bu afyon kullanan kişiler tarafından “balayı” olarak adlandırılmaktadır. Ancak bu anlık haz durumu kısa süre sonra geçmektedir. Daha sonrasında kullanan kişi de kalp ve solunum problemleri, mide bulantısı, zehirlenme, baş dönmesi, solgun yüz, uykusuzluk, iştahsızlık gibi durumlar baş gösterir (Yılmaz, 1978: 40-42).

Bu maddeyi kullanan kişiler her kullanımda maddenin dozunu artırmakta olup bu maddeyi bulmak için hırsızlık, gasp gibi suçlar işlemektedir. Afyon kullanan bağımlı kişi maddeyi kullanmadığı zaman ortaya çıkan yoksunluk krizi son alınan maddeden 4-6 saat sonra hissedilmektedir. Afyon ve benzeri maddelerin yoksunluk krizi çok güçlü olmakla birlikte 24-72 saat arası ile 7-10 güne kadar çıkmaktadır.

Grafik 2.1: 2012-2017 Yılları Arasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Afyon Türevi Yakalama Olay Sayıları

Kaynak: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 2017.

Afyon ve türevlerinin yakalama olay sayıları incelendiğinde ülkemizde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı personeline yapılan operasyonlar çerçevesinde Grafik 2.1’de 2012 yılında 48 olaydan 1399 miktarlık bir yakalama gerçekleşirken, 2013 yılında olay sayıları 37’de iken 1963 miktarlık bir yakalama sayısına ulaşılmıştır. Dönemsel olarak incelendiğinde olay sayıları aşağı yukarı aynı olmak ile birlikte 2014 yılında 44 olaydan 1189 miktarlık bir yakalama gerçekleşmiştir. 2015 yılında olay sayısı 28’e gerilemiş ve yakalama miktarı 1140,6 civarında olmuştur. 2016 yılında ise olay sayısında ki azalış ile birlikte 18 olayda 222 miktarlık bir yakalama gerçekleşmiştir. 2017 yılına bakıldığında

47 olaydan ciddi bir yakalama miktarına ulaşılmıştır. 4162 gibi bir rakamda oluşan yakalama miktarı yıllar itibari ile en büyük yakalama olmuştur.

Dünya’da Afyon Üretimi

Afyon maddelerinin üretim merkezleri olarak Dünya’da dönemsel bazda çeşitlilik göstermektedir. 20. Yüzyılda afyon üretimi çoğunlukla Hindistan, Çin, Türkiye ve İran sahipken; 20. Yüzyılın sonralına doğru ise farklı yeni bölgeler üretim alanları oluşmuştur. 1950’lerden sonra Çin’de var olan üretim Güney Doğu Asya bölgesine geçmiştir. İran’da olan mevcut üretim ise 1979 Devrimi ile birlikte sona erme noktasına gelmiştir. Myanmar bölgesi 1990 yılı öncesi Dünya’nın en çok afyon üretiminin olduğu yer iken; daha sonra yerini Afganistan almıştır. Afyon maddesi ayrıca Latin Amerika’da da üretimi mevcuttur. Amerika’nın güney bölgesi Kolombiya ve Meksika’da afyon ve türevleri üretimi gerçekleşir.

Resim 2.1: Günümüzde Afyon Türevlerinin Yasadışı Üretim Bölgeleri

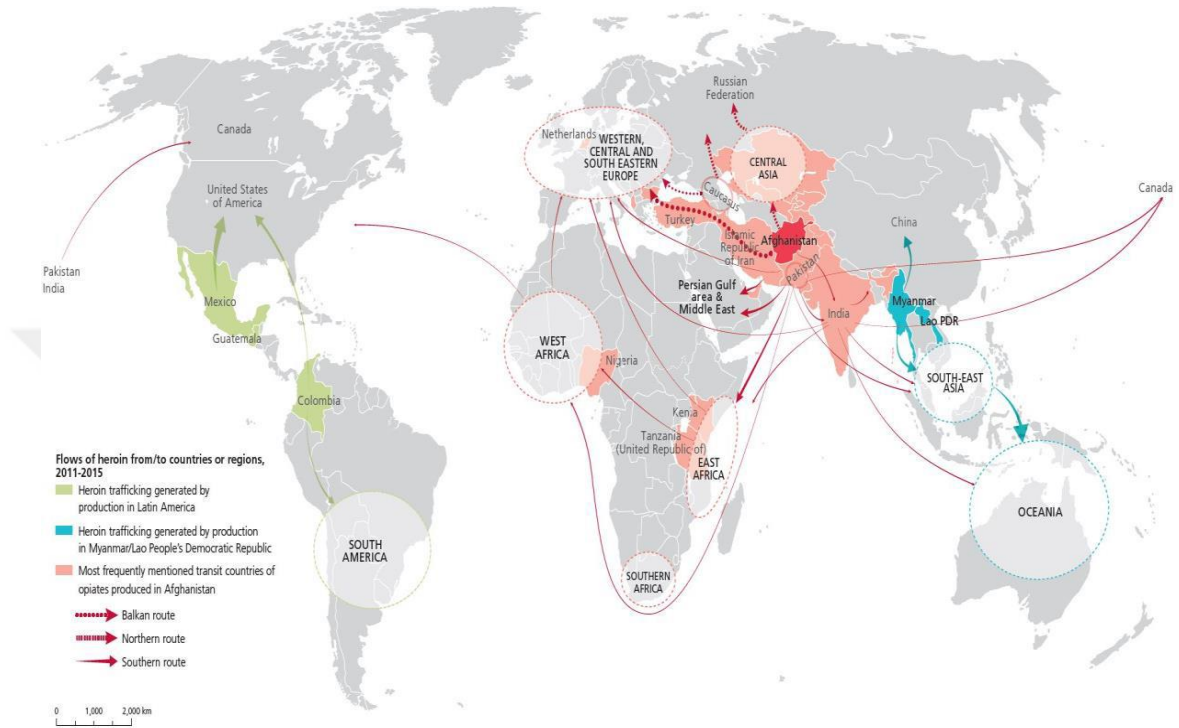

Afyon maddesinin en çok kullanıldığı yerler; Resim 2.1’de görüldüğü gibi Batı Avrupa başta olmakla birlikte diğer yerler Uzak Asya ve Kuzey Amerika ülkeleridir.

Ülkemizi ve diğer ülkeleri bekleyen tehlike Afganistan’daki afyon üretimini Avrupa’daki ülkelere de iletilmek istenen eroin maddesidir. Yasa dışı afyon üretiminde kaynak ülke Afganistan olup pazarın kaynağı olması durumuna uzun yıllar öncesinde gelmiştir. Afyon üretiminin %80’i hala Afganistan’da üretilmektedir. Yasa dışı trafiğin

asıl amacı, Afganistan çıkan eroinin Avrupa ülkelerine gidene kadar kar oranını artırarak daha fazla pazara ulaşım imkânı sağlamıştır

Resim 2.2: Dünya Geneline Afyon Türevleri Kaçakçılık Rotaları

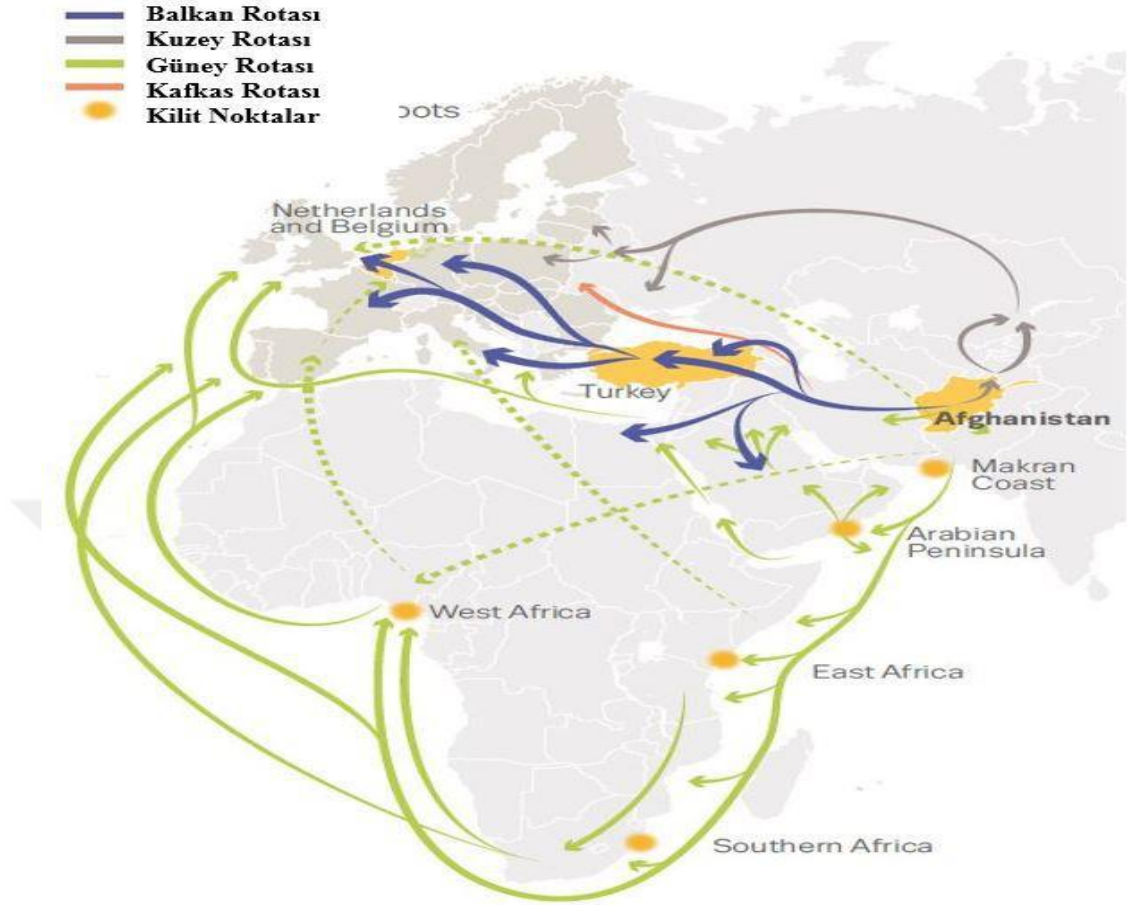

Kaynak: UNODC World Drug Report 2016

Altın Hilal olarak adlandırılan Resim 2.2’de görüldüğü gibi Afganistan-İran-Pakistan bölgelerinde üretim gerçekleştirilirken Avrupa ülkelerinde ise tüketim yoğunluğunun olması en çok yakalanan maddenin afyon olmasıyla ve bu maddelerin Avrupa’ya iletilmesinde kullanılan Kuzey Rotası, Güney Rotası ve Balkan Rotası olarak üç rota bulunmaktadır.

Bu rotaları açıklamak gerekirse; Balkan Rotası, Afganistan, Pakistan, İran ardından Türkiye ve Balkanlar’dan Avrupa’ya iletilen rotadır. Bu rota 1980’li yıllarda kullanılmaya başlanmış ve kaçakçılığın önemli geçiş yolu olmuştur.

Resim 2.3: Avrupa’da Afyon Türevleri Kaçakçılık Rotaları

Kaynak: EU Drug Markets Reports 2016/ In-depth Analysis

Ülkemiz bu rotada transit konumda olup; polis ya da diğer görevlilerin yakalamalarında afyon maddesinin eroin şeklini almış haliyle karşılaşmaktadırlar. Ülkemiz transit konumda olduğu için bu maddeler Resim 2.3’te görüldüğü gibi Doğudan Batıya doğru pazarlanmakta olup kara sınır kapılarından giriş yaparak limanlara doğru bir ilerleme gerçekleşir. Doğu sınır kapıları bu maddeler için giriş bölgesi, batı sınır kapıları geçiş bölgesi, limanlar ise çıkış bölgesidir.

Resim 2.4: Türkiye’yi Geçtikten Sonra Balkan Rotası

Kaynak: UNODC, The Illicit Drug Trade Report Through South-Eastern Europe, 2017

Balkan rotası Resim 2.4’de görüldüğü gibi ülkemizi geçtikten sonra 3 farklı rota daha ayrılmaktadır.

Kuzey rotası, Karadeniz’in kuzeyinden başlayarak Avrupa’ya dağıtılan rotadır. Kuzey Rotasının ilk amacı Rusya’ya ulaşmak olmakla birlikte Avrupa’ya da hâkim olmaktır. Eroin maddesi Rusya’ya ulaştıktan sonra gerek ülke içi tüketimi üstlenirken gerek çevre ülkelere de sevkiyatı gerçekleşmiştir. Bunlar; Polonya, Çekya, Ukrayna, Beyaz Rusya gibi ülkeler aracılığıyla Avrupa ülkelerine gönderilmiştir. (Kuzey Yolu) Bir başka yol olan Güney yolu ise; Afganistan üzerinden Rusya’ya ulaşmaktır. Bu yol ise 2000’li yıllarda kullanılmaya başlanmıştır.

- **Morfin**

Morfin kelime anlamı olarak Yunan mitolojisindeki uyku tanrısı Morpheus’dan almaktadır. Morfinin kullanımı 19. Yüzyıl başlarında bulunmuş olup; ancak uyuşturucu olarak kullanımı bu yüzyılın sonlarında başlanmıştır.

Morfin, afyon maddesinden elde edilen ham afyon alkaloidlerinden birisi ve en etkili olanıdır. Su içerisinde eriyebilme özellikli beyaz toz, kristal şeklindedir. Bu özellikleri haricinde morfin kapsül, tablet, sıvı veya blok şeklinde bulunabilir.

Morfin kullanım olarak çoğu zaman kas içine veya cilt altına enjeksiyon yardımı ile kullanılır. Morfinin ağız yolu ile alınıp, damar içerisinden enjeksiyon etkisi yaratılmak istenirse 6 kat daha fazladan morfinin kullanılması gerekmektedir (Kayaalp, 1998: 986-987).

Morfin ilk kez kullanıldığında, kullanan kişi üzerinde kudret duygusu, rahatlık ve enerji vermektedir. Ağrıya karşı duyarlıdır ve dinlendirici özelliği vardır. Kullanan kişilerde sarhoşluk gibi, yorgunluk ve açlık duygusunu ortadan kaldırmaktadır. Morfini kullanan kişilerde son dozun alınmasından yaklaşık olarak 8-12 saat sonra oluşan yoksunluk hissi ortaya çıkmaktadır. Önceleri göz yaşarmaları ve burun salgılarında artış, terleme ve esneme meydana gelir, Sonraki durumda ise; sinirlilik, titreme, kusma, kas krampları, kaz görünümlü deri oluşumu, kan basınca artış gibi bulgular ortaya çıkmaktadır. Bu fiziksel ve ruhsal değişimlerle birlikte hafıza kayıpları, idrak ve irade yetilerinde azalış gibi durumlar meydana gelebilmektedir.

Morfin kullanan kişiler, bu gereksinimlerini karşılamak için, her türlü yasal olmayan yollara başvururlar. Kullanım sonucunda hapis yatma, delilik, bunama ve ölüm gibi sonuçlar doğurmaktadır.

- **Eroin**

Eroin uyuşturucu maddesi de morfin gibi ham afyon birleşiminde yer alan alkaloidlerdendir. Eroin maddesi ilk olarak 1874 yılında Kimyager C.R. Alder Wright tarafından analiz edilmiştir. Eroin maddesini bulan ise 1897 yılında kimyager Felix HOFFMAN'dır. Baz morfinin asetik asit veya aynı özelliklere sahip diğer maddelerle bir takım kimyasal analizler neticesinde elde edilmiştir. Eroinin kokusu sirke gibidir. Çünkü içeriğinde baktığımızda asetik asit mevcuttur. Morfin maddesine göre 2,5 kat daha fazla ağrı kesici özelliğine sahiptir.

Eroin, yapısal olarak kişide en fazla ve alışkanlık bağlamında en etkili olan madde olarak söylenebilir. Daha önceleri toz halinde veya tablet olarak kullanılırken, daha sonraları buruna çekme yolu ile de kullanılmaktadır. Eroin maddesinin etkileri, diğer

afyonlu maddelerinkine benzemektedir. Fakat tedavi ve vazgeçilme hususunda en zor alışkanlıklar arasında gösterilir (Aydınalp, 1988: 22).

Eroin kullanıcısı, uzun süredir madde bağımlısı olarak kişi iki veya üç saatte bir bu maddeyi mutlaka kullanmak zorundadır. Aksi durumunda ağır bir şekilde kriz durumu ortaya çıkar. Bu kriz durumu eroinin kullanımı halinde bir süre sonra azalarak sona erer. Bu maddeye ihtiyaç duyan kullanıcı her daim ulaşabilmek için her türlü suçu kolaylıkla işlemektedir.

Eroin kullanıldığında;

- Mide bulantısı,
- Kaşıntı,
- Ağız kuruluğu,
- Göz bebeklerinde küçülme,
- Ağır ve yavaş hareket etme,

Eroin yoksunluklarında ki belirtilerine baktığımızda;

- İshal,
- Halsizlik,
- Göz burun akıntısı,
- Terleme,
- Göz bebeklerinde büyüme,

- **Kodein**

Kodein kelime olarak Yunanca “Haşhaş Başı” olarak adlandırılır. Kodein haşhaş kozası ve afyonda mevcut olup; tıp alanında kullanılıp, genellikle morfinden kimyasal süreçler ile elde edilmektedir.

Kodein ağrı kesici özelliği, ishal tedavisinde ve öksürük hallerinde kullanımı sağlanan morfinden elde edilmiş olan bir afyon türevidir. Beyaz renkli yapısı, acımsı tatta olup ve kokusu olmayan tablet halinde bulunan bir maddedir. Morfin maddesine göre 1/10 oranında ağrı kesici tesiri mevcuttur.

2.2.1.2. Sentetik Uyuşturucular

Sentetik uyuşturucular, doğal uyuşturucuların karşılığı olarak, çeşitli kimyasal yollar ile üretilmiş suni uyuşturucular olarak karşımıza çıkmaktadır. Sentetik uyuşturucu maddeleri laboratuvar ortamında üretilmektedir. Bu maddeler 20. Yüzyıldan itibaren gelişen teknoloji ile birlikte meydana gelmiş ve halen günümüzde de çeşitlilik sergilenmektedir. Bu maddelerin hızlıca artışı ve daha geniş kitleler tarafından kullanımı gün geçtikçe gözlemlenmektedir. Genel olarak beyaz tabletler halinde hazırlanmakta olup; bazen de farklı renk ve şekillerle karşımıza çıkmaktadır.

Sentetik uyuşturucular, merkezi sinir sistemini yavaşlatarak, uyku hali ve yatıştırıcı etkisiyle çeşitlilik gösterir. Bunlar barbitüratlar, benzodiazepinler ve sedatifler olarak karşımıza çıkmaktadır.

- **Barbitüratlar**

Barbitüratlar, merkezi sinir sistemini etkileyerek yatıştırıcı, teskin edici olarak etkinliklerini gösterirler. Barbitüratlar 20. Yüzyılın başlarında keşfedilmiş ve daha sonrasında uyku arttırıcı, kaygı giderici etkileri ile tıp alanında yaygın olarak kullanılmıştır. Özellikle barbitüratlar sara hastalığının tedavisinde etkin bir şekilde kullanılmaya çalışılmaktadır. Barbitüratlar, tıp alanında 30'a yakın çeşidi bulunmaktadır. En fazla olarak sarı kapsül şeklinde imali olaran pentobarbital sodyum, mavi kapsül halinde olan Amobarbital Sodyum ile kırmızı ve mavi kapsüller halinde imali olan Amobarbital Sodyum ve Secobarbital Sodyum'un ortaya çıktığı görülmektedir.

Barbitüratlar, genellikle ağız yolu ile kullanılmaktadır. Bu maddeyi kullananlarda zihinsel ve fiziksel anlamda yavaşlık söz konusu olur ve uykuya kadar yol alabilen sersemliklere yol açmaktadır. Genel anlamda merkezi sinir sisteminde kullananlarda depresyon hali ortaya çıkmaktadır. Uzun süre kullanımıyla barbitüratların ilacın etkinliğinin azalmasına sebep olmaktadır. Başlangıcındaki etkiye sahip olunması için kullanılan doz miktarının artırılması gerekmektedir (Uçar, 2005: 110).

- **Benzodiazepinler**

Benzodiazepinler 1950'lerde bulunmuştur. Benzodiazepinlerin yatıştırıcı, sakinleştirici, barbitüratlardaki gibi sara gibi nöbetleri durdurucu, kas gevşetici gibi özellikleri mevcuttur. Benzodiazepinlerden Flumitrazepam, keyif vericiliği fazla

olduğundan suiistimal edilmesi ve bağımlılığı en yüksek olanıdır. Alkol yoksunluk sendromunun tedavisinde ve anestezi başlangıcında kullanılmaktadır (Yüksel, 2007: 282).

Benzodiazepinler akli faaliyetlerin işleminde yavaş hareket edici merkezi sinir sistemini uyuşturucu altına alan maddedir. Ağrı kesici analjezikler, uyku hali yaran hipnotikler, sinirsel heyecanı giderici sedatifler bu gruba dahil edilebilir. Bu gruptaki maddelerin hemen hemen hepsi bir dereceye kadar çapraz tolerans ve çapraz bağımlılık göstermektedir. Tedavi edici dozlarda veya üzerinde uzun süreli kullanımlarında bağımlılık yapmaktadır. Bu bağımlılık sonucunda; bellek sorunları, bilinç sislenmeleri, depreyon, anksiyete, muhakeme yetersizlikleri ve emosyonel labilite görülebilir.

Benzodiazepin kullanıldığında;

- Kişide sakinlik,
- Aktivite düşüklüğü,
- Uyku, cilt döküntüleri,
- Merkezi sinir sistemini baskılayıcı,
- Sersemlik

Benzodiazepin yoksunluklarında ki belirtilerine baktığımızda;

- Deliryum,
- Halüsinasyonlar,
- Epileptik nöbetler,
- Panik,
- Çift görme,
- Zayıflama,
- Kulak çınlaması,

- **Methaqualone**

Methaqualone, merkezi siniri sistemi üzerinde depresan etkisi altına alan sedatif ve hipnotik etkileri mevcut olan bir ilaç türüdür. Methaqualone'nun uyuşturucu etkisi

olduğu ilk defa 1950’li yıllarda araştırmacılar tarafından fark edilmiştir. İlaç olarak 1962 yılında Amerika’da patentlenmiştir. Hipnotik, sedatif, kas gevşetici ve rahatlatıcı olarak kullanım 1970’li yıllarda en üst seviyesine ulaşmıştır. Halen günümüzde gizli olarak üretiminin yapıldığı ve uyuşturucu olarak kullanıldığı söylenmektedir. Methaqualone ilacı, 1970’li yıllarda eğlence kulüplerinde kullanılmıştır (<https://limenya.com>).

- **GHB**

GHB’nin tıp alanında, opioid ve alkol bağımlılığı tedavisi amacıyla, uyuyamama hastalığı ve klinik depresyon tedavilerinde ve anesteziye yardımcı ilaç olarak kullanımı mevcuttur. Bu durum ile birlikte öncelikli olarak Avrupa, ABD ve Avusturalya’da olmak üzere 1990’lar boyunca genler arasında yaygınca bir şekilde suiistimal edilmiştir. GHB, oldukça ucuz olmak ile birlikte ve yasal piyasalarda kolaylıkla bulunabilecek maddeler ile karışımı laboratuvar ortamında kolaylıkla üretimi sağlanabilmektedir. GHB’nin zamanla suiistimali artış göstermesi üzerine, 2001 yılında 1971 tarihli BM Pskikoaktif Maddeler Konvansiyonu Liste 4 kapsam dahilinde kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Ülkemizde de yasaklı maddeler kapsamında yer almaktadır.

2.2.2. Uyarıcılar (Sitimulanlar)

Merkezi sinir sistemini direk veya dolaylı olarak uyararak, kullanıcıda sevinç, iyi olma hissi, neşe gibi bulguların meydana gelmesini sağlayan maddelerdir. Bu yönleri ile depresanların tam tersi bir görevi görmektedir. Ayrıca parti uyuşturucuları olaraktan belirtilmektedir. En yaygın şekilde tütün ürünlerindeki nikotin ile çay, kahve ve bazı içeceklerde yer alan kafeinler olarak belirtilir.

Merkezi sinir sistemini uyaranlar iki bölümde incelenir. Birinci olarak tabii uyuşturucular (Kokain ve Crack), ikinci olarak ise Sentetik uyuşturucular (Amfetaminler) olarak alt başlıklar halinde incelenir

2.2.2.1. Doğal Uyuşturucular

- **Kokain**

Kokain, Güney Amerika’da yetişen koka bitkisinin yapraklarından elde edilmektedir. Bu yaprakların farklı kimyasal maddeler ile muamele edilmesinden baz kokain elde edilmektedir. Koka bitkisi üzerinde yapılan çalışmalar neticesinde ilk defa

1857 yılında Almanya’da izole edilmiş ve lokal anestetik olarak kullanımı gerçekleştirilmiştir. Halen günümüzde de tıp alanında kullanımı bulunan kokain maddesi eroinden sonra en çok sorun ortaya çıkartan ve kaçakçılık noktasında mücadelesi en zor olan maddelerdendir.

Kokainin en çok kullanım şekli ise burundan çekilerek, ayrıca içilerek ve şırınga yöntemiyle de kullanımı vardır. Ayrıca bazı maddeler katılarak da sakız gibi çiğnendiği gözlemlenmiştir.

Kokain kullanıldığında;

- Öfori,
- Düşünceye dalma,
- Anksiyete ve panik,
- Enerji artışı,
- Aşırı konuşma,
- Mental uyanıklık,
- Uyku ve yeme ihtiyacında azalmaya yol açmaktadır.

Kokain maddesinin uzun süre kullanımında, kullanım şekillerine bağlı olarak;

- Burun mukoza hasarı, burundaki kıkırdak yapının bozulması,
- Akciğer hasarı,
- Kalp kası rahatsızlıkları,
- Cinsel yol ile bulaşan hastalıklar riskinde artış,
- Duygu durum dalgalanmaları, intihar düşünceleri,
- Panik ataklar,
- Paranoid düşünce ve var sanılar,
- Şiddet davranışı,
- Cinsel fonksiyon, uyku ve yeme bozuklukları,
- SVO ve konvülsiyon değişen etkileri meydana gelir.

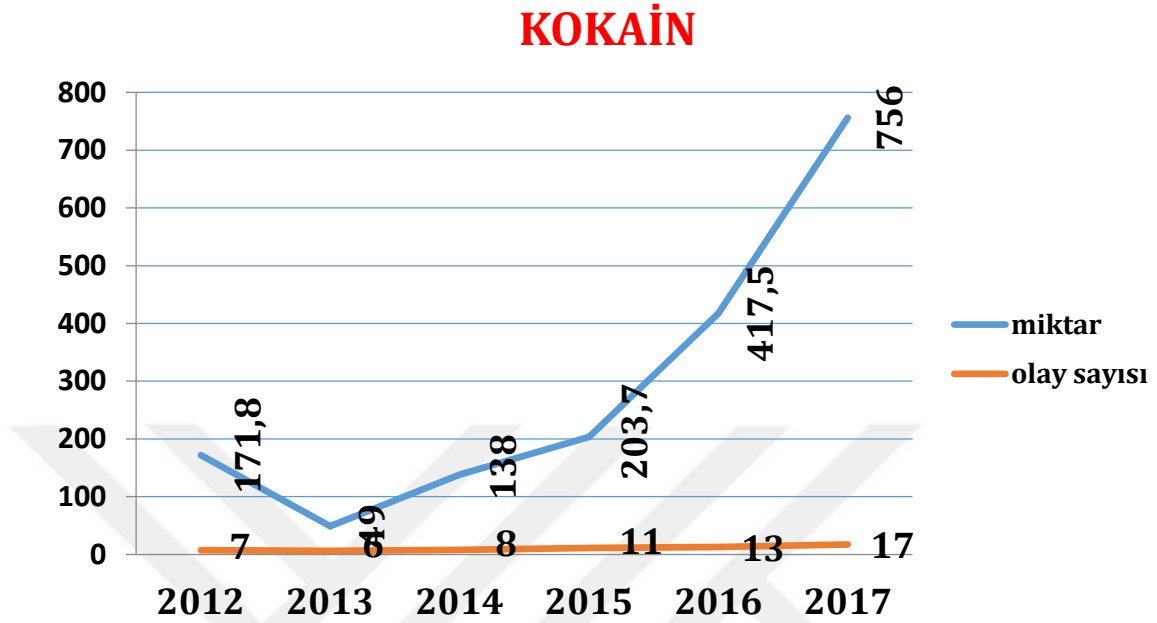
Kokain intoksikasyon ve yoksunluk belirtileri amfetamin gibi uyarıcılardan farklı değildir. Çok hızlı bir şekilde ve güçlü bir bağımlılık geliştirir. Kokain ülkemizde üretilen ve yaygın kullanımı olan bir madde değildir. Kokain maddi değeri çok yüksektir. Kokain beyaz renkte olup ışığı geçirebilen bir tozdur. İçine genellikle başka bir maddeler de karıştırılır, en sık kullanımı ise ezilmiş olan tozun burundan çekilerek sağlanmasıdır. Ayrıca diğer uyuşturucu maddelerine nazaran kokain kullanıcıları daha kolay tedavi edilmektedirler (Aydınalp, 1988: 25).

Kokain maddesi Güney Amerika'dan Avrupa'ya Atlantik denizi üzerinden hava yolu ile ve deniz yoluyla taşınmaktadır. Güney Amerika Bölgesinden hareket ile bu bölgeden kalkan Arjantin, Brezilya, Kolombiya, Ekvador, Meksika, Peru ve Venezuela bandıralı gemiler İspanya, Portekiz, Hollanda ve Belçika, Almanya, Fransa ve İngiltere limanlarına giriş yapmasının ardından kokain Avrupa'ya yayılmaktadır. Gemiler vasıtasıyla tek seferde kaçak yollardan yüksek miktarda kokain getirme yöntemi yanında, havayolu kuryeleri ve posta-kargo taşımacılığı da kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır.

- **Crack (Taş Kokain)**

Crack, taş kokain olarak da adlandırılmaktadır. Kokainden daha ucuz ancak daha tehlikeli bir maddedir. Kokainden daha saf olarak beyaz ve krem renginden bir uyuşturucu maddedir. Kullanıcılarının belirttiklerine göre eroin ve kokain kullanıcılarının 3 katı kadar daha fazla ağır oldukları söylenmektedir. Kullanım şekillerine bakıldığında sigara gibi içilmektedir. Kokain maddesine göre daha ucuz olarak piyasada yer almaktadır. Crack uyuşturucu maddesi içime hemen hazır küçük miktarlarda satılmaktadır. Genellikle 300-500 mg.'lık küçük plastik poşet veya kaplarda satışa sunulmaktadır. Bu maddeyi kullananlar çok hareketli sinirli ve aktif olurlar. Diğer uyuşturucu maddelere nazaran bağımlılığı daha çoktur. Crack iştahsızlık gibi etkenler ile kilo kayıplarına neden olmakla birlikte bronşit ve diğer solunum yolu rahatsızlıklarına da yol açmaktadır.

Grafik 2.2: 2012-2017 Yılları Arasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Kokain Yakalama Olay Sayıları ve Miktarları (kg)

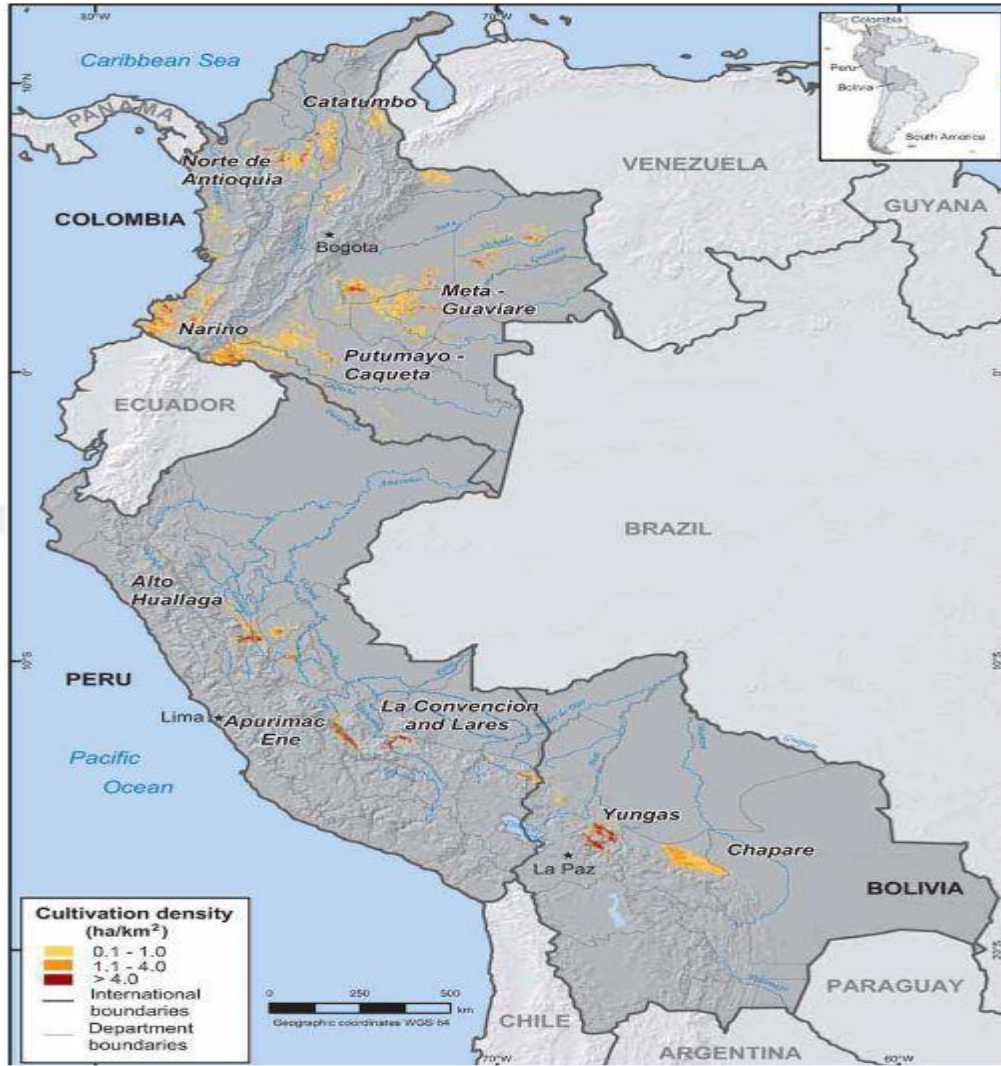
Kaynak: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 2017.

Türkiye’de kokain yakalamalarına bakıldığında Grafik 2.2 de belirtildiği gibi; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı personeline yapılan operasyonlarda 2012 yılında 7 olayda 171,8 yakalama gerçekleştirilmiş, 2013 yılında 6 olayda 49 yakalama olayı gerçekleşmiştir. Bakanlığın yapmış olduğu çalışmalar sonucunda 2014 yılında 8 olayda 138 miktarlık yakalama olurken, 2015 yılında 11 olayda 203,7 miktarlık yakalamaya ulaşılmıştır. 2016 yılına bakıldığında 13 olan olay sayısı 417,5 gibi miktarlık bir yakalama ile sonuçlanmıştır. 2017 yılında ise maksimum seviyede 17 olayda 756 miktarlık bir yakalama olayı gerçekleştirilmiştir.

Dünya’da Kokain Üretimi

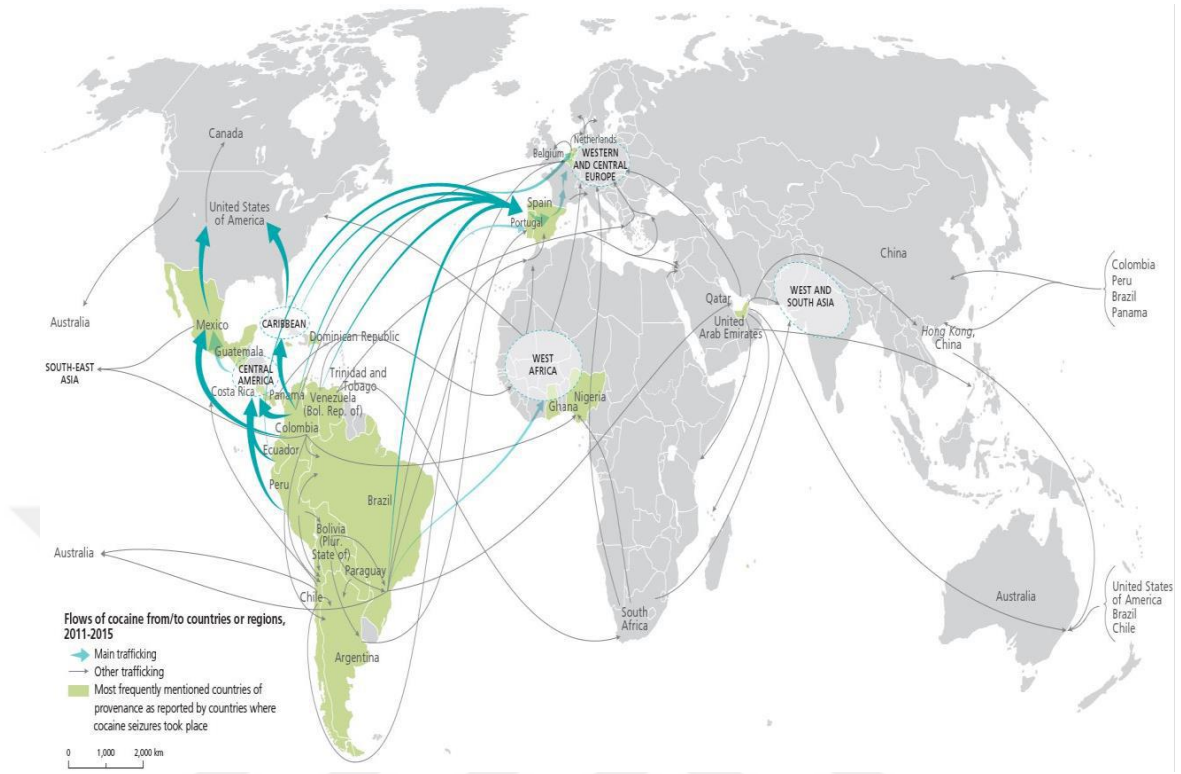
Kokainin dünya üzerindeki önemli iki pazarı Resim 2.5’te de görüldüğü üzere Kuzey Amerika ve Orta ve Batı Avrupa’dır. Bolivya, Kolombiya ve Peru’da kokain kaçakçılığı noktalarıdır.

Resim 2.5: Kokain Üretim Bölgeleri

Kaynak: UNODC Report, 2008: 10

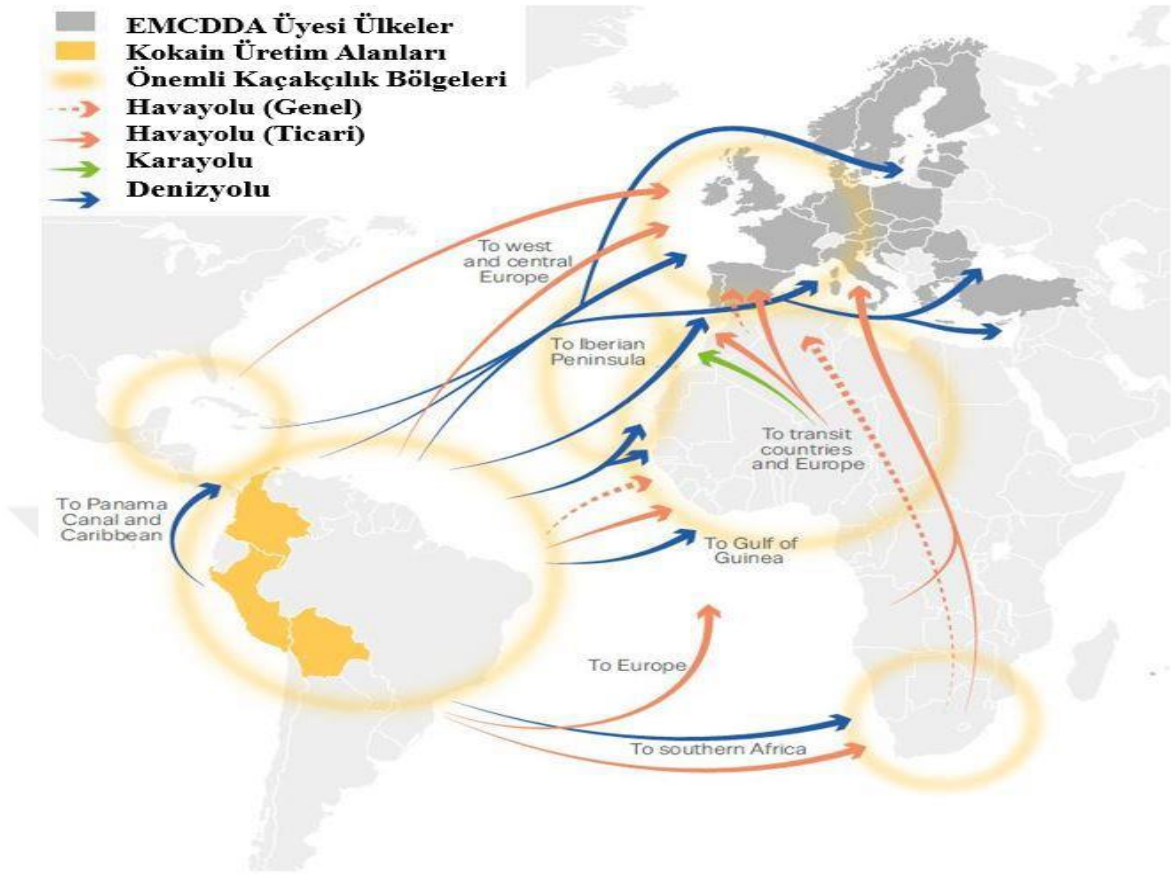
Resim 2.6: Dünya Geneline Kokain Kaçakçılık Rotaları

Kaynak: World Drug Report 2017

Kokain 'in Avrupa'ya geliş güzergahı Resim 2.6 ve Resim 2.7'de de gösterildiği üzere Güney Amerika'dan Atlantik Okyanusu'na ardından hava ve deniz aracılığıyla olmaktadır. Bu hat içerisinde olan ülkeler; İngiltere, Hollanda, Fransa, Almanya, Belçika, Kolombiya, Arjantin, Brezilya gibi ülkelerin limanlarından Avrupa'ya ulaştırılmaktadır. Deniz, hava ve kara taşımacılığıyla kokain dağıtım ağı saklanmaktadır.

Resim 2.7: Avrupa’da Kokain Kaçakçılık Rotaları

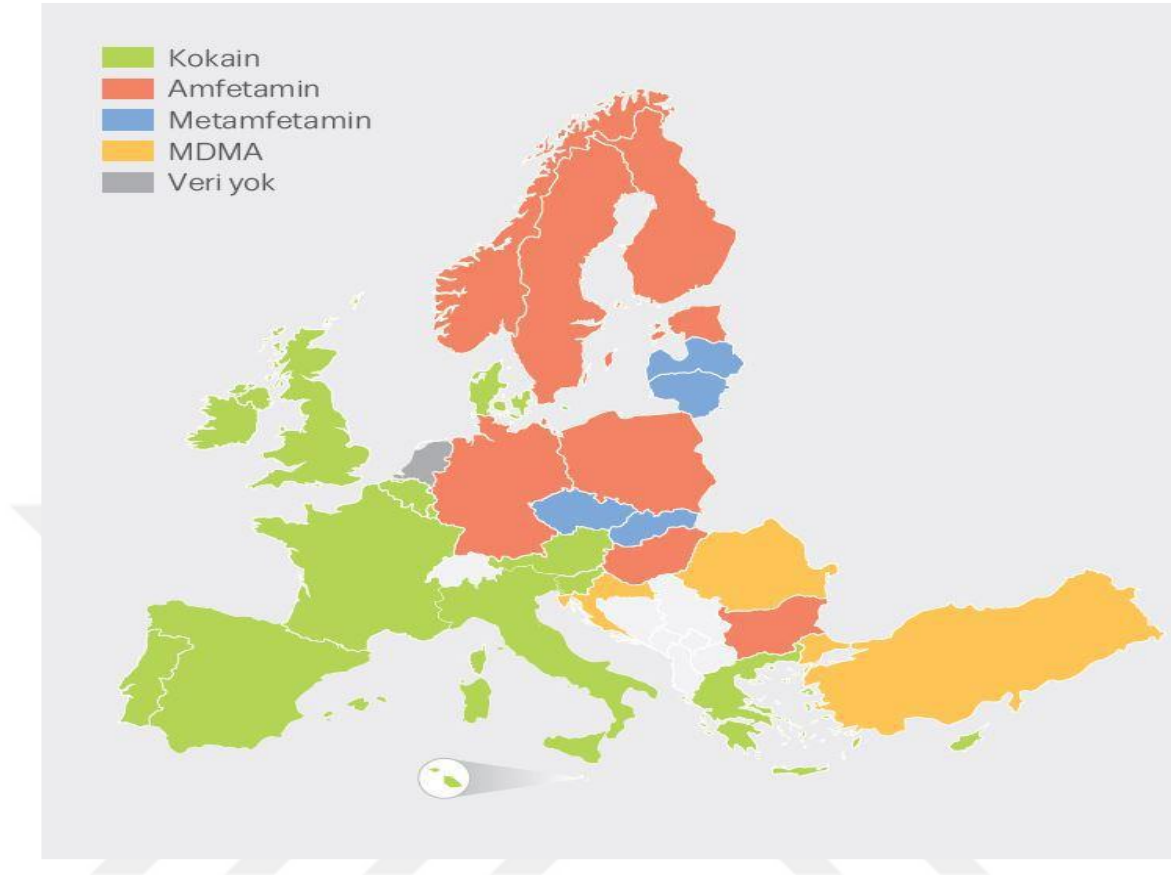
Kaynak: EU Drug Markets Reports 2016/ In-depth Analysis

Türkiye son yıllarda kokain kaçakçılığına maruz kalmış, ayrıca aktarma limanı olarak kullanılmaya başlanması ile gerçekleşen birçok yakalamalar görülmüştür.

2.2.2.2. Sentetik Uyuşturucular

Sentetik uyuşturucular laboratuvar ortamında kimyasal madde karışımları ile elde edilmektedir. Elde edilen bu uyuşturucu maddelerinin üretim yerleri Resim 2.8’de gösterildiği ülkelerde gerçekleştirilmektedir.

Resim 2.8: Avrupa’da En Sık Yakalanan Uyarıcıların Ülke Bazlı Dağılımı, 2015

Kaynak: EMCDDA European Drug Report 2017

- **Amfetaminler**

Amfetaminler, ilk defa 1887 yılında sentezlenmiştir. Tıbbi olarak uyku hastalığında, daha az yemek için şişmanlık halinde kullanılmaktadır. Uyarıcı özelliklerinden dolayı sporcular tarafından doping maksadıyla kullanılabilir. Madde kullanıldıktan sonra kişilerde kan dolaşımı hızlandığından bütün duyguları harekete geçirmektedir. Maddeyi kullanan kişiler uzun süre uykusuzluğa dayanabilmektedirler. Zamanla yapılan doz artışı ile kullanıcılarında istenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir. Bu doz artışı ile birlikte ayrıca kullanıcılarında nöbet ve komaya kadar giden nörolojik açıdan yan etkileri görülür.

Amfetamin 2. Dünya Savaşı esnasında her iki taraf askerlerince kullanıldığı, özellikle de Japonların büyük oranlarda bu maddeyi aldıkları ve savaştan sonra pazara sürdükleri düşünülmektedir. Bu durumun sonucunda daha önceleri 1950’lerde Japonya’da, daha sonraları 1960’larda Amerika’da amfetaminin yaygın olarak kötü

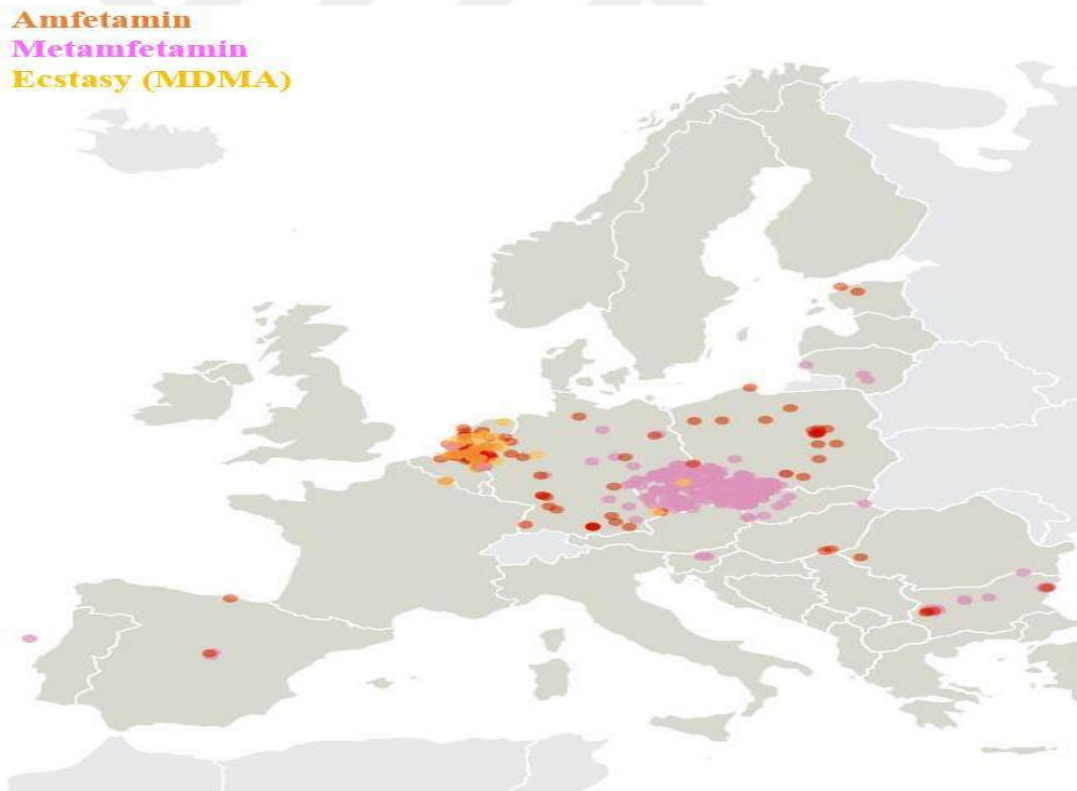
amaçlı kullanımı ortaya çıkmıştır. 1970’li yıllarda amfetamin ve çeşitleri kontrole tabi maddeler sınıfına dahil edilmiştir (Ceylan, 2005: 327-328).

Dünya’da Amfetamin Üretimi

Amfetamin tipi maddeler laboratuvar ortamında üretimi gerçekleştirilir. Birçok Avrupa ve ülkelerinin yanı sıra Resim 2.9’da da belirtildiği üzere ABD, Kore, İran ve son zamanlarda ülkemizin güneydoğu ve doğusunda yasa dışı olarak üretimi gerçekleştirilmektedir.

Amfetamin tipi maddeler laboratuvar ortamında üretimi gerçekleştirilir. Birçok Avrupa ve ülkelerinin yanı sıra ABD, Kore, İran ve son zamanlarda ülkemizin güneydoğu ve doğusunda da yasa dışı olarak üretimi gerçekleştirilmektedir.

Resim 2.9: Avrupa’da Amfetamin Tipi Uyarıcıların Üretim Merkezleri

Kaynak: EU Drug Markets Report 2016 In-depth Analysis

- **Metamfetamin**

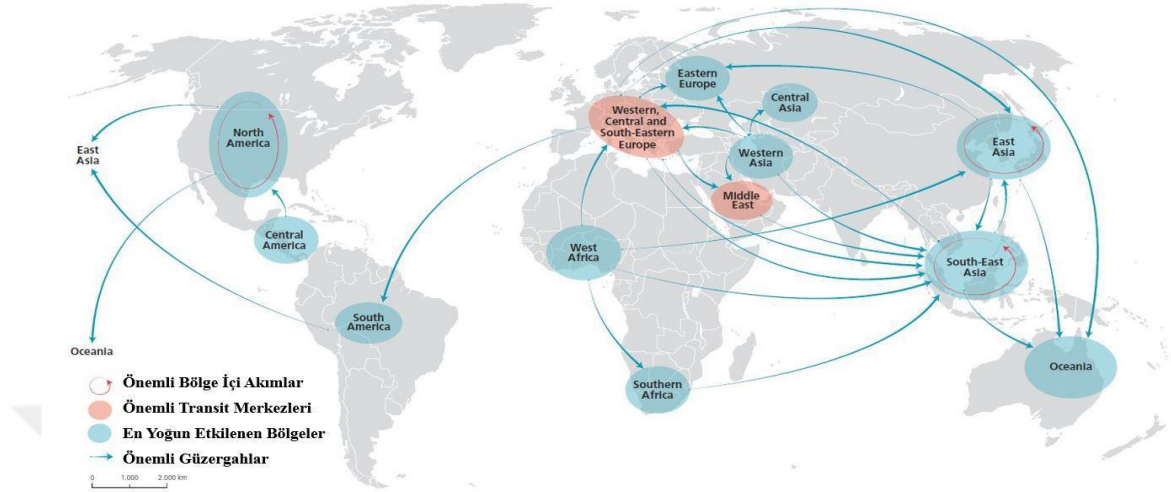
Metamfetamin son derece kuvvetli bağımlılık etkisi yaratan bir amfetamin sentezi olup; çok şiddetli bir şekilde merkezi sinir sistemini etkilemektedir. Metamfetamin maddesi enjektelerde edilebilmekte olup, burundan çekilebileceği gibi ayrıca içilebilmektedir. Herhangi bir şekilde kokusu yoktur. Beyaz, acı, kristalize toz yapıda olup renksizdir. Metamfetamin su ve alkol ile de kolayca çözölmektedir. Metamfetamin genellikle dikkat eksikliği, aşırı derece de şişmanlık gibi hastalıklar sonucunda tedavi amaçlı kullanılır. Metamfetamin kullanımından sonra öfori oluşmaktadır. Metamfetamin kullanımı kesilmesi ile birlikte belirgin bir derecede yoksunluk olmaz, fakat kronik kullanıcılar bıraktığı zaman yorgunluk, depresyon, paranoya, kaygı-endişe ve aşırı derecede sinirlilik hali ortaya çıkabilmektedir. (Ceylan, 2005: 332).

Dünya’da Metamfetamin Üretimi

Metamfetamin genellikle üretim aşamasında ara maddelere ulaşımın kolay olduğu ölkelerde üretilmektedir. Bu ölkeler Resim 2.10’da gösterildiği üzere; Çin, Myanmar, Doğu ve Güney Doğu Asya ve Filipinler’dir. Ayrıca Avusturalya, Yeni Zelanda ve Amerika’da üretime önemli derecede katkı sağlar. Çekya ’da önemli üretim bölgesi olmaktadır. Talebin büyük kısmını karşılamaktadır. Slovakya, Polonya, Litvanya’da üretime dahil olan ölkelerdendir.

Ölkemiz metamfetamin kaçakçılığında doğu sınırlarımızla giriş yapılarak riskli durumdadır. Bu risk durumu 2000 yılından sonra İran, Güney Afrika ve Nijerya’ya kadar uzanan bir hat olarak yaygınlık göstermiştir. Bölgesel üretim alanlarına bakıldığında İran, en fazla metamfetamin üretimi gerçekleştiren devlet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 2.10: Dünya Geneline Metamfetamin Kaçakçılık Güzergâhları

Kaynak: World Drug Report 2016

- **Ecstasy**

Aşırı mutluluk adı da verilen ecstasy'nin içeriğinde metilendioksimetamfetamin (MDMA) bulunur. İlk defa 1914 yılında Alman ilaç firmasınca sentezlenmiştir. Kötü amaçlı kullanımının engellenememesi dolası ile yasaklanıncaya kadar psikiyatrist ve psikoterapistler tarafından endişe giderici ilaç olarak kullanımı gerçekleştirilmiştir.

Ecstasy, bir amfetamin türevi olarak ortaya çıkmaktadır. Etkilerine bakıldığında hem amfetamin hem de halüsinojenik olarak madde oluşumuna benzer. Düşük doz kullanımında genelde canlanma etkileri yaparken, yüksek doz kullanımında halüsinasyonlara ve bozuk algılamalara yol açmaktadır. Ecstasy kullananlarda artan bir iletişim kurma ihtiyacından bahsedilmektedir.

Ecstasy kullanımında, kişiler giderek kullandığı madde dozunu artırma gereksinimine gitmektedirler. Bu madde kullanımı sonucunda ölüm ile sonuçlanma olayı sık olarak rastlanılmaktadır. Ölümün sebeplerine baktığımızda, susuzluk veya beden ısısının aşırı derecede artış göstermesinden kaynaklandığı görülmektedir. Ecstasy, kullanımı sağlandıktan 20-60 dakika içerisinde etkisini göstermektedir. Bu etki ise 4-6 saat aralığında sürmekte olup; vücuttan 48 saat sonra atılır. Etkileri bağlamında baktığımızda canlılık, hareketlilik, enerji artışı yapmaktadır ayrıca yorgunluk hissinde

engellemektedir. Karşı cinse karşı yakınlık, güven duygusu, sıcaklık ve algı yönünden değişiklikler görülür. Ecstasy etkileri olarak;

- İştahsızlık,
- Kan basıncında artış,
- Huzursuzluk,
- Vücut ısısında yükselme,
- Kramp,
- Kalp atışında artış,
- Gerginlik,
- Pupillerde daralma,
- Terleme ve sıvı kaybı olarak görülmektedir.

Ecstasy yoksunluklarında ki belirtilerine baktığımızda;

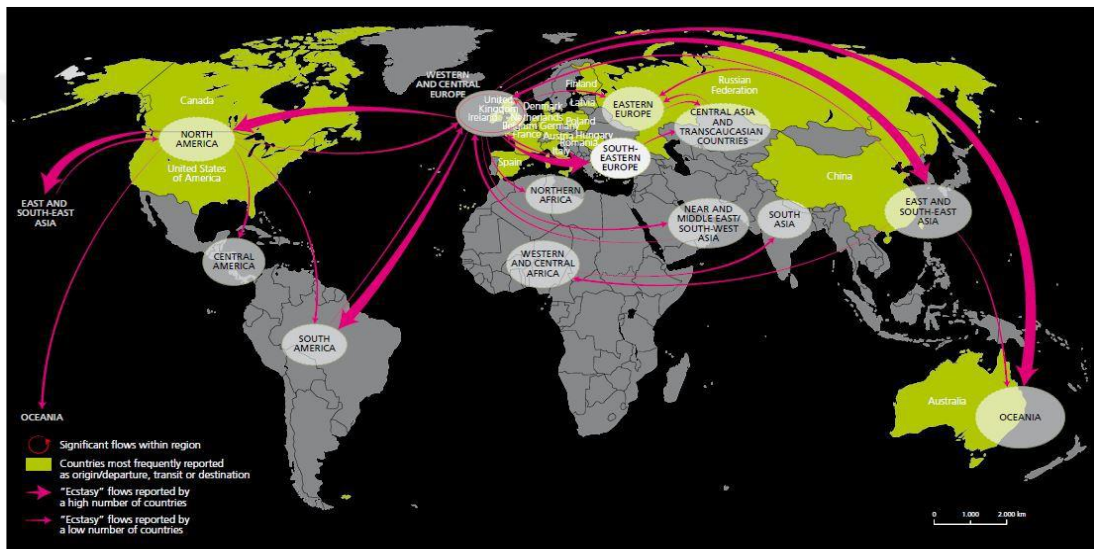
- Depresyon,
- Baş ağrısı,
- Baş dönmesi,
- Panik atak,
- Huzursuzluk,
- Boşluk duygusu,
- Ağrılar,
- Uyku ve yeme bozuklukları,
- Gerçeklikten kopma gibi etkenler görülmektedir.

Ecstasy’de doz aşımı; paranoid şizofreni için bir model olduğu varsayılan tipik bir ajitasyon tablosunu ortaya çıkartır. Hasta ilk olarak garip, ilginç hareketler sergiler yerinde duramamaktadır. Daha sonraki dönemde hoşnutluk verici bir kuşku tablosu gelişmektedir. Çevredeki her olaya özel anlamlar yüklemektedir. Son evresinde ise, kötülük görme ve halüsinasyonlar ortaya çıkmaktadır.

Dünya’da Ecstasy Üretimi

Ecstasy, dünyaca en fazla Hollanda ve Belçika’da yer alan laboratuvarlarda yasa dışı olarak üretilmektedir. Ayrıca Resim 2.11’de belirtildiği üzere İngiltere ‘de de üretilip dünyaya servis edilmektedir. Türkiye diğer maddeler de olduğu gibi ecstasy kaçakçılığında da hedeftir. Ülkemizin doğu ve kara sınır kapıları ve limanları kaçakçılık konusunda tehdit altındadır.

Resim 2.11: Dünya Geneline Ecstasy Kaçakçılık Rotaları

Kaynak: UNODC World Drug Report 2017

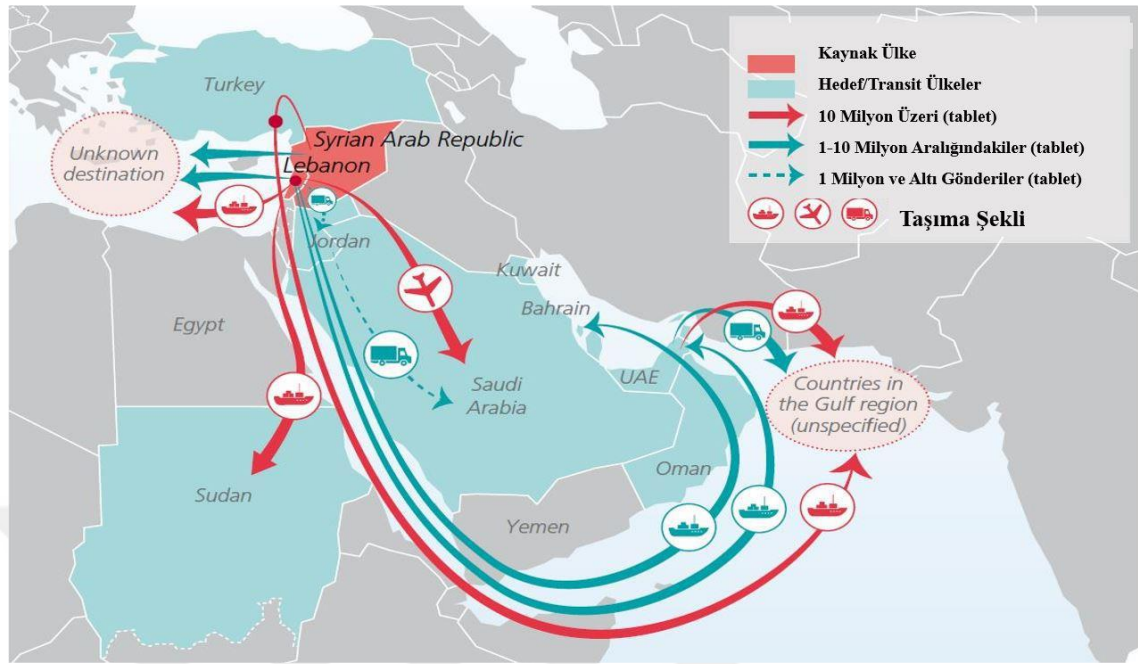
- **Captagon**

Captagon, tablet biçiminde piyasaya sürülen sentetik bir maddedir. Etkin maddesi fenetylline maddesidir. Arap ülkelerinde kullanımı oldukça yaygındır. İlk olarak yasal bir şekilde imal edilen captagon daha sonrasında kötüye kullanımdan dolayı üretime müdahale edilmeye çalışılsa da yasal olmayan yollarla üretim sürmüştür.

Dünya’da Captagon Üretimi

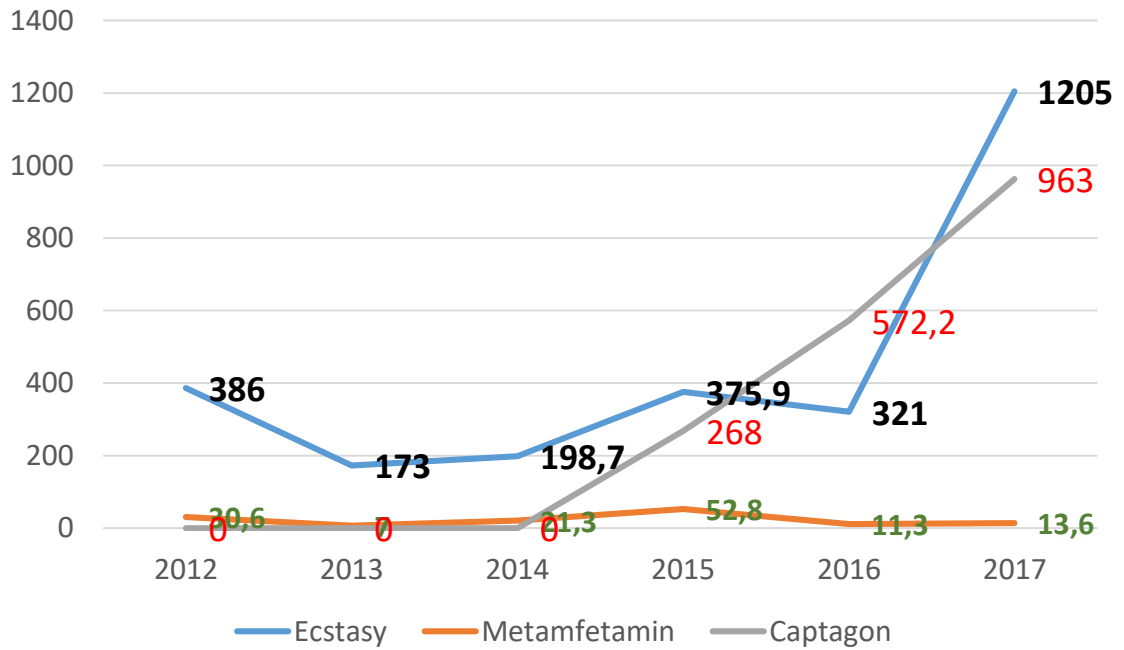
Dünya’da Resim 2.12’de gösterildiği üzere Suriye ve Lübnan’da captagon üretimi yoğun bir şekildedir. Türkiye’de çok kullanılmamakla beraber Avrupa ve Arap ülkeleri arasında olduğu için kaçakçılığına maruz kalmaktadır.

Resim 2.12: Günümüz Captagonu Kaçakçılık Güzergâhları

Kaynak: World Drug Report 2016

Grafik 2.3: 2012-2017 Yılları Arasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Sentetik Uyuşturucu Yakalama Miktarları (kg)

Kaynak: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 2017

Türkiye’de Gümrük ve Ticaret Bakanlığı personeline yapılan operasyonlarda sentetik uyuşturucu yakalamalarına baktığımızda Grafik 2.3’te de görüldüğü üzere 2012 yılında Captagon’da herhangi bir yakalama yok iken Metamfetamin de 30,6, Ecstasy’de 386 miktarda yakalama gerçekleşmiştir. 2013 yılında Captagon’da herhangi bir yakalama yok iken Metamfetamin de 7, Ecstasy’de 173 miktarda yakalama gerçekleşmiştir. 2014 yılında Captagon’da herhangi bir yakalama yok iken Metamfetamin de 21,3, Ecstasy’de 198,7 miktarda yakalama gerçekleşmiştir. 2015 yılında Captagon’da 268, Metamfetamin de 52,8, Ecstasy’de 375,9 miktarda yakalama gerçekleşmiştir. 2016 yılında yapılan operasyonlar Captagon’da 11,3, Metamfetamin de 572, Ecstasy’de 321 miktarda yakalama gerçekleşmiştir. 2017 yılına bakıldığında ise Captagon’da ciddi bir artış ile 963 yakalama olayı gerçekleşmiş olup; Metamfetamin de 13,6, Ecstasy’de 1205 miktarda yakalama gerçekleşmiştir.

2.2.3. Hayal Gösterenler (Halüsinojenler)

Halüsinojenler, binlerce yıllık geçmişte insanların gerçeklik algıları üzerinde değişiklikler yapan madde olarak karşımıza çıkmaktadır. Günlük hayat içerisinde gereksinim duyulan fonksiyonlarda ve hafızalarda olumsuz anlamda etki gösteren bu maddeler algı, düşünce ve mizaç bozukluklarına yol açmaktadırlar. En fazla görülen doğal halüsinojen kenevir bitkisinden elde edilen esrar (marihuana), en fazla rastlanılan sentetik halüsinojen ise LSD-Lysergic Acid Diethylamide olarak adlandırılır (<http://www.drugabuse.gov>, 2017).

2.2.3.1. Doğal Uyuşturucular

- **Kenevir**

İnsanlık tarihinin en eski bitkisel kaynağı olan kenevir iplik, dokuma ve kumaş yapımının yanı sıra kâğıt yapımında da kullanılmaktadır. Kenevir bitkisi dünyanın her yerinde yetişmekle birlikte ilk bulunduğu yer Orta Asya olarak bilinmektedir. Kenevir bitkisinden elde edilen esrar, dünyada en çok kullanılan ve bulunan maddedir.

Ekimi nisan, haziran aylarında olmakla birlikte hasadı eylül ayındadır. Kısa sürede içime hazır hale getirilir. Olgunlaşan kenevir bitkisi kaliteli olması için sap, gövde ve yapraklarından temizlenir. Etken maddesi THC’dir (Tetra Hydro Cannabinol).

İçerisinde daha fazla THC bulunduğu için esrardan daha kalitelidir. Likit esrar, kubar esrar, toz esrar reçine esrar şeklinde çeşitlendirilmektedir.

- **Esrar (Marihuana)**

Esrar maddesi, hint kenevirinin kurutulması ile elde edilir. Ham esrar kendine has kokusu olan, yeşil ve sarı renkte olan tozdur. Zamanla bu renk kahverengiye dönüşebilmektedir. Piyasaya satışı plaka ya da çubuk şeklindedir. Bu şekilleri verebilmek için pres kullanılmaktadır. Bu işlemlerden sonra genellikle sigara gibi içilmektedir. İçime hazır hale getirilmiş sigaranın içinde 50-150 mgr THC bulunmaktadır. Çiğnenerek, çay olarak ya da keke karıştırılarak tüketilmektedir. Likit esrar maddesi, koyu kahverengi katran kıvamlı ve yağ halidir. Hashish Oil adı da verilmektedir. Kubar esrar, bitkisi çiçek ve tohumlarını elekten geçirilerek toz haline getirilmesidir. Sigara şeklinde kullanılan esrar kullanıldıktan 10-20 dk. sonra etkisi başlamakta olup, en üst düzeye 30.dk. da yükselir ve 2-3 saat etkisi sürer. Sindirim yoluyla kullanıldığında ise etki durumu 1-2 saat ile 5-12 saat aralığındadır. Esrar kullanan kişilerde görülen etkiler;

- Keyif verme
- Utanma duygusunun yok oluşu
- Halüsinasyonlar
- Dış uyaranlara olan duyarlılıkta artma
- Gözlerde kızarıklık
- Sık idrara çıkma
- Ağız kuruluğu
- Kalp hızında artış
- İştah artışı

Esrar kullanan kişilerde yoksunluk belirtilerine baktığımızda;

- Görsel ve işitsel halüsinasyonlar
- Aşırı hassaslık
- Yön duygusu kaybı
- Alınganlık

- Ateş – bulantı
- Sinirlilik
- Terleme
- Gerginlik
- Uykusuzluk

- **Peyote kaktüsü ve Meskalin**

Meskalin, Lsd gibi maddelerden farklı gibi görünse de aynı etkileri hissettirdiğinden uyuşturucu madde olarak kabul edilmektedir. Görünüm olarak şirin ve küçük bir kaktüsü anımsatsa da bireylere ciddi anlamda zarar vermektedir. Çiğnenerek ya da enjekte edilerek kullanılmaktadır. İçecekler içerisine alınabildiği gibi toz, kapsül ve sıvı halde de kullanılmaktadır (<http://www.uyusturucu.info.tr>, 2017).

Peyote kaktüsünün etkilerine baktığımızda;

- Halüsinasyonlar,
- Renklerde keskinleşme,
- İlgisizlik,
- Zaman ve mekân algısı bozukluğu
- Uyku bozukluğu,
- Zayıflık,

Peyote kaktüsü kullanan kişilerde yoksunluk belirtilerine baktığımızda;

- İntihar girişimi,
- Panik atak,
- Göz bebeğinde büyüme,
- Depresyon,
- Psikoz

- **Psilosib mantarlar ve Psilosibin**

Sihirli mantar olarak ta adlandırılan psilosibin uyarıcı ve uyuşturucu madde olarak tanımlanmaktadır. Lsd gibi halüsinojen bir etkiye sahip olan mantarlar kullanıldığında bilinç bulanıklığına, algı ve his kaybına, gerçekte olmayan şeyleri görme gibi durumlarla karşılaşılmasına sebep olmaktadır. Çiğ ya da kurutularak kullanılmakla birlikte diğer besinlere karıştırılarak ta kullanılmaktadır. Etkisi kullanım şekillerine göre değişmekle beraber ortalama 4-6 saat etkisi devam eder.

Psilosib mantarların etkilerine baktığımızda;

- İştah artışı,
- Öfori,
- Merak duygusu,
- Baş dönmesi (<http://www.uyusturucu.info.tr>, 2017).

2.2.3.2. Sentetik Uyuşturucular

- **Bonzai (Sentetik Esrar)**

Bonzai yani sentetik esrar,2000’li yıllarda THC’nin beyindeki etkilerinden yararlanmak ve medikal kullanım için esrara alternatif olarak üretilmiştir. Etkileri ve kullanımı esrara benzemektedir.2006 yılı itibariyle bu maddelerin satışı yapılmaktadır. Tüketim için değildir. Tütsü ve aromaterapi için kullanılmalıdır. Şeklinde aldatıcı ibarelerle asıl amaçlarını gizleyerek yasa dışı yollarla madde satışını gerçekleştirirler.

İlk ortaya çıkan sentetik esrar 2008 yılında Alman ve Avusturyalı adli mercilerce çıkarılan JWH-018’dir.Daha sonra pentyl-3 -(1-naphthoyl) indole), JWH-073, CP-47 (dimethyloctyl homologue) gibi maddelerde ortaya çıkmıştır. Kimyasal olarak 4 bölümden oluşmakta olup bunlar; Halka, bağlantı, çekirdek, kuyruk ’tur. Bonzai maddesi ülkemiz ve dünyaca yaygın olarak kullanılmakta olup 5-10 gr’lık paketler halinde satışı yasal olmayan yollarla internet üzerinden de yapılmaktadır (www.drugabuse.gov/publications/drugfacts/spice-synthetic-marijuana, 2017).

Bonzai kullanan kişilerde görülen etkiler;

- Göz bebeklerinde büyüme
- Uyku hali
- Sıcak basması
- Gerginlik
- Paranoya
- Durgunluk
- İntihara meyil
- Bunama

Bonzai kullanan kişilerde yoksunluk belirtilerine baktığımızda;

- Kalp krizi
- Baş ağrısı
- Hipertansiyon
- Kabuslar
- Bedensel ağrılar
- Çarpıntı

- **Flakka**

Son yıllarda sentetik madde olarak ortaya çıkan Flakka isimli madde ise bonzai gibi etkileri olmakla birlikte maddeyi kullanan kişiler tarafından kendini zombi gibi hissetmesine, vücuduna zarar vererek kendi etini yemesine kadar varan sonuçlar doğurmaktadır. İçeriğindeki etken maddenin ne olduğu bilinmemekle birlikte kullanım sonrasında kendinden geçme, saldırganlık, hayvani davranışlar sergileme gibi bozukluklar ortaya çıkmaktadır.

- **Lsd (Lysergic Acid Diethylamide)**

Lsd maddesi, Kimyager Albert Hoffman tarafından 1943 yılında migren tedavisi için araştırma yaparken bulmuş ve ilk olarak çavdar küfü içerisinde bulunan bir asitten imal edilmiştir. İlk olarak kristal halde üretilirken günümüzde blotter asit ya da kağıt şerit

halinde üretilmektedir (Ceylan, 2003:204). Tatsız, kokusuz ve renksizdir. Kokainden yüz kat daha güçlü olduğu bilinmektedir. Renkli tabletler içerisinde ya da emici kağıtlarda jelatin kareleri içerisinde satılmaktadır. Ağızdan alınarak ya da parlak kağıtları emerek kullanılır. Risk grubu özellikle çocuklar olmaktadır.

LSd kullanıldığında;

- Kısmi hafıza kaybı,
- Bitkinlik,
- Cinnet,
- Őuur bulanıklığı,

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE VE DÜNYA’DA UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE POLİTİKALARI

Ülkemizde Uyuşturucu madde ya da eşya kaçakçılığı konusunda herhangi bir tanım bulunmamaktadır. Kaçakçılıkla mücadele konusunda önlem, düzenleme yapıldığını belirtmek olasıdır. Uyuşturucu ile mücadele konusunda Türkiye olarak hep birlikte mücadele etmek gerekmektedir.

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ve 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle ilgili kanun 'da belirtilen uyuşturucu maddelerin üretiminin yasaklanması, üretim, ithal ve ihraçlarının izne tabi olması, TCK kanunda düzenlenen 5237 sayılı etkin pişmanlık ve CMK 'da yer alan mal varlığına el koyma, tutuklama, adli kontrol, ses kaydının dinlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi gibi durumlarla uyuşturucu madde kaçakçılığı ve mücadele konusunda yapılacak temel görevlerdendir. 1961 Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop maddelere Dair Sözleşme ve 1988 Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi uyuşturucu madde kaçakçılığı ile uluslararası alanda mücadelenin temelini oluşturmuşlardır.

3.1. UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞIYLA İLGİLİ MEVZUAT

3.1.1. Türkiye’de Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile ilgili Mevzuat

Türkiye’de uyuşturucu madde kaçakçılığı konusunda birçok yasal düzenleme ortaya çıkmıştır. Bu yasal düzenlemeler, 5271 sayılı Uyuşturucu Maddeler İle İlgili Kanun, 3298 sayılı Uyuşturucu Maddeler İle İlgili Kanun, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) maddeleri konusuna değinilecektir.

- **5271 sayılı Uyuşturucu Maddeler İle İlgili Kanun**

Türk Ceza Kanunun 188.maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu durumunda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile ilgili olarak 100, 109, 133, 140, 248 ve 250. Maddelerde ilgili hükümler verilmektedir. Bu maddeler sadece uyuşturucu madde suçu ile ilgili olarak değil diğer ilgili suçları da içermektedir.

- *Tutuklama Nedenleri*

Türk Ceza Kanunun 100. Maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu tutuklama nedenidir. Bir durumun suç sayılabilmesi için suç ile ilgili şüphe, suça dair bir durum eğer tutuklama olacaksa şüpheli hakkında karar verilebilir.

- *Adli Kontrol*

Türk Ceza Kanunun 109. Maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu tutuklama yerine adli kontrol şartı ile salıverme durumu da olabilmektedir. Adli kontrol olabilmesi için üç yıl veya daha az hapis cezası olan durumlarda olması gereğiyle karar verilebilmektedir.

Adli kontrol şartları;

- Hâkim kararıyla verilen yerlere ilgili süreler içinde başvurmak,
- Yurt dışına çıkmamak,
- Silah bulundurmamak, taşımamak,
- Uyuşturucu ve uyarıcı madde bağımlılığı dolayısıyla hastanede tedavi olmayı kabul etmek,
- Araç kullanmamak gerek görülürse sürücü belgesini ilgili yerlere teslim etmek,
- Hâkim kararıyla verilen yerlere mesleki yeterliliğine göre eğitim almak.

Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El koyma

Türk Ceza Kanunun 128. Maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu işleyen şüpheli ya da sanığa ait olan taşınmazlara, kiralık kasasına, banka alacaklarına, tüm ulaşım araçlarına, ortaklık payı gibi mal varlıklarına el konulabilmektedir.

- *Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini*

Türk Ceza Kanunun 133.maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu bir şirket içerisinde geçmekteyse bu durumdaki ilgili sorumlu ve şüphelilerin varlığı ve gerçeğin gün yüzüne çıkarılabilmesi için ihtiyaç halinde ilgili resmi makam şirket işlerinin devamlılığının sağlanması için kayyım atama kararı verebilir.

- *İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması*

Türk Ceza Kanunun 135.maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu neticesinde ilgili kişi ve kişiler tarafından suç işlendiğine dair herhangi bir somut delil elde edilememesi halinde kişiye ait iletişim kanallarının tespit edilip, dinlenilip, kayda alınması öngörülebilir. Bu inceleme mobil telefonu inceleme ve sinyal tespitiyle yapılabilir.

- *Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi*

Türk Ceza Kanunun 139. Maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu neticesinde ilgili kişi ve kişiler tarafından suç işlendiğine dair herhangi bir somut delil elde edilememesi halinde ilgili resmi makamlar gizli soruşturmacı görevlendirebilir. Soruşturmacıya yeni kimlik çıkarılabilir ve bu kimlikle her türlü işlemi gerçekleştirebilir. Soruşturmacı bulduğu delilleri toplayarak ilgili sorumlular hakkında bilgi paylaşımını resmi makamlara yapmakla yükümlüdür.

- *Teknik Araçlarla İzleme*

Türk Ceza Kanunun 140. Maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu neticesinde ilgili kişi ve kişiler tarafından suç işlendiğine dair herhangi bir somut delil elde edilememesi halinde ilgili resmi makamlar şüpheli ve sanığın açık alandaki ve işyerindeki ses ve görüntü kayıtları kayıt altına alınabilmektedir. Özel hayatın mahremiyeti açısından kişinin konutuna herhangi bir izleme yapılmamaktadır. Dört hafta süreyle izleme yapılabilir. Bu durum bir kereye mahsus uzatılabilir.

- *Zorlama Amaçlı El koyma ve Teminat Belgesi*

Türk Ceza Kanunun 248. Maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu neticesinde ilgili kişi ve kişilerin ülkemizde bulunan mülklerine mahkeme kararıyla el konulabilmektedir. Bu durumun sebebi şüphelinin duruşmaya katılması için yapılmaktadır. Kayyım da atanabilmektedir.

- *Görev ve Yargı Çevresinin Belirlenmesi*

Türk Ceza Kanunun 248. Maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret suçu neticesinde ilgili kişi ve kişilere açılan davalar ağır ceza mahkemelerinde gerçekleşmektedir.

- **3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun**

3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun yedi maddeden oluşmakla birlikte 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birinci maddesinde uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin imali, ithali, alım ve satımı Bakanlar kurulu tespit kararıyla ilerletilebileceği, Sağlık Bakanlığınca zararlı olduğu tespit edilen maddelerin Bakanlar Kurulu kararınca kanun altına alınacağı belirtilmiştir. İkinci maddede ise uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ekiminin Bakanlar kurulu kararıyla ve izniyle belirtilen yerlere kota uygulamasıyla ekileceği iletilmiştir. Dördüncü maddede ilgili makamlardan izin alınmadan ham afyon üreten kişiler için Kanun uyarınca cezalar verileceği öngörülmüştür.

- **2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun**

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun 1933 yılında yürürlüğe girmiştir. Birinci maddesinde uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin isimleri sıralanmıştır. İkinci ve üçüncü maddelerinde kenevir ekme ve esrarın ithali, ihmali, ihracı ve satışı yasaklanmıştır. Diğer maddelerinde ise bazı uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin devletin kontrol ve kotasında imal ve ithal edilebileceği, bu izinlerin çıkarılabilmesi için ise Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanacağı iletilmiştir. Kenevir ekimini ise Tarım Bakanlığı'nın onayına bağlı olduğu belirtilmiştir.

- **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu**

Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu madde kaçakçılığı konusunda dile getirilmiş bir suç unsuru bulunmamakla birlikte bu durum uyuşturucu madde imal ve ticaret suçunun ticaret ibaresine vurgu yapılmıştır.

- *Uyuşturucu veya uyarıcı Madde İmal ve Ticareti*

Uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu Türk Ceza Kanunu'nun 188.maddesinde düzenlenmiştir.188.maddenin içeriğinde birinci fıkrasında, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ruhsatsız olarak imal, ithal veya ihraç edilmesi, üçüncü fıkrasında, ülke içinde satılması, başkasına tedarik edilmesi, nakliye ve depolaması ,satın alınması, bulundurulması, yedinci fıkrasında ,uyuşturucu etkisi olmamakla beraber uyuşturucu ve uyarıcı madde etkisi olmamakla birlikte bu maddelerin üretimden kullanılan ve imal ve ithal resmi makam onayına bağlı olan maddeleri imal, ithal edilmesi, satması yada satın alması sevk, nakliye, depo ve ihracı suç olarak nitelendirilmiştir. Sonuç olarak bu

maddeler bazı kontrollerden geçerek üretimi gerçekleşmektedir. Diğer fıkralarında ise maddenin cinsine, suçu işleyen kişinin mesleğine göre cezai işlem ağır ya da hafifletilerek verilmektedir.

- Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma

Türk Ceza Kanunun 190.maddesinde düzenlenmiş olan Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma suçunun birinci fıkrasında madde kullanımına yönelik özel yer ve done sağlayan, kullanan kişilerin yakalanmaması için özel girişimlerde bulunan ve madde kullanımı konusunda başka kişilere yardım eden kişilere iki yıl ile beş yıl arasında hapis cezası kararı verilmektedir. İkinci fıkrasında ise özel yer ve done sağlayanların meslek gruplarına göre cezanın derecesinin farklılaşacağı bildirilmiştir. Üçüncü fıkrasında ise madde kullanımını özendiren bireylere iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası uygun görülmektedir.

- Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurma

Türk Ceza Kanunun 191.maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde kabul etmek, satın almak veya bulundurmak suçunun birinci fıkrasında iki yıl hapis cezasına ayrıca kendisinin kullanımı dahil olmak üzere uyuşturucu maddelerin bitkilerini yetiştiren kişiler de bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası kararı verilmektedir. İkinci fıkrasında madde kullanan kişi hakkında tedavi ve denetimli serbestlik kararı verilmektedir. Üçüncü ve dördüncü fıkralarda ise tedavi ve denetimli serbestlik hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Beşinci fıkrada madde kullanan kişinin tedavi ve denetimli serbestlik kurallarına uyum sağlaması halinde infaz edilmeyeceği öngörülmektedir.

- Etkin Pişmanlık

Türk Ceza Kanunun 192.maddesinde düzenlenmiş olan Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı sonrasında etkin pişmanlık yasası gündeme gelmektedir. Birinci fıkrasında uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı imali ve ticaretine dahil olan kişinin, resmi makamlardan önce suç ortaklarını, maddenin üretim ve imal edildiği yerleri maddenin saklı tutulduğu yerleri ilgili mercii haber vermesi, suçluların yakalanmasına, üretilen maddenin ele geçirilmesi halinde ceza almayacağı belirtilmiştir. İkinci ve üçüncü fıkralarında uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı imali ve ticaretine dahil olan kişinin, resmi makamlardan önce bu maddeyi nereden, kimden, nasıl ve ne zaman aldığına dair

bilgi vermesi halinde ceza almayacağı bildirilmiştir. Ayrıca hakkında madde kullanımından kaynaklı dosyası bulunan kişinin soruşturma dosyası açılmadan önce ilgili makamlara başvurarak tedavi olma isteğini belirtmesi halinde cezai almayacağı bildirilmiştir. Üçüncü fıkrasında ilgili suçun makamlar tarafından haber alındıktan sonra kişinin gönüllü olarak suç ve suç ortaklarını yakalatması ve yardımının niteliği derecesinde kişi hakkında verilecek cezanın dörtte birden yarısına kadar indirilebileceği bildirilmektedir.

3.1.2. Dünya’da Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile İlgili Mevzuat

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin uluslararası bir problem haline gelmesiyle bu maddeleri kontrol edebilmek, üretim, imal ve ithalatında sürekli olarak gözlem altında tutabilmek amacıyla küresel anlamda konferanslar, seminerler düzenlenmiştir. Bu durumla alakalı birçok kararlar verilmiş ülkeler arası sözleşme ve görüşmeler yapılmıştır. İlk olarak 1909 Şanghay Afyon Sözleşmesi imzalanmıştır.

- **1909 Şanghay Afyon Konferansı**

Milletler arası Afyon Komisyonu 01.02.1909 tarihinde Şanghay’da kurulmuştur. Afyon’un kullanılmasını ortadan kaldırmak, afyon ithalini yasaklayan ülkelere ihracat yapmamak, morfinin imal, satış ve stoklarını kontrol etmek için 12 ülkenin katılımıyla ortak kararlar alınması amacıyla toplanılmıştır (SAHİR, 1982: 1061). Çin bu konferansta ev sahipliğini üstlenmiştir. Konferansa katılan ülkeler arasında Tayland, Çin, Rusya, Almanya, Portekiz, İngiltere, İran, Fransa, Avusturya-Macaristan, Japonya, Hollanda katılmıştır (<http://www.unodc.org>, 2017).

Bu konferans tavsiye kararı niteliğinde olmakla birlikte bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ve kaçakçılıkla mücadelede ilk adım olmuş ve diğer görüşmeler için dayanak olmuştur.

- **1912 Lahey Afyon Sözleşmesi**

23 Ocak 1912 yılında Lahey’de imzalanan sözleşme uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili olarak ilk defa uluslararası sözleşme niteliğindedir. 1909 tarihinde Şanghay konferansında alınan kararlar bağlayıcı olmaması sebebiyle çok geniş alanlara yayılamamıştır. Türkiye’de bu sözleşmeyi 1933 yılında kabul etmiştir. Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler sınıflandırılmış ve tanımlanmış, bu maddelerin tıp ve bilimsel amaç

dışında kullanımının yasaklanmasını, gerekli tedbirlerin alınmasını, bu maddeler üretilip imal edilecekse bile belirli bir izne tabi olması gerektiği kararı alınmıştır. (<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr>, 2017)

- **1925-1931-1936 Yıllarında İmzalanan Cenevre Sözleşmeleri**

Birleşmiş Milletler alınan tüm tedbirlere rağmen uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı konusunda mücadelenin yetersiz olması sebebiyle bir komisyon kurmuş ve bu komisyon sonucunda 1925 yılında 37 ülkenin katılımı ile gerçekleşen Cenevre Konferansını imzalamışlardır. Bu sözleşmede Lahey’de verilen kararlar yine verilmiş ve genişletilmeye çalışılmıştır. Bu Sözleşmede koka ve Hint kenevirinin de uyuşturucu ve uyarıcı madde olduğu belirtilmiştir. Bir komite kurulması kararı alınmış ve bu komiteye gerekli görev ve sorumluluklar verilmiştir. 1931 yılında ise önce yapılan sözleşmelere ek yeni bir sözleşme imzalanmış uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tanımları yapılmış, uyuşturucu madde olmasa bile zararlı ilaçlar da uyuşturucu madde olarak kabul edilmiştir. Sözleşmeye katılan ülkeler her yıl maddelerle alakalı bilgileri Birleşmiş Milletlere bildirmekle yükümlü hale getirilmiştir. Yapılan tüm önleme çalışmaları ve sözleşmelere rağmen uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin durumunu gözetmek amacıyla 1936 yılında Zararlı İlaçların Gayri Meşru Ticaretinin Meni hakkında sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmeyle ilgisi kişiler hakkında cezai işlemlerin olacağı belirtilmiştir.

- **Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Paris Protokolü**

Birleşmiş Milletler öncülüğünde Sentetik uyuşturucu maddelerin denetimi ile ilgili protokol 1948 yılında imzalanmış, 1949 yılında yürürlüğe alınmıştır. Bu protokolle daha önceki sözleşmelerde yer almayan sentetik ilaçların uyuşturucu madde olduğunu denetim ve kontrolünün gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir.

- **1953 New York Afyon Protokolü**

Birleşmiş Milletler tarafından öncülük edilen Türkiye’nin taraf olduğu Protokolde afyon ve türevlerinin belirli bir kontrole tabii tutularak ekimi ve ihraç edileceği belirtilmiştir. Haşhaş ekimi yapabilecek ülkeler; Türkiye, Hindistan, Yunanistan, İran, Bulgaristan, Yugoslavya ve Sovyet Rusya’dır. Diğer ülkeler kendi ihtiyaçları kadar ekimi yapabileceklerdir.

- **Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi**

Birleşmiş Milletler tarafından uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle mücadele konusunda süreklilik arz eden bir sözleşme yapmak için 1961 Tek Sözleşmesi imzalanmıştır. Daha önceki sözleşmelerdeki hükümler de esas alınmıştır. Türkiye bu sözleşmeye, 27.12.1966 tarih ve 812 sayılı kanunla katılma kararı almış, Bakanlar Kurulu kararıyla 14.02.1967 tarihinde onaylanmış ve sözleşme 12.05.1967’de Resmî Gazete ‘de yayımlanmıştır.

Geçerliliğini koruyan bu sözleşme ile uyuşturucu ve uyarıcı madde yapımında kullanılan maddelere ayrı kontrol önlemleri uygulanacaktır. Bunlar; doğal ve sentetik maddeler ve uyuşturucu içeren ilaçların kimyasal formülleridir. 1961 sözleşmesine yeni maddeler eklemek için 1972’de Cenevre’de konferans düzenlenmiş ve Türkiye’de aynı gün imzalanmıştır. Bu protokolle Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Denetim Kurulu kurulmuştur.

- **1971 Psikotrop Maddelere İlişkin Sözleşme**

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili 1961 Tek Sözleşmesi yapılmasına rağmen psikotrop maddelerdeki hızlı büyüme Birleşmiş Milletle tarafından yeni bir sözleşmenin imzalanması gerektiği kanısına varılmıştır (Günel, 1976: 42). Bu sözleşme 21 Şubat 1971 yılında imzalanmıştır. Sözleşmede bilimsel ve tıp alanı dışında psikotrop maddelerin tüm kullanımları yasaklanmış, bu maddelerin imal, ihraç ve ithali belirli lisanlara tabii olmuştur.

Ülkemizde bu sözleşme 27.10.1980 tarihinde uygun bulmuştur. 07.03.1981 yılında Resmî Gazete ‘de yayımlanmış ve yürürlüğe konulmuştur.

- **Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme**

Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığına karşı sözleşme 19 Aralık 1988 tarihinde kabul edilmiştir. Bu sözleşmeyle uyuşturucu ve psikotrop maddelerle etkili bir şekilde savaşılabilmek için uluslararası bir mücadele olması gerektiğidir. Sözleşmenin içeriğinde uyuşturucu ve psikotrop madde üretimi, imalatı, satışı, teslimi, sevki, ithal ve ihracı, afyon ya da haşhaş ekimi, sözleşmelere aykırı şekilde uyuşturucu ve uyarıcı madde bulundurma, satma, psikotrop madde üretimi, satışı gibi durumların suç olarak görülmesi ve para, hapis cezası verilmesi ya da tedavi eğitim gibi caydırıcı önlemler alınması istenmiştir. Bu sözleşmenin en önemli özelliği operasyonel önlemler alabilmektir. Bunlara örnek verecek olursak; Adli yardımlaşma, bilgi alışverişi ve iletişimin artırılması, kontrollü teslimatlar, kara para aklanmasının önlenmesidir.

3.2. TÜRKİYE’DE VE DÜNYA’DA UYUŞTURUCU MADDE VE KAÇAKÇILIĞI İLE İLGİLİ UYGULANAN POLİTİKALAR

3.2.1. Türkiye’de Uyuşturucu Madde ve Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları

Türkiye’de uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile Mücadele politikaları arz ve talep boyutu olarak değerlendirilebilmektedir. Arz boyutu yasaklayıcı politikaları, talep boyutu ise önleyici ve tedavi edici politikaları içine almaktadır. Arz ve talep boyutuyla ilgili yapılan en önemli belge Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele Ulusal Politika ve Strateji Belgesi’dir. Ayrıca hazırlanan Ulusal Eylem Planları da mücadele politikaları içindedir. Bu strateji belgesinde madde bağımlılığı ve maddeyle ilgili sosyal, fiziksel, ekonomik, sağlık risklerini en aza indirmek amaçtır. Ulusal Eylem Planları ikişer yıl arayla hazırlanmaktadır. Bu eylem planında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının madde kullanımını önleme, tedavi ve tedavi sonrası sosyal ve fiziki destek sağlanması bilgilerine değinilmektedir.

Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele Ulusal Politika ve Strateji Belgesi’nin zorunluluklar başlığı altında şu bilgiler yer almaktadır:

- EMCDDA, AB, Europol gibi kurumlarla diğer kurumlar arası iş birliği,
- Arz ve talep azalımı,

- Arz ve talep azalmasına yönelik Başbakanlığa bağlı bir merkez oluşturulması ve bu hazırlıklara katılan tüm kurumların çalışmalarının Eylem Planına dahil edilmesi,
- Madde kullanmaya meyilli olanların madde kullanma ihtimalinin önlenmesi,
- İlgili tarafalar arasında dayanışma ve iş birliği içerisinde çalışılması,
- Maddeyle alakalı bilinçlendirme yapılması,
- Tedavi aşamasındaki kişilerin tedavi sonrası hayata adapte olabilmesi için ilgili hizmet merkezlerinin oluşturulması,
- İleri derece bağımlı olanların tedavi ve tedavi sonrası uyumları için ilgili merkezlere gerekli eğitim, uzman personel sağlanması,
- Tedavi sonrasında tekrar madde kullanımına yönelmemek için tedavi sonrası hizmetin öneminin artırılması.

Türkiye’de 2000 yılında Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) kurulmuştur. Konuyla alakalı çeşitli toplantılar düzenlenmiştir. Bu toplantılarda arzı önlemede, İçişleri Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Genel komutanlığı, Adalet Bakanlığı bulunmaktadır. Talebi önleme de Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı katılmaktadır. TUBİM toplantıları sonucunda 32 adet yeni uyuşturucu madde kanun kapsamına alınmıştır.

3.2.2. Dünya’da Uyuşturucu Madde ve Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları

Dünya’da uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele politikaları ülkeler arasında çeşitlilik göstermektedirler. Avrupa’da uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele politikaları iki farklı yaklaşım benimsemektedir. Yasaklayıcı yaklaşımda ceza yaptırımı sadece kaçakçılık yapan suç örgütlerine uygulanırken, yasaklama yaklaşımına göre hem bağımlı hem de satıcılara ceza uygulamaktadırlar. Bu durumda Hollanda yasaklama, İsveç ise yasaklayıcı yaklaşımı uygulamıştır.

Hollanda da uyuşturucu madde kullanımı ya da ihtiyacı kadar elinde olması yasak bir durum değildir. Çünkü Hollanda bağımlıyı hasta olarak görmektedir. Hollanda uyuşturucuları yumuşak ve sert olarak ayırmıştır. Yumuşak olanlar esrar ve türevleridir.

Kafelerde içecek ve keklerin içinde belirli miktarda konularak satışı yapılmaktadır. Sert olanlar; eroin, amfetamin, kokain gibi maddelerdir. Enjektör ve iğne değişimi hizmeti uygulanmaktadır.

Sağlık, Refah ve Spor Bakanlığı uyuşturucu politikasının koordinasyonundan sorumludur. Adalet Bakanlığı yasaları uygulamaktadır.

İsveç’te 1980’li yıllardan sonra her türlü uyuşturucu ve uyarıcı maddenin kullanımı, satışı yasaklanmış ancak daha önceki yıllarda Hollanda gibi bazı esneklikler de sağladığı olmuştur. Kolluk kuvvetlerine uyuşturucu madde kullananları tespit etmek için yetki verilmiş ve bu sonuçlar mahkemelerde kullanılmıştır. AB’ye girdikten sonra bazı politikaları değişmiş ancak aynı sert kuralları uygulamaya devam etmiştir (www.saglik.gov.tr, 2017).

ABD’de 1970 yılında yürürlüğe girmiş olan Kapsamlı Uyuşturucu Kullanımının Önlenmesi ve Kontrolü Yasası uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele politikasını içermektedir. Bu yasa ile madde kullanımı, imali, bulundurulması, satışı yasaklanmıştır. Bu suçu işleyenler için belirli ölçütler (maddenin miktarı gibi) göz önüne alınarak cezalar verilmiştir (http://www.justice.gov, 2017).

ABD Dünya’daki uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele harcamalarını gerçekleştiren bir ülkedir.1988’de Beyaz Saray’a bağlı Uyuşturucu Kontrol Politikası ofisi kurulmuştur. Bu ofis aracılığıyla uyuşturucu madde kullanımını önleme ve tedavi politikaları amaçlanmıştır. Her yıl belge yayımlamakta ve belgede madde kullanımının azaltılması, tedavi ve rehabilite çalışmalarının arttırılması, madde kullanımına yönelik ölüm ve hastalıkların azaltılması, kolluk kuvvetlerinin konuyla alakalı bilinçlendirilmesi, kaçakçılığın önlenmesi, uluslararası diğer kuruluşlarla iş birliğine gidilmesi gibi konular ayrıntılı olarak paylaşılmaktadır.

Almanya’da Dünya’daki uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele konusunda birçok koruyucu hizmet geliştirmiştir. Bunlar aile temelli hizmet programı, okul temelli hizmet programı, kitlesel medya araçlarının kullanımı, yetersiz olan ailelere yönelik hizmetlerdir.

Yasa dışı madde bulundurmak suçtur. Kişiler yalnızca kendilerine yetecek kadar madde bulundurlarsa ceza almamaktadırlar. Maddeyi bulunduran kişiye ceza

verebilmek için ise; maddenin cins ve miktarı, madde kullanan kişide geçmişinde madde kullanım öyküsü olup olmadığı ve kamuoyu dikkate alınmaktadır.

1981 yılında Uyuşturucular Kanunu'na ceza yerine terapi öngörülmüş, 1992 yılında tek kullanımlık enjektör dağıtılarak ölüm riskini azaltma amaçlanmıştır.2000 yılında ise Federal Eyaletin onayıyla uyuşturucu enjeksiyon odaları kurulmuştur. Haziran 2003'te Madde ve Madde Bağımlılığı Eylem Planı kabul edilmiştir.2004'ten beri Uyuşturucular ve Bağımlılık Konseyi icracı kuruluş olarak önemli rol oynamaktadır.

İtalya'da Dünya'daki uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele konusunda aile önemli bir yerdedir. Aileye verilecek eğitimlerle korumanın sağlam olacağı düşünülmektedir. Pek çok bölgesinde Danışma ve Bilgilendirme Merkezleri kurulmuş eğitim ve gençlik tesisleriyle koruma ağı kurmuştur.

İtalya'da uyuşturucu maddeleri bulundurmak yasaktır. Kişi kendi kullanımı durumunda idari ceza verilir. İlk kez yakalanıyorsa ceza verilmeyebilir. Daha öncesinde yakalanmışsa ceza uygulanmaktadır. Kişi pişman olup tedavi olmak isterse cezası askıya alınır, ancak tedavi tamamlanmazsa cezası uygulanmaktadır.

Fransa'da Dünya'daki uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele konusunda 1999-2002 Hükümet Planı ile tüm uyuşturucu ve uyarıcı maddeler yasaklanmıştır.2004-2008 yılları arasında da aynı durum kabul edilmiştir. Okullar koruyucu faaliyetler içerisindedir. Enjektör dağıtma makineleri zarar azaltma için geliştirilmiştir.

Fransa'da uyuşturucu maddeleri bulundurmak ya da kullanmak yasaktır cezai işlem gerektirir. Kişi kendi kullanımı durumunda en fazla bir yıl ceza verilir. Kişi bu cezayı para ile ödeyebilir ya da ilgili kurum ve kuruluşlarda çalıştırılabilir. Kaçakçılara yönelik ceza süreci on yıla kadar olabilmektedir. Bazı durumlarda ömür boyu hapis olabilmektedir.

1996 yılından beri Madde ve Madde Bağımlılığı İzleme Merkezi, (OFDT) uyuşturucu ile ilgili olay ve durumları izleyen ve faaliyet gösteren kuruluş olmuştur. Yeni Ulusal Strateji planı 2004 yılında ortaya çıkarılmıştır.2004-2008 yılı arası eylem planıdır.

İsveç'te Dünya'daki uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile mücadele konusunda okul temelli programlar yaygındır. Belediyeler, sosyal hizmetler madde bağımlılığı tedavisinden sorumlu tutulmaktadır. Ocak 2005'te İsveç Ulusal Sağlık ve Refah

Kurulunca yapılan düzenlemelerle madde bağımlılığı tedavisine yönelik uzmanlaşmış birimler kurulmuştur. 2002-2005 yıllarında Uyuşturucu Eylem Planı hazırlanmıştır. 2006'da iğne değişim programları başlatılmıştır.

İsveç'te Uyuşturucu maddeleri bulundurmak ya da kullanmak Narkotik Maddeler Ceza Kanunu gereği suçtur. Cezalandırma küçük, orta, büyük olmak üzeredir. Küçük suçlar altı aya kadar, orta suçlar üç yıla kadar, büyük suçlar ise iki ile on yıl arasındadır. 2002-2005 yılları arasında İsveç madde bağımlılığı Eylem Planı hazırlanmıştır. Daha sonra 2006-2010 yılları arasında da bu eylem planı kullanılmıştır.

3.3. TÜRKİYE'DE UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE İLGİLİ GÖREV YAPAN KURUMLAR

Türkiye'de uyuşturucu madde ve kaçakçılığı ile ilgili görev yapan kurumlar arasında Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İç işleri Bakanlığı, ülke genelinde yürütülen çalışmaları değerlendirmektedirler.

3.3.1. Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı insanların hayatını tam bir iyilik halinde geçirebilmesi için toplumun sağlığını korumak, geliştirmek gereken önlem ve planları almak ve uygulamaya sunmak her türlü ilaç ve uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin denetim, kontrolünü sağlayarak ilgili sağlık birimleriyle iş birliği içinde bulunmakla yükümlüdür. Uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadele konusunda görevli olan kurum Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'dur.

- *Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu*

Tıbbi amaç için kullanılan uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin imal, ithal, ihracat, alım ve satımı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından yapılmaktadır. 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamında ilgili maddeler belirlenirken Bakanlar kurulu kararı alınmalıdır.

3.3.2. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı kaçakçılığı önlemek, izlemek, operasyon yapmak ve yakalamakla yükümlüdür. Narkotik Şube Müdürlüğü, uyuşturucu madde kaçakçılığı

konusunda politika oluşturarak merkez ve taşra örgütlerine bilgi sağlamakla yükümlüdür. Narkotik Operasyonları Şube Müdürlüğü, uyuşturucu madde kaçakçılığını izlemek, ihbar almak, operasyon yapmak, koordinasyonu sağlamak, ilgili birimlerle kontak halinde olarak soruşturma ve ifade alma, takip etmek, taşra birimlerini yönlendirerek merkezden izleme görevlerini üstlenmektedir. Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü, görevli köpekleri eğitmek yetiştirmek uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri tanıma konusunda detektör köpekler yetiştirilerek donanımlı hale getirmektedir.

Tablo 3.1: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın Yıllar İtibari ile Uyuşturucu Madde Yakalamaları

UYUŞTURUCU MADDELER	2013	2014	2015	2016	2017
ESRAR (KG)	19	88,75	337,89	848	958
EROİN (KG)	1885	991	894,84	160	2.397
LİKİT EROİN (KG)					210
BAZ MORFİN (KG)					
AFYON SAKIZI (KG)	35	10,85	145,25		543
KOKAİN (KG)	15	28	190,83	166	521
ASETİK ANHİDRİT (KG)				800	16.810
SENTETİK ECZA (ADET)			67101		
CAPTAGON (ADET)				3.243.475	2.592.596
ECSTASY (ADET)	521750	682000	987759	1.048.294	3.182.861
METHADONE (ADET)		1900			3.580
PSİKOBLİNE (KG)		1,37	5		0,36
EFENDRİN (KG)		23,59			
AMFETAMİN (KG)	0,3	0,02			0,86
METAMFETAMİN (KG)	5	21,35	52,84	11	15,549
SENTETİK ESRAR (KG)	110,3	201,9	44,72	109	33,96
KHAT (KG)	20,7	34	37		
KENEVİR (KÖK)					

Kaynak: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yapılan operasyonlar neticesinde uyuşturucu maddelerinin yıllar itibari ile yapılan yakalamalar Tablo 3.1’de ayrı ayrı incelenmiştir.

3.3.3. Adalet Bakanlığı

Adalet Bakanlığınca madde kullanımına ilişkin yasal düzenlemeler:

- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,
- 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun,
- 3298 sayılı sayılı Uyuşturucu Maddelerle ilgili Kanun,

Anayasanın 58.maddesinde; “Devlet gençleri alkol ve uyuşturucu maddelerden korumak için gerekli tedbirler alınmalıdır.” ibaresi kullanılmıştır (Anayasa, 1981:58).

Adalet Bakanlığı tarafından uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin üretimi ve tespitinde ilgili kurum Adli Tıp Kurumu’dur.

- *Adli Tıp Kurumu*

Adli Tıp Kurumu Kimya İhtisas Dairesi’ndeki Narkotik Şubesi ve narkotik laboratuvarları uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri kanun kapsamında olup olmadığını incelemektedir. Kanun kapsamına dahil ise hangi tür olduğu tespit edilmektedir. Ele geçirilen maddelerin içerisindeki maddelerinde yasal izne bağlı olup olmadığını incelemektedir.

3.3.4.İçişleri Bakanlığı

İçişleri Bakanlığında Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı konusunda çalışmalar gerçekleştirmektedir.

- *Emniyet Genel Müdürlüğü*

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle mücadele eden Birim Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM)’dır. Görevi; uyuşturucu madde kaçakçılığı faaliyetlerini izlemek, bilgi toplamak, toplanan bilgileri değerlendirmek, mücadele etmek, diğer ülkelerin kolluk kuvvetleri ile birlikte iş birliği içerisinde olarak madde kaçakçılığıyla ilgili istihbaratı sağlamaktır.

Emniyet Genel Müdürlüğü’nde madde kaçakçılığı ile ilgili görevli birimler; Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM), Narkotik

Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü, Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi Şube Müdürlüğü (TADOC)'dür.

Tablo 3.2: Emniyet Genel Müdürlüğü Yıllar İtibari ile Uyuşturucu Madde Yakalamaları

UYUŞTURUCU MADDELER	2013	2014	2015	2016	2017
ESRAR (KG)	166023	83814	35000	65.897	65.400
EROİN (KG)	9840	10017	6900	5142	13.170
BAZ MORFİN (KG)					2,206
AFYON SAKIZI (KG)	167	159,485	430,898		381
KOKAİN (KG)	426	377	334,497	673	950
ASETİK ANHİDRİT (KG)	13033	251			5.266
SENTETİK ECZA (ADET)	323988				519,208
CAPTAGON (ADET)	4483301	245011	13834136	7.951.444	23,183,624
ECSTASY (ADET)	3306393	1527231	3621324	2.626.544	5,481,176
METHADONE (ADET)					
PSİKOBİLİNE (KG)					
EFENDRİN (KG)					
AMFETAMİN (KG)	1	19			28.242
METAMFETAMİN (KG)	101	86	165,676	187	506
SENTETİK ESRAR (KG)	221	532	384,468	500	874
KHAT (KG)		158			94,789
KENEVİR (KÖK)	7527434	7939032	9227912		3.085.541

Kaynak: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü

Emniyet Genel Müdürlüğü personeline yapılan operasyonlar neticesinde uyuşturucu maddelerinin yıllar itibari ile yapılan yakalamalar Tablo 3.2’de ayrı ayrı olarak incelenmiştir.

- *Jandarma Genel Komutanlığı*

Polisin alanları dışında asayiş sağlayan birim Jandarma Güvenlik Komutanlığı’dır. Kırsal alanda gerçekleşen uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığını izlemek, tedbir almak, operasyon düzenlemek ve madde bağımlılığı konusunda toplumu bilinçlendirmek görevleridir.

Jandarma Genel Komutanlığı'nda madde kaçakçılığı ile ilgili görevli birimler; Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (JGK, KOM), Narkotik Şube Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlıklarıdır.

Tablo 3.3: Jandarma Genel Komutanlığı Yıllar İtibari ile Uyuşturucu Madde Yakalamaları

UYUŞTURUCU MADDELER	2013	2014	2015	2016	2017
ESRAR (KG)	102655	35189	17.000	77.717	107.411
EROİN (KG)	1636	1658	771	283	1.813
LİKİT EROİN (KG)					
BAZ MORFİN (KG)	3	0.17			6,815
AFYON SAKIZI (KG)	11	37.766	17		22
KOKAİN (KG)	2	0.66	4	6	7
ASETİK ANHİDRİT (KG)	1620	523			1.258
SENTETİK ECZA (ADET)	33677	6934			
CAPTAGON (ADET)	23599	413605	1300000	1.016.219	421.687
ECSTASY (ADET)	210321	127710	500000	108.899	133.523
METHADONE (ADET)					
PSİKOİLİNE (KG)					
EFENDRİN (KG)					
AMFETAMİN (KG)	5	9.455			0.055
METAMFETAMİN (KG)	1	13.059		53	124,8
SENTETİK ESRAR (KG)	6	31.138	8	17	55
KHAT (KG)					
KENEVİR (KÖK)		15781439			15.840.088

Kaynak: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü

Jandarma Genel Komutanlığınca yapılan operasyonlar neticesinde uyuşturucu maddelerinin yıllar itibari ile yapılan yakalamalar Tablo 3.3'te ayrı ayrı incelenmiştir.

- *Sahil Güvenlik Komutanlığı*

Sahil Güvenlik Komutanlığı uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı ile mücadelede personeline uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri tanıtarak, eğitimler vermekte Türkiye'deki bütün sahillerinde, boğazlarında, liman ve körfezlerinde madde kaçakçılığıyla ilgili gereken önlem ve tedbirlerin alınması, takip edilmesi diğer kolluk kuvvetleriyle birlikte sistematik bir şekilde çalışması öngörülmektedir.

3.4. DÜNYA'DA UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE İLGİLİ GÖREV YAPAN KURUMLAR

3.4.1. Birleşmiş Milletler

Uyuşturucu maddeyle küresel anlamda mücadele esnasında, suç önleme gibi ve terörizm ile mücadele konusunda 1997 yılında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı ve Uluslararası Suçları Önleme Merkezi birleşmesi ile kurulan UNODC etkin rol oynamaktadır. UNODC merkezi Viyana'da kurulmuş olan ve dünyanın her bölgesinde bulunan ofislere mevcut hizmetlerini gerçekleştiren ve birçok farklı ülke vatandaşlarına 1500 personeli ile çalışmalarını gerçekleştirmektedirler. Bütçelerini ise başta hükümetler olmak üzere gönüllü olarak destek almaktadırlar.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı ve Uluslararası Suçları Önleme Merkezi'nin çalışmaları 3 önemli özelliklerinden oluşmaktadır. İlk olarak üye olan ülkelerin uyuşturucu ile mücadelede, suçun önlenmesi ve terörizm ile mücadele kapasitesini arttırmaya yönelik merkezli soruşturma yöntemlerini ve bilgilerin artışı sağlamak analitik çalışmaları ve araştırmalarını yapmak, üye olan devletlerin uyuşturucu ile mücadele, suç önleme ve terör ile mücadele alanlarındaki iç mevzuatlarını uluslararası sözleşmelere uydurmaları hususunda üye olan devletlere yardım etmektir (<http://www.unodc.org>, 2017).

Uyuşturucu ile mücadelede CND'nin alt komisyonu olarak görev yapan, Yakın ve Orta Doğu Yasadışı Uyuşturucu Ticareti Alt Komisyonu (OYUTAK) Yakın ve Orta Doğu'da yer alan 24 devletten meydana gelmektedir. OYUTAK, 1973'te CND'nin tavsiyesi üzerine, Birleşmiş Milletlerin Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından uyuşturucu kaçakçılığına karşılık yürütülen bölgesel faaliyetlerin koordinasyonunun sağlanması üzerine kurulmuştur. Her yıl uyuşturucu madde üretimi, kaçakçılığı ve kullanımıyla mücadelesine yönelik öneri ve kararlarının sunulmuş olduğu toplantı yapılmaktadır. Bu durum ile birlikte bölge devletlerinin uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelesindeki ortaklığı ve koordinasyonlarına destek sağlamaktadır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Madde Kaçaklığıyla Mücadele Eden Ulusal Kuruluş Bölüm Başkanları (HONLEA) kendi içerisinde Afrika, Karayipler, Avrupa ve Asya Pasifik ile Latin Amerika Grubu olarak sınıflara ayrılmak ile birlikte küresel

anlamda uyuşturucu ve psikotrop maddeleriyle bunların imalatında kullanılan kimyasalların kaçakçılığıyla mücadelede yeni uygulamalar belirlemek, bu durumlara ilişkin önlemler almak ve Uyuşturucu Maddeler Ulusal Yasa Uygulayıcısı Başkanları arasında işbirliğinde artış sağlamak, bölgesel oranda uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele alanında yürütülen faaliyetleri çalıştırma amaçları ile toplantılar ayarlanmaktadır. Türkiye HONLEA'nın hem Avrupa hem de Asya grubuna katılım sağlamaktadır.

Uluslararası Narkotik Maddeler Kontrol Kurulu (INCB), 1961 Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesiyle kurulmuştur. INCB bağımsız ve yarı mahkeme şeklinde bir yapı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Birleşmiş Milletlere üye olan ülkelerin sözleşme maddelerine uyulup uyulmadığı hususunda denetimlerini sağlayarak hükümetlere, uyuşturucu kontrol sözleşmeleri sonucu uyması gereken şartları ileterek ve bu çalışmalarında onlara yardımcı olarak yerine getirmektedir.

3.4.2. Avrupa Birliği

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA), uyuşturucu meselesini ele almak için karşılaştırılabilir bilimsel bilgi sağlanarak Avrupa'nın uyuşturucuya ilişkin sorunlarının daha net anlaşılmasına yardımcı olmak üzere 1993 yılında kurularak faaliyete geçmiştir. EMCDDA'nın görevleri ise; Avrupa'da uyuşturucuya dair bilgi toplama, paylaşma, izleme ve analiz etmedir. EMCDDA bu görevlerini ülkelerde mevcut halinde olan temas noktalarıyla sağlamaktadır. Bu irtibatla oldukları ülke tarafından mevcut uyuşturucu arz ve talebine ilişkin verileri toplamakta, devlet içinde kurumlar arası koordineyi sağlar. Türkiye'de ise temas noktası TUBİM'dir.

Avrupa devletleri arasında bulunan balkanlar da ise 1990'lı yılların başı itibari ile eski Yugoslavya'da ortaya çıkan iç savaş, bölge de güvensizlik ve kaos ortamı oluşturmuş, yaşanan bu durum ülkemizin de dahil olduğu bölge ülkelerinde güvenlik noktasında kaygılar ortaya çıkmıştır. Bu coğrafyada ortaya çıkan iç savaşın Birleşmiş Milletler koordinesinde uluslararası müdahale ile sonlandırılmasıyla, bölgede istikrarın sağlanması ve güven ortamının yaratılması için bölge devletler arasında bir oluşumun kurulması durumu hasıl olmuştur. Bu bağlamda 5-6 Aralık 1996 yılında Cenevre'de düzenlenmiş olan toplantı neticesinde Güneydoğu Avrupa İş birliği Girişimi olarak kabul edilen SECI kurulmuştur. Aralık 2009 yılında ise Bükreş'te 13 üye devlet tarafından üst

düzyey katılım ile imzalanmış olan “Güney Doğu Avrupa Uygulama Merkezi” (SELEC) Konvansiyonu, Güneydoğu Avrupa İş birliğı Girişimi (SECI) Sınır aşan Suçlarla Mücadele Merkezi Anlaşması’nın 06.10.2011 tarihi ile sonra ermiş ve 07.10.2011 tarihinde ise yürürlüğe girmiş olup; SELEC, 2011 yılı itibari ile SECI’nin stratejik ve operasyonel birikim ve kapasitesinin korunması ile ortaya çıkmıştır.

SELEC’in amacı ise, yetkili organlar arasında iş birliğı çerçevesinde üye olan devletlere destek sağlamak, sınır aşan organize suçlar ile mücadele ve bu suçları önlemeye yönelik koordinasyonu sağlamak amacıyla meydana gelmiştir. Devletlerin bilgi değişimine ve suç istihbaratı paylaşımına fırsat sağlayarak kaçakçılık olaylarına müdahale edilebilmesi için operasyonel yardımda sunmaktadır.

SELEC, ülkemiz adına Ulusal İrtibat Noktası, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünce faaliyetlerini sürdürmektedirler.

3.4.3. Dünya Gümrük Örgütü

Gümrük İş birliğı Konseyi ilk olarak 1952 yılında kurulmuştur. 17 Avrupa Ülkesi ile 26.01.1953 tarihinde Brüksel’de toplanmıştır. 1994 yılında ise Dünya Gümrük Örgütü adını almıştır. Örgütün kurulma amacı, üye olan devletlere gümrük idarelerinin verimli olarak ve etkinliğinin artırılması, ticaretin kolaylaştırılması, toplum sağlığının korunması ve güvenlik konusunda katkı sağlanması olarak belirlenmektedir. Dünya Gümrük Örgütü, gümrük konularında uluslararası alanda liderlik misyonu üstlenmiş, dünya ülkelerine gümrük idareleri yönetimine ilişkin tavsiye, diyalog ve iş birliğı platformu oluşturan bağımsız hükümetler arası bir organdır.

3.4.4. INTERPOL (Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı)

Devletlerin sahip olduğı polis teşkilatlarının ülkeler arasında da belirli bir düzeyde anlaşma sağlanması hususunda ilk defa 1914 yılında Monako’da toplanmıştır. Toplantı da suç kavramı ele alınarak, ülkelerin polis teşkilatlarının bu düzeyde birbirleri arasında nasıl yardımcı olunabileceğı hususunda tartışılmıştır. Bu düşünce 1. Dünya Savaşı göz önünde bulundurulduğı için hayata geçirilmesine engel olmuştur. Savaşın sonuçlanması ile 1923 yılında Viyana’da tekrar görüşmeler başlanmış ve uluslararası

polis birliği adı altında bir örgütün faaliyete geçmesi kararlaştırılmıştır. 1946 yılında ise bugün ki çalışmaların kaynağını oluşturan ilkeler Brüksel’de temeli atılmıştır.

INTERPOL, uluslararası düzeyde suçun önlenmesi, bastırılması, sanıkların izlenmesi, ilişki kurduğu kişilerle irtibatlarının tespit edilmesi, yakalanması, tutuklanması ve iade edilinceye kadar olan işlemlerin yapılması amacıyla geliştirilen teknik ve istatistiksel bilgilerin ve diğer çalışmaların bütünleştirilmesi ve sonuçlarının uluslararası alanda değerlendirilmesi amacıyla faaliyet göstermektedir. INTERPOL, ayrıca; uyuşturucu kaçakçılığı trendlerini ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren suç örgütlerini tanımlamak ve yasadışı uyuşturucu maddelerin üretimi, kaçakçılığı ve kötüye kullanımı ile mücadele eden ulusal ve uluslararası kolluk birimlerine yardım etmek yönünde roller üstlenmektedir (www.interpol.int, 2018).

Türkiye ise 1930 yılından itibaren INTERPOL, oluşumu içerisinde yer alırken, stratejik ve taktiksel istihbarat raporları için üye olan devletlerden elde ettiği verileri toplayıp analizlerini gerçekleştirerek raporlar oluşturmaktadır. Ortaya çıkarılan raporları ilgili olan ülkeye göndermekte, uluslararası uyuşturucu soruşturmalarına destek sağlamak amacıyla duyarlılık göstermekte ve en az iki devletin dahil olduğu uyuşturucu soruşturma raporlarının koordine edilmesine yardımcı olmaktadır.

3.4.5. Dünya Sağlık Örgütü

Dünya Sağlık Örgütü 1948 yılında kurulmuştur. Psikoaktif maddelerin kullanımı ve düzenlenmesine ilişkin öneri ve destekte bulunma konularıyla ilgilenmektedir. Bu maddelerin kullanılmasının insan sağlığı ile alakalı olumsuzlukların giderilmesi ve insan hayatına yönelik problemlerin önlenmesine yönelik tedbirler almaktadır. Bunun yanı sıra Dünya Sağlık Örgütü gerekli görülmesi durumunda INCB’ye kontrol önlemleri hususunda tavsiyelerde bulunabilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Terör, ülkeler açısından toplumun korku ve endişeye kapıldığı olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörizm ise bir ayaklanma ve çatışma ortamının sağlandığı olay olarak belirtilebilmektedir. Narko terörizm ise uyuşturucu ticareti ile kendilerine gelir kazanç sağlama amaçlı yasa dışı faaliyetlerde bulunan silahlı grup olarak karşılaşılır. Ülkeler hem siyasi hem de bağımsızlık açısından bakıldığında topraklarında yaşayan halkın öncelikli olarak can ve mal güvenliğini sağlamalıdır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde toplumun sağlık açısından devletlerin uyuşturucu ile mücadele kapsamında dünya da çeşitliliği olan uyuşturucu maddelerinin üretimine, kaçakçılığına ve pazar olarak kullanılmasına müsaade etmemektedir.

Uyuşturucu gibi insan sağlığını tehdit eden ve ölümlere neden olan bir probleme karşı mücadelede özgün tedbirler alınmalı ve bu alanda yürütülecek olan faaliyetler de uzmanlaşmalıdır.

Uluslararası ve bölgesel örgütler tarafından örnek verilecek olursa 1997 yılında Birleşmiş Milletler öncülüğünde Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ile 1968 yılında kurulmuş olan Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB) örnek olarak gösterilebilir. Bu örgütler haricinde uyuşturucu ile mücadele kapsamında faaliyet gösteren devletlerin kolluk birimleri incelendiğinde; uyuşturucu ile mücadelenin kendine has özellikleri nedeniyle bu alanda uzmanlaşma yoluna gidildiği görülür. Örnek verecek olursak ABD Uyuşturucu ile Mücadele dairesi, bu konuda mücadele etmeye çalışan tüm ulusal birimleri içerisine dahil etmiştir. Bu yapı sayesinde, uyuşturucu suçları, diğer kaçakçılık faaliyetlerinden ayrı tutularak bir merkez halinde toplanmıştır. Uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele faaliyetleri bu merkezde prekürsörler, koka türevleri, opioidler vb. birçok bölüm halinde uzlaşmış bir yapı ile uygulanır.

Uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele alanında uzmanlaşma girişimleri kapsamında, son dönemlerde ulusal kolluk birimlerimizin de belirli olarak bir dönüşümün içerisinde olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 2005 yılında faaliyete geçen Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuştur. Bu tarih itibari ile söz konusu faaliyetler Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'na şubeleri aracılığıyla yerine getirilmeye başlanmıştır. Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı altında; TUBİM, Analiz ve Değerlendirme, Köpek Eğitim

Merkezi, Narkotik Suçlar, İdari Faaliyetler ve Operasyonel Faaliyetler olmak üzere 6 şube tarafından koordine edilmektedir. Bu belirtilen şubelerde de kendi içerisinde uzmanlık alanlarına göre alt bölümler dahilinde çalışmaktadırlar. Taşra düzeyinde yürütülen uyuşturucu ile mücadele faaliyetleri ise İl Emniyet Müdürlükleri altında yer alan Narkotik Şube Ekipleri tarafından Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile yakın iş birliği içinde yürütülmektedir. Narkotik Şubelerde görev yapan personelin rotasyon ve tayin işlemleri herhangi bir olumsuz durum yaşanmadığı takdirde, kendi aralarında gerçekleştirilmekte, bu sayede uyuşturucu ile mücadele alanında kurumsal bir hafıza ve tecrübe birikimi yaratılması sağlanmaktadır. Ayrıca söz konusu uygulama sayesinde, uyuşturucu ile mücadele alanında faaliyet gösteren merkez ve taşra birimleri arasında organik bir bağ kurulması sağlanmaktadır. Bu yapının kurulması ile günümüze kadar birçok narkotik olaylarda etkin rol oynanmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan bu yapı adli kolluk işlemlerinde Gümrük sahalarında görevli Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele alanında faaliyet gösteren merkez ve taşra birimlerinin yeniden yapılandırılması ve bu alanda uzmanlaşmaya gidilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Hâlihazırda, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Dairesi altında faaliyet gösteren Narkotik Kaçakçılıkla Mücadele Şubesinin, Daire statüsüne yükseltilerek; söz konusu Daire altında Narkotik Suçlar, Köpek Eğitim Merkezi, Analiz ve Değerlendirme ile Dış İlişkiler Şubesinin ihdas edilmesinin ve yürütülen faaliyetlerde uzmanlaşma yoluna gidilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bakanlıklar arasında hem gümrük sahaları hem de il ve ilçe merkezlerinde koordineli çalışmalar ile uyuşturucu ile mücadele kapsamında etkinlik arttırılmalıdır.

İçişleri bakanlığı merkez ve taşra birimleri ile 2015 yılı itibari ile yakalama sayıları da göz önünde bulundurularak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na da Taşra düzeyinde de narkotik alanında uzmanlaşmaya gidilmesinin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye büyük fayda sağlayacağı aşikârdır. Bu kapsamda; uyuşturucu kaçakçılığı açısından riskli konumda bulunan kara, hava veya deniz hudut kapılarımızda Narkotik Kısım Amirlikleri ihdas edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu şekilde uyuşturucu madde kaçakçılığı ile alanda uzmanlaşmanın yanı sıra kurumsal anlamda bilgi ve tecrübe birikimi de sağlanacaktır. Zira bu alanda uzmanlaşma sağlanması yolunda benzer bir girişim 2014 yılında İstanbul'da uygulamaya konulmuş olup; İstanbul Gümrük

Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü bünyesinde Atatürk Havalimanı Narkotik Grubu kurularak faaliyete başlamıştır. Söz konusu grubun çalışmaları sonucunda bu alanda kısa sürede büyük bir başarı kaydedilmiş; mücadele faaliyetleri neticesinde yaratılan caydırıcılık faktörünün de etkisiyle bir dönem ülkemiz gençliğini ciddi biçimde tehdit eden sentetik kannabinoidlerin kaçakçılığında ciddi bir düşüş sağlanmıştır. Aynı zamanda tanı ve tespitleri oldukça güç olan “GBL” vb. çok sayıda yeni psikoaktif maddenin ülkemizdeki ilk yakalamaları da yine bu grup tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu iyi uygulama örneğinin genele yayılmasının ve uyuşturucu madde kaçakçılığı açısından riskli konumda bulunan idarelerimizde uygulamaya konulmasının; uyuşturucu ile mücadele alanında uzmanlaşma sağlanması, kurumsal bilgi ve tecrübe birikimi edinilmesi, taşra ile merkez birimler arasında organik bağ kurulması vb. açılardan oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda değerlendirdiğimizde, uyuşturucu ile mücadele kapsamında pek çok Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü için uygulamanın uzun sürebileceği kısa vade ise Narkotik Detektör Köpek İdarecilerinin mücadelede uzmanlaşma ve ileri seviyede eğitime tabi tutularak etkin bir yapı oluşturulabilir.

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında sadece Narkotik detektör köpekleri gibi aramalar ile verimliliğin yanı sıra gümrük sahalarda kurulacak olan X-Ray cihazları ile de alınan görüntülerle yoğunluk aramalarıyla da sağlanmalıdır. X-Ray cihazları ve tarama sistemleriyle tüm teknik olan cihazlar gibi yardımcı cihazlarda uyuşturucu madde araması sağlanmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine (TCGB) gelen veya TCGB’den giden tüm araç ve konteynerlerin tarama sistemleri ile kontrol edilmeleri ticari faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından olanaksızdır. Bu sebeple, tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de X-Ray sevki gerçekleştirilecek eşya, araç ve konteynerlerin belirlenmesi için risk analizi odaklı yaklaşım benimsenmektedir. Bu kapsamda; taramaya sevk edilen araç ve konteynerlerdeki yakalama/tespit oranı, risk analizlerinde sağlanan başarıyla doğrudan ilişkilidir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı personeline risk analizi sistemini etkin bir şekilde kullanılmalı ve başarı sonucuna gidilmelidir.

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında ABD’de 10 adet Mükemmeliyet ve Uzmanlık Merkezi ile Gümrük ve Sınır Koruma İdaresi’nin risk analizi alanındaki tüm uzmanlığı, bugüne kadar edindiği bütün bilgi ve tecrübe birikimi kullanılmakta;

böylelikle ticaretin daha hızlı ve güvenli gerçekleştirilmesi; yüksek riskli araç, eşya ve şahıslara ilişkin tespitlerin ise daha hızlı ve isabetli yapılması sağlanmaktadır.

Uyuşturucu maddelerinin kaçakçılık rotaları da mücadele kapsamında önem arz etmektedir. Bu rotalar madde türüne bağlı olarak büyük değişiklikler göstermektedir. Örnek verecek olursak, afyon ve türevleri doğu sınırlarında mevcut olan kara sınır kapılarımızdan giriş ve batı da bulunan kara sınır kapılarımızdan çıkış yönünde ele geçirilmektedir. Fakat yasadışı ticarete, sentetik kannabinoid kaçakçılığında İstanbul da mevcut olan posta ve hızlı kargo merkezleri giriş yönünde de yer almaktadır. Bu kaçakçılık yöntemine yönelik faaliyetler genellikle bireysel anlamda kalmakta ve organizasyon yapısının düzenlenmesi gerekmektedir. Uygulanma açısından kurulması öngörülmüş olan merkezde, hava, kara ve deniz güzergahları üzerinde bulunan gümrüklü sahalarımızda ihtisaslaşma yöntemi uygulanması fayda getirecektir.

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında kaçaklık unsurlarına ilişkin yakalanan veya uyuşturucu madde olasılığı ihtimallerine karşılık tüm adli kolluk olan bakanlık birimlerinin çalışmalarının etkinliği açısından değerlendirme ve analiz laboratuvarlarının olması gerekmektedir. Bakanlık birimleri tarafından gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde ele geçirilen uyuşturucu maddeler ve prekürsörler ile uyuşturucu madde olduğundan veya uyuşturucu madde ihtiva edebileceğinden şüphelenilen maddelerden alınan numuneler; gerekli analizlerin gerçekleştirilmesi için en yakın Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü'ne gönderilmektedir (www.kriminal.pol.tr, 2018). Bu eksiklik durumu acil olan hallerde özellikle gümrük kara ve hava sahalarında geri dönüşlerde bir çok yönden sorunlara yol açmaktadır. Bu durum özellikle Kriminal laboratuvar uzmanlık raporlarının geç alınması; farklı tarihlerde veya farklı bölgelerde gerçekleştirilen uyuşturucu yakalamalarının birbirleriyle olası bağlantılarının tespitini geciktirmekte; uyuşturucu yakalama olayları arasına bağlantı kurulmasında yaşanan gecikmeler ise organize suç örgütlerinin tespitini güçleştirmektedir. Söz konusu laboratuvardan istenilen verimin alınması halinde; ilerleyen dönemlerde, uyuşturucu kaçakçılığı açısından riskli konumda bulunmaları sebebiyle, doğu ve güney kara sınır kapılarımıza yakın bir bölgede kriminal laboratuvar ihdas edilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmektedir. Kurulması önerilen kriminal laboratuvarlar sayesinde, gerçekleştirilen uyuşturucu madde yakalamalarına ait kriminal laboratuvar uzmanlık raporlarının alınma sürelerinin önemli ölçüde kısılacaktır. Bu durumda, gerçekleştirilen yakalama olayları arasındaki olası

bağlantıların kısa sürede ortaya çıkartılabilmesi sağlanacaktır. Sadece gümrük sahalarının da değil bu laboratuvarlardan gerekli görülmesi halinde Jandarma ve Emniyet birimlerinin de fayda alması öngörülebilir.

Kaçakçılık yöntemlerinde değerlendirildiği gibi narkotik düzeyde veya hudut kapılarında X-Ray yöntemi ile etkinliğin yanı sıra, hızlı kargo sevkiyatında da etkinliğin artırılması gerekir. Uzman personel, teknik cihazlar ve teçhizatlar ile etkin verimliliğin sağlanacağı öngörülebilir.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, İlhan, (1997), “Ülkemizde Uyuşturucu Maddeler Sorunu”, **İÜFHM, Dr. Türkan RADO’ya Armağan Sayısı**, Cilt 55, Sayı: 3, s. 111-141, İstanbul.
- ALKAN, Necati, (2000), **Gençlik ve Terörizm**, EGM TEMÜH Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- ARIBOĞAN, Deniz Ülke, (1998), “Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü”, **Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar**, Der Yayınları, s.449-450, İstanbul.
- Avrupa Birliği Konseyi Pompidou Grubu, (1994), **Avrupa Bakanlar Konferansı**, Strazburg.
- AYDIN, Nurullah, (2004), “Terör, Terörizm ve Terörle Mücadele Stratejik Yaklaşımlar”, **Polis Dergisi Terör Özel Sayısı**, EGM Yayınları, s.12, Ankara.
- AYDIN, Nurullah, (2004), “Terör, Terörizm ve Terörle Mücadelede Stratejik Yaklaşımlar”, **Polis Dergisi Terör Özel Sayısı**, EGM Yayınları, Ankara.
- AYDINALP, Kemal, (1988), “Gençliğin Ruhunu Kemiren Uyuşturucular”, **Bilim ve Teknik Dergisi**, Cilt 21, Sayı:21, s. 242, Ankara.
- CEYLAN, Mehmet Emin ve Ahmet TÜRKCAN, (2003), **Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları, Araştırma ve Klinik Uygulamada Biyolojik Psikiyatri**, Küre Yayıncılık, Cilt 2, 1. Baskı, İstanbul.
- CEYLAN, Mehmet Emin, Can GER ve Özden ARISOY, (2005), **Klinil Psikofarmakolojinin Esasları**, İstanbul.
- DENKER, Mehmet, Sami, (1997), **Uluslararası Terör Türkiye ve PKK**, Boğaziçi Yayınevi, İstanbul.
- DİLMAÇ, Sabri, (2004), “Global Tehdit, Terörizm ve Türkiye’ye Etkisi”, **Polis Dergisi**, Sayı 40, Ankara.
- ERDİNÇ, Cengiz, (2004), **Overdese Türkiye: Türkiye’de Eroin Kaçakçılığı, Bağımlılığı ve Politikalar**, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- HAFIZOĞLU, Dinçer, (2000), **Terörist Grupların Örgütlenmesi ve Yönetimi**, ASAM, Ankara.

- HAZIR, Hayati, (2001), **Siyasal Şiddet ve Terörizm**, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- KAĞITÇI, Mehmet Ali, (1960), **Afyon**, Vakıf Matbaası, İstanbul.
- KAYA, İbrahim, (2005), **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, Uşak Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- KAYAALP, Oğuz, (1998), **Tıbbi Farmakoloji**, Cilt 2, 8. Baskı, Ankara.
- KORKUSUZ, Hakan, (1999), “Öğrenci Olaylarının Perde Arkası”, **Polis Dergisi**, Sayı:18, Ankara.
- KÖKNEL, Özcan, (1976), **İnsanlık Tarihi Boyunca Uyuşturucu Madde Sorunları**, Gelişim Yayınları, İstanbul.
- KUYAKSİL, Ali, (2000), “Uluslararası Sistem ve Terör”, **1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu- Bildirileri**, Eyüp G. İsbir, Derleyen, Fırat Üniversitesi Yayınları, 27-2-29 Mart, s.628, Elâzığ.
- ÖZSOY, Osman, (1998), **Propaganda ve Kamuoyu Oluşturma**, Alfa Dağıtım, İstanbul.
- ÖZTÜRK, Osman, (2000), **Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları**, Jeopolitik-Strateji- Terör Yayınlar Dizisi:3, ASAM, Ankara.
- SAHİR, Erman, (1982) “Uyuşturucu Maddelere İlişkin Ceza Hükümleri”, **İÜFHM Atatürk’e Armağan**, Sayı: 1-4, s1061-1080, İstanbul.
- SOMER, TARIK, (1984), “Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı”, **Uluslararası Terörizm Sempozyumu**, Ankara, s.21.
- TAŞDEMİR, Fatma, (2006), **Uluslararası Terörizme Karşı Devletin Kuvvete Başvurma Yetkisi**, Uşak Yayınları, Ankara.
- TUBİM, (2009), “Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadele”, **2009 Yılı Ulusal Raporu**, s.106. Ankara.
- UÇAR, Atila, (2005), **Farmakoloji UTS**, 3.Baskı, Ankara.
- UNODC, (20112), **World Drug Report**, Paris.
- WILKINSON, Paul, (2002), “Terör ve Terörizm”, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ayraç Yayınevi, 1. Baskı, Ankara.

YILMAZ, Günal, (1976), **Uyuşturucu Madde Suçları**, Ankara.

YÜKSEL, Nevzat, (2007), **Psikofarmakoloji**, 3.Baskı, Ankara.

ZAFER, Hamide, (1999), **Ceza Hukukunda Terörizm, Milletlerarası Metinler ve 373 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu Işığında**, Beta Yayınları, İstanbul.

ZAFER, Hamide, (1999), **Sosyolojik Boyutuyla Terörizm**, Beta Yayınları, İstanbul.

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu Md.1.

1981 TC Anayasası Md.58.

Elektronik Kaynaklar

<http://www.drugabuse.gov>, (01.03.2018).

<http://www.drugabuse.gov/publications/drugfacts/hallucinogens-lsd-peyote-psilocybin-pcp> (04/12/2017).

<http://www.drugabuse.gov/publications/drugfacts/spice-synthetic-marijuana> (21.11.2017).

<http://www.justice.gov/dea/druginfo/ftp3.shtml> (13.12.2017).

<http://www.interpol.int/Crime-areas/Drugs/Drugs> (03.02.2018).

<http://www.kriminal.pol.tr/Sayfalar/default.aspx>, erişim tarihi (25.02.2018).

<http://www.tdk.gov.tr> (03.02.2018).

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/lahey/lahe1_ing.pdf (21.12.2017).

<http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/this-day-in-history-the-shanghai-opium-commission-1909.html> (21.12.2017).

http://www.uyusturucu.info.tr/mantar_magic.asp (03.02.2018).

http://www.uyusturucu.info.tr/meskalin_kakt%C3%BCs.asp (01.02.2018).

http://www.uyusturucu.info.tr/meskalin_kakt%C3%BCs.asp (13.12.2017).

<https://limenya.com/lemmon-714> (22.01.2018).

<http://www.saglik.gov.tr/TR/dosya/1-38990/h/5avrupa.pdf> (12.12.2017).

DİZİN

-A-

Adli kontrol, 55
 Afyon, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 59,
 60, 81
 Amfetamin, 40, 41

-B-

Barbitüratlar, 31
 Benzodiazepin, 32
 Bonzai, 50

-C-

Captagon, 45
 Crack, 33, 35

-E-

Ecstasy, 43, 44, 45, 47
 Eroin, 23, 28, 29, 30, 80
 Esrar, 17, 21, 47, 48, 50, 63

-F-

Flakka, 51

,

-H-

Halüsinojenler, 47

-K-

Kannabinoid, 78,
 Kenevir, 17, 18, 47, 57
 Kodein, 23, 30
 Kokain, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39

-M-

Meskalin, 49
 Metamfetamin, 42
 Methaqualone, 32
 Morfin, 19, 23, 28, 29, 30

-N-

Narkotik, 67

-O-

opioidler, 23

-P-

PKK, xii, 13, 14, 15, 20, 21, 80

-T-

Terör, 12
 terörizm, 12
 transit güzergâh, 14

